Οι «300» Ζαπατίστας | Ιθαγενείς, Αριστερά & Αυτοκυβέρνηση (ομιλία τους, Αύγουστος ’18)

Πηγή: enlacezapatista.ezln.org

Ευτυχώς που υπάρχουν φίλοι και φίλες που κάνουν τέτοιες μεταφράσεις στα ελληνικά και μαθαίνουμε νέα από το ζαπατίστικο κίνημα. Παρακάτω μπορείτε να διαβάσετε τα λόγια του Εξεγερμένου Υποδιοικητή Moisés και του Εξεγερμένου Υποδιοικητή Galeano από τη συμμετοχή της Επιτροπής της Έκτης Διακήρυξης του EZLN στη Συνάντηση των Δικτύων Στήριξης του Ιθαγενικού Συμβουλίου Διακυβέρνησης, τον Αύγουστο του 2018. Δημοσιεύουμε αυτοτελή και τα 3 μέρη αυτής τους της ομιλίας που αν και μακροσκελή αξίζει τον κόπο να διαβαστούν και να μελητηθούν. Σε αυτά, οι Ζαπατίστας περιγράφουν μετά από καιρό τόσο διεξοδικά με γλαφυρό και αποκαλυπτικό πολλές φορές τόνο τη σημερινή συγκυρία, στέλνοντας ένα παγκόσμιο μήνυμα. Αρχίζουν αναλύοντας αυτό που συμβαίνει στον κόσμο, στη συνέχεια στην ήπειρο, μετά στη χώρα, στην περιφέρεια, και τέλος στο τοπικό.

***«300»* – Μέρος 1ο:**

ΕΝΑ ΤΣΙΦΛΙΚΙ, ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ, ΕΝΑΣ ΠΟΛΕΜΟΣ, ΛΙΓΕΣ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ

Αύγουστος 2018

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Galeano:

Καλημέρα, ευχαριστούμε που ήρθατε, που δεχθήκατε την πρόσκλησή μας και μας εμπιστεύεστε τον λόγο σας. Θα ξεκινήσουμε εξηγώντας τον τρόπο με τον οποίο κάνουμε ανάλυση και απολογισμό.

Αρχίζουμε αναλύοντας αυτό που συμβαίνει στον κόσμο, στη συνέχεια περνάμε στην ήπειρο, μετά στη χώρα, στην περιφέρεια, και τέλος στο τοπικό. Και από το τοπικό ξεδιπλώνουμε μια πρωτοβουλία και την προωθούμε σε περιφερειακό επίπεδο, σε εθνικό, στην ήπειρο και σε ολόκληρο τον κόσμο.

Σύμφωνα με τη σκέψη μας, κυρίαρχο σύστημα παγκοσμίως είναι ο καπιταλισμός. Για να το εξηγήσουμε και σε μας τους ίδιους και στους άλλους, χρησιμοποιούμε την εικόνα ενός τσιφλικιού.

Θα ζητήσω από τον Εξεγερμένο Υποδιοικητή Moisés να μας μιλήσει σχετικά με αυτό.

***

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Moisés:

Λοιπόν, σύντροφοι και συντρόφισσες. Ρωτήσαμε τους συντρόφους και τις συντρόφισσες προπαππούδες και προγιαγιάδες μας -μερικοί από τους οποίους ζουν ακόμη- και αυτά που μας αφηγήθηκαν, μας βοήθησαν να οδηγηθούμε στην εξής σκέψη: ότι οι πλούσιοι, οι καπιταλιστές θέλουν να μετατρέψουν όλο τον κόσμο σε τσιφλίκι τους.

Υπάρχει λοιπόν, ο τσιφλικάς, ο γαιοκτήμονας, το αφεντικό που έχει στην κατοχή του χιλιάδες εκτάρια γης. Όταν το αφεντικό φεύγει, τον αντικαθιστά ο διαχειριστής, ο οποίος προσέχει το τσιφλίκι. Στη συνέχεια, αυτός με τη σειρά του έχει τον επιστάτη του, που θα πάει στα χωράφια και θα αναγκάσει τους εργάτες να δουλέψουν. Ο διαχειριστής λοιπόν, ακολουθώντας τις εντολές του αφεντικού, πρέπει να προσλάβει έναν οικονόμο, ο οποίος έχει τη φροντίδα των πάντων γύρω από τη χασιέντα, του σπιτιού του αφεντικού, δηλαδή. Μας έλεγαν λοιπόν, ότι σε ένα τσιφλίκι παράγονται διάφορα προϊόντα: γίνεται εκτροφή ζώων, υπάρχουν φυτείες καφέ, ζαχαροκάλαμου για την παραγωγή καστανής ζάχαρης, καλαμποκιού και φασολιού. Και όλα αυτά τα συνταιριάζουν. Δηλαδή, σε ένα τσιφλίκι 10 χιλιάδων εκταρίων υπάρχουν τα πάντα, κτηνοτροφία, καλλιέργεια ζαχαροκάλαμου, φασολιού, καλαμποκιού. Η ζωή των ανθρώπων, των mozos [1] ή των

περιπλανώμενων εργατών, περιστρέφεται γύρω από αυτό.

Εκεί δουλεύουν, εκεί υποφέρουν.

Ο διαχειριστής συμπληρώνει το εισόδημά του κλέβοντας από το αφεντικό ένα μέρος της παραγωγής του τσιφλικιού. Με άλλα λόγια, εκτός από αυτά που του δίνει το αφεντικό, ο τσιφλικάς, ο διαχειριστής κερδίζει και από αυτά που κλέβει. Για παράδειγμα: αν γεννηθούν 10 δαμάλια και 4 ταύροι ο διαχειριστής δεν πρόκειται να τα δηλώσει όλα, λέγοντας στο αφεντικό ότι γεννήθηκαν μόνο 5 δαμάλια και 2 ταύροι. Αν το αφεντικό καταλάβει το κόλπο, τον διώχνει και βάζει στη θέση του άλλον. Αλλά ο διαχειριστής πάντα κάτι θα κλέψει. Με άλλα λόγια, αυτή είναι η διαφθορά για την οποία μιλούν.

Μας έλεγαν επίσης, ότι όταν και ο διαχειριστής ήθελε να λείψει -και το αφεντικό επίσης απουσίαζε- έψαχνε να τον αντικαταστήσει κάποιος από τους δικούς του, που να είναι το ίδιο καθίκι και το ίδιο απαιτητικός με εκείνον. Όταν έφευγε λοιπόν για να κάνει τη βολτίτσα του, άφηνε κάποιον φίλο του στη θέση του, μέχρι να επιστρέψει και να ξαναπάρει τα ηνία στα χέρια του.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι το ίδιο συμβαίνει και σήμερα. Το αφεντικό λείπει, είναι αλλού, και τον αντικαθιστούν οι διαχειριστές των χωρών -των λαών, λέμε εμείς, γιατί δε μιλάμε πλέον για χώρες. Ο διαχειριστής εδώ είναι ο Peña Nieto. Επιστάτες είναι οι κυβερνήτες και οικονόμοι οι δήμαρχοι.

Έτσι είναι δομημένος ο τρόπος κυριαρχίας τους.

Ο διαχειριστής, ο επιστάτης και ο οικονόμος είναι εκείνοι οι οποίοι αναλαμβάνουν να πειθαναγκάσουν τον κόσμο. Οι προπαππούδες μας έλεγαν ότι στο τσιφλίκι υπήρχε κι ένα μαγαζί, που το ονόμαζαν tienda de raya, στο οποίο ήταν χρεωμένοι όλοι όσοι εργάζονταν εκεί. Αυτοί οι mozos λοιπόν, που υφίσταντο την εκμετάλλευση, είχαν συνηθίσει να αγοράζουν από κει το αλάτι, το σαπούνι τους, ό,τι είχαν ανάγκη, τέλος πάντων, αλλά δεν χρησιμοποιούσαν χρήματα. Πήγαιναν λοιπόν στο μαγαζί του

αφεντικού, όπου έπρεπε να γραφτούν για να αγοράσουν το αλάτι, το σαπούνι, τη ματσέτα, το ακόνι ή το τσεκούρι που χρειάζονταν, και τα οποία πλήρωναν όχι με χρήματα αλλά με την εργατική τους δύναμη.

Μας έλεγαν οι προπαππούδες μας ότι έτσι πέρασαν ολόκληρη τη ζωή τους, τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες: αυτά που κέρδιζαν έφταναν ίσα ίσα για το φαί της ημέρας, ώστε την επόμενη να είναι αναγκασμένοι να συνεχίσουν να δουλεύουν για το αφεντικό.

Αυτά που έλεγαν τα εξακριβώσαμε το ’94, όταν πήγαμε να καταλάβουμε τα τσιφλίκια και να διώξουμε τους εκμεταλλευτές. Συναντήσαμε, τότε, διαχειριστές αλλά και ανθρώπους εντελώς υποτακτικούς, οι οποίοι είχαν εξοικειωθεί με όλη αυτή την κατάσταση που σας περιέγραψα σχετικά με το μαγαζί του τσιφλικά. Αυτοί μας έλεγαν, λοιπόν, ότι δεν ήξεραν τι να κάνουν τώρα που δεν υπάρχει το αφεντικό τους. Δεν ήξεραν που θα βρουν το αλάτι, το σαπούνι τους, και μας ρωτούσαν ποιος θα είναι τώρα το νέο αφεντικό για να πάνε να δουλέψουν σε αυτόν.

Εμείς τους απαντούσαμε: τώρα είσαι ελεύθερος, δούλεψε τη γη, είναι δική σου. Όπως δούλευες πριν για το αφεντικό, τώρα θα δουλεύεις για τον εαυτό σου, για την οικογένειά σου. Εκείνοι λοιπόν αντιδρούσαν λέγοντας πως η γη ανήκει στο αφεντικό.

Διαπιστώσαμε λοιπόν τότε ότι υπάρχουν άνθρωποι που έχουν ενσωματώσει πλήρως τη σκλαβιά τους. Και όταν αποκτούν την ελευθερία τους, δεν ξέρουν τι να κάνουν, γιατί το μόνο που γνωρίζουν είναι να υπακούν.

Αυτά που σας περιέγραψα, συνέβαιναν πριν από 100 χρόνια, ίσως και παραπάνω, γιατί οι προπαππούδες μας -ο ένας είναι 125, 126 ετών περίπου, αφού έχει περάσει πάνω από χρόνος από τότε που του πήραμε τη συνέντευξη- είναι εκείνοι που τα έζησαν και μας τα αφηγήθηκαν.

Εμείς βλέπουμε ότι αυτή η κατάσταση συνεχίζεται. Πιστεύουμε ότι έτσι είναι ο καπιταλισμός σήμερα. Θέλει να μετατρέψει τον

κόσμο σε τσιφλίκι. Αλλά τώρα είναι οι ιδιοκτήτες των πολυεθνικών αυτοί που λένε: «πάω στη μεξικάνικη φυτεία μου», ή ανάλογα με το κέφι τους, «πάω στη γουατεμαλέζα, την ονδουρανή» και πάει λέγοντας.

Ο καπιταλισμός οργανώνεται ανάλογα με το συμφέρον του. Κι όπως μας έλεγαν οι προπαππούδες μας, στη μια φυτεία μπορεί να υπήρχαν τα πάντα -καφές, ζώα, καλαμπόκι, φασόλι- στην άλλη τίποτε, ή μόνο ζαχαροκάλαμο, και σε μια τρίτη κάτι άλλο. Αυτή την οργάνωση μας είχαν επιβάλλει οι τσιφλικάδες.

Δεν υπάρχει καλό αφεντικό. Είναι όλοι κακοί.

Αν και οι προπαππούδες μας, μας έλεγαν πως υπήρχαν κάποιοι που ήταν καλοί -έτσι έλεγαν. Αλλά αν το αναλύσουμε, το σκεφτούμε, το εξετάσουμε, εννοούσαν πως δεν υπήρχε ιδιαίτερη κακοποίηση, πως ήταν καλοί δηλαδή, επειδή δεν τους μαστίγωναν. Αλλά δεν ήταν απαλλαγμένοι από την εκμετάλλευση. Σε κάποια άλλα τσιφλίκια βέβαια ασκούνταν και σωματική βία. Όχι μόνο σε ξεθέωναν στη δουλειά, αλλά αν δεν τηρούσες τις εντολές τους, σε μαστίγωναν.

Πιστεύουμε λοιπόν, πως τα ίδια πράγματα που βίωσαν οι προπαππούδες μας θα ζήσουμε τώρα κι εμείς. Και τώρα δεν θα συμβαίνουν μόνο στην ύπαιθρο αλλά και στην πόλη. Γιατί ο καπιταλισμός δεν είναι ο ίδιος που ήταν πριν από 100 ή 200 χρόνια. Είναι διαφορετικός ο τρόπος εκμετάλλευσης και στον κάμπο και στην πόλη. Και μπορεί να αλλάζει η μορφή της αλλά η εκμετάλλευση παραμένει ίδια. Σαν ένα κλουβί που κάθε τρεις και λίγο το βάφουν για να φαίνεται καινούργιο, το κλουβί όμως παραμένει κλουβί.

Αλλά υπάρχουν άνθρωποι που δεν θέλουν την ελευθερία τους, που έχουν συνηθίσει να υπακούν και το μόνο που ζητούν είναι να έρθει ένα άλλο αφεντικό, ένας άλλος διαχειριστής, που να μην είναι τόσο καθίκι -να συνεχίσει, δηλαδή, να τους εκμεταλλεύεται αλλά να μην τους κακομεταχειρίζεται.

Εμείς, λοιπόν, σε αυτό επικεντρώνουμε το βλέμμα μας, γιατί

είναι κάτι που έρχεται, έχει ήδη ξεκινήσει.

Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι αν υπάρχουν κι άλλοι, κι άλλες που βλέπουν, σκέφτονται, συγκρίνουν με τον ίδιο τρόπο αυτό που έρχεται.

Και τι σκοπεύουν να κάνουν αυτές οι αδερφές και αυτοί οι αδερφοί; θα συμβιβαστούν με μια αλλαγή διαχειριστή ή αφεντικού, ή θέλουν την ελευθερία;

Αυτά είχα αναλάβει να σας εξηγήσω, ως απόρροια αυτού που σκεφτόμαστε και βλέπουμε με τους συντρόφους και τις συντρόφισσες, ως Ζαπατιστικός Στρατός Εθνικής Απελευθέρωσης.

***

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Galeano:

Αυτό που εμείς βλέπουμε, λοιπόν, παγκοσμίως είναι μια οικονομία ληστρική. Το καπιταλιστικό σύστημα προχωρά, κατακτώντας εδάφη, καταστρέφοντας όσα περισσότερα μπορεί. Παράλληλα, υπάρχει μια αποθέωση της κατανάλωσης. Ο καπιταλισμός δεν φαίνεται να ανησυχεί πλέον για το ποιος θα παράξει τα εμπορεύματα -γι’ αυτό υπάρχουν οι μηχανές.

Όμως μηχανήματα προορισμένα να καταναλώνουν, δεν υπάρχουν.

Στην πραγματικότητα, αυτή η αποθέωση της κατανάλωσης, κρύβει μια βάναυση εκμετάλλευση και αιματηρή λεηλασία της ανθρωπότητας, αθέατες στην αμεσότητα της σύγχρονης παραγωγής εμπορευμάτων.

Η μηχανή που, αυτοματοποιημένη στο μέγιστο και χωρίς ανθρώπινη συμμετοχή, παρασκευάζει ηλεκτρονικούς υπολογιστές ή κινητά τηλέφωνα, δεν στηρίζεται στην επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο αλλά στη λεηλασία των φυσικών πόρων (την απαραίτητη καταστροφή/ερήμωση και ανοικοδόμηση/αναδιάταξη εδαφών) και στην απάνθρωπη υποδούλωση χιλιάδων λιλιπούτειων, μικρών και μεσαίων πυρήνων εκμετάλλευσης της ανθρώπινης εργατικής δύναμης.

Η αγορά (αυτό το τεράστιο εμπορικό κέντρο) συμβάλλει σε αυτή την καταναλωτική οφθαλμαπάτη: τα εμπορεύματα παρουσιάζονται στον καταναλωτή ως «απαλλαγμένα» από την ανθρώπινη εργασία (δηλαδή, από τη δική του εκμετάλλευση). Και ένα από τα «πρακτικά» συνακόλουθα αυτού, είναι να προσφέρουν στον καταναλωτή (πάντα εξατομικευμένο) την επιλογή να «επαναστατήσει», επιλέγοντας τη μια ή την άλλη αγορά, το ένα ή το άλλο είδος κατανάλωσης, ή να αρνηθεί κάποιο συγκεκριμένο.

Δεν θέλετε να τρώτε σαβούρα; Κανένα πρόβλημα, πωλούνται επίσης βιολογικά προϊόντα διατροφής και μάλιστα σε τιμή υψηλότερη. Δεν πίνετε τα γνωστά αναψυκτικά τύπου κόλα γιατί βλάπτουν την υγεία; Κανένα πρόβλημα, η ίδια εταιρία διαθέτει στην αγορά και εμφιαλωμένο νερό. Δεν θέλετε να καταναλώνετε σε μεγάλες αλυσίδες σουπερμάρκετ; Κανένα πρόβλημα, η ίδια εταιρία προμηθεύει και το μαγαζάκι της γωνίας. Και πάει λέγοντας.

Οργανώνουν λοιπόν την παγκόσμια κοινωνία, δίνοντας εμφανώς, προτεραιότητα στην κατανάλωση, μεταξύ άλλων. Το σύστημα λειτουργεί με αυτή την αντίφαση (μεταξύ άλλων): θέλει να απαλλαγεί από την εργατική δύναμη γιατί η «χρήση» της παρουσιάζει αρκετά προβλήματα (π.χ.: τείνει να οργανώνεται, να διαμαρτύρεται, να κάνει απεργίες, σαμποτάζ στην παραγωγή, να συμμαχεί με άλλους/ες), αλλά την ίδια στιγμή έχει ανάγκη από αυτό το «ιδιαίτερο» εμπόρευμα για να καταναλώσει άλλα εμπορεύματα.

Όσο κι αν στοχεύει το σύστημα στην «αυτοματοποίησή του», η εκμετάλλευση της εργατικής του δύναμης είναι πολύ σημαντική. Δεν έχει σημασία το εύρος της κατανάλωσης που δημιουργείται στο περιθώριο της παραγωγικής διαδικασίας, ή ο βαθμός επέκτασης της παραγωγικής αλυσίδας ούτως ώστε να δίνει την εντύπωση («υποκρίνεται») ότι ο ανθρώπινος παράγοντας είναι απών: χωρίς το ουσιαστικό εμπόρευμα (την εργατική δύναμη) είναι αδύνατος ο καπιταλισμός. Ένας καπιταλιστικός κόσμος χωρίς εκμετάλλευση, όπου πρυτανεύει η κατανάλωση, είναι καλός για την επιστημονική φαντασία, τα παραμύθια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τα νωχελικά όνειρα των θαυμαστών των

αυτοχείρων της αριστοκρατικής Αριστεράς.

Δεν είναι η ύπαρξη της εργασίας εκείνη που ορίζει τον καπιταλισμό, αλλά ο χαρακτηρισμός της ικανότητας για εργασία ως εμπόρευμα που πωλείται και αγοράζεται στην αγορά εργασίας. Αυτό σημαίνει πως υπάρχει κάποιος που πουλά και κάποιος που αγοράζει. Και το κυριότερο, πως υπάρχει κάποιος που έχει μια μόνο επιλογή: να πουλήσει τον εαυτό του.

Η δυνατότητα αγοράς της εργατικής δύναμης παρέχεται από την ατομική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής, διακίνησης και κατανάλωσης. Στην ατομική ιδιοκτησία αυτών των μέσων βρίσκεται ο ζωτικός πυρήνας του συστήματος. Πάνω σε αυτή την ταξική διαίρεση (κατόχων και μη κατόχων των μέσων) και την απόκρυψή της, έχουν κατασκευαστεί όλοι οι νομικοί και επικοινωνιακοί φαρισαϊσμοί, καθώς και τα κυρίαρχα στοιχεία: η ιδιότητα του πολίτη και η νομική ισότητα, το ποινικό και αστυνομικό σύστημα, η εκλογική δημοκρατία και η ψυχαγωγία (τις οποίες είναι όλο και πιο δύσκολο να ξεχωρίσουμε), οι νέες θρησκείες και οι υποτιθέμενες ουδετερότητες των τεχνολογιών, των κοινωνικών επιστημών και των τεχνών, η ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά και την κατανάλωση και οι βλακείες (περισσότερο ή λιγότερο καλλιεργημένες) του τύπου «η αλλαγή βρίσκεται μέσα μας», «καθείς είναι αρχιτέκτονας της μοίρας του», «κάνε το καλύτερο δυνατό στη χειρότερη κατάσταση», «μην δίνεις στον πεινασμένο ψάρι για να φάει, μάθε τον καλύτερα να ψαρεύει» (ή πούλησέ του το καλάμι του ψαρέματος) και αυτό που είναι πολύ της μόδας τελευταία, οι προσπάθειες «εξανθρωπισμού» του καπιταλισμού, μετατρέποντάς τον σε καλό, λογικό, γενναιόδωρο, light.

Αλλά η μηχανή θέλει κέρδη και είναι ακόρεστη. Δεν υπάρχει όριο στην απληστία της. Και η δίψα για κέρδη δεν έχει ούτε ηθική ούτε λογική. Αν πρέπει να σκοτώσει, σκοτώνει. Αν χρειάζεται να καταστρέψει, καταστρέφει. Ακόμα και ολόκληρο τον κόσμο.

Το σύστημα προχωρά στην ανακατάκτηση του κόσμου. Δεν έχει σημασία αυτό που καταστρέφεται, παραμένει ή περιττεύει: εφόσον

επιτυγχάνεται το μέγιστο κέρδος με τη μεγαλύτερη δυνατή ταχύτητα, είναι αναλώσιμο. Η μηχανή επιστρέφει στις γενεσιουργές της μεθόδους -γι' αυτό σας συνιστούμε να διαβάσετε την Πρωταρχική Συσσώρευση του Κεφαλαίου -, την κατάκτηση νέων εδαφών μέσω της βίας και του πολέμου.

Σαν να άφησε ο καπιταλισμός ανολοκλήρωτο ένα κομμάτι της κατάκτησης του κόσμου στον νεοφιλελευθερισμό, και τώρα πρέπει να το αποτελειώσει. Καθώς το σύστημα αναπτύσσεται, «ανακαλύπτει» την ύπαρξη νέων εμπορευμάτων τα οποία βρίσκονται στα εδάφη των αυτόχθονων λαών: το νερό, η γη, ο αέρας, η βιοποικιλότητα.

Ό,τι δεν έχει καταστραφεί ακόμα, βρίσκεται σε ιθαγενικό έδαφος κι εκεί στρέφει τις βλέψεις του.

Όταν το σύστημα αναζητά (και κατακτά) νέες αγορές, δεν στοχεύει μόνο στην κατανάλωση, στην αγοραπωλησία εμπορευμάτων. Αναζητά και επιδιώκει, κυρίως, την κατάκτηση εδαφών και πληθυσμών με σκοπό να τους απομυζήσει όσα περισσότερα μπορεί, ανεξάρτητα αν, στο διάβα του, αφήσει, ως κληρονομιά και αποτύπωμα, άγονη γη.

Όταν μια μεταλλευτική εταιρία εισβάλλει σε έδαφος των ιθαγενών, με το άλλοθι της εξασφάλισης «πηγών απασχόλησης» για τον «αυτόχθονα πληθυσμό» (μου φαίνεται πως έτσι μας αποκαλούν), δεν του προσφέρει μόνο την οικονομική δυνατότητα για την αγορά ενός καινούργιου κινητού μεγαλύτερης εμβέλειας. Αποβάλλει, παράλληλα, ένα τμήμα του πληθυσμού και αφανίζει (με όλη τη σημασία της λέξης) το έδαφος στο οποίο αυτό δραστηριοποιείται.

Η «ανάπτυξη» και η «πρόοδος» που παρέχει το σύστημα, υποκρύπτουν στην πραγματικότητα πως αφορούν τη δική του ανάπτυξη και πρόοδο. Και το σημαντικότερο, αποσιωπά πως για να επιτευχθούν, το τίμημα είναι ο θάνατος και η καταστροφή πληθυσμών και εδαφών.

Έτσι θεμελιώνεται ο λεγόμενος «πολιτισμός»: αυτό που έχουν

ανάγκη οι ιθαγενείς λαοί είναι «να βγουν από τη φτώχεια», έχουν δηλαδή ανάγκη από χρήματα. Προσφέρονται λοιπόν «θέσεις εργασίας», δηλαδή, εταιρίες που θα «προσλάβουν» (δηλαδή θα εκμεταλλευτούν) τους «αβορίγινες» (μου φαίνεται πως έτσι μας αποκαλούν).

«Εκπολιτισμός» μια ιθαγενούς κοινότητας σημαίνει τη μετατροπή του πληθυσμού της σε έμμισθη εργατική δύναμη, δηλαδή, με καταναλωτική ικανότητα. Γι' αυτό, όλα τα κρατικά προγράμματα θέτουν το ζήτημα «της ενσωμάτωσης του περιθωριοποιημένου πληθυσμού στον πολιτισμό». Κατά συνέπεια, οι αυτόχθονες λαοί παύουν να απαιτούν σεβασμό στους χρόνους και τους τρόπους ζωής τους και διεκδικούν, «βοήθεια» για να «εντάξουν τα προϊόντα τους στην αγορά» και να «εξασφαλίσουν θέσεις εργασίας».

Εν ολίγοις: τη βελτιστοποίηση της φτώχειας.

Και λέγοντας «αυτόχθονες λαοί» δεν αναφερόμαστε μόνο στους κακώς αποκαλούμενους «ιθαγενείς», αλλά σε όλους τους λαούς που εξαρχής φρόντιζαν τα εδάφη τους, και σήμερα υπόκεινται σε κατακτητικούς πολέμους -όπως ο κουρδικός λαός- και εντάσσονται, δια της βίας, στα λεγόμενα Εθνικά Κράτη.

Η αποκαλούμενη «μορφή Έθνος» του Κράτους, γεννιέται με την ανέλιξη του καπιταλισμού σε κυρίαρχο σύστημα. Το κεφάλαιο χρειαζόταν προστασία και βοήθεια για την αύξησή του. Το Κράτος ανέλαβε, λοιπόν, πέραν του βασικού του ρόλου (του κατασταλτικού), και αυτόν του εγγυητή της ανάπτυξης. Φυσικά, τότε, υποστήριζαν πως στόχος τους ήταν να ελέγξουν τη βαρβαρότητα, να «εξορθολογήσουν» τις κοινωνικές σχέσεις και να «κυβερνήσουν» για όλους. Να «μεσολαβήσουν» μεταξύ κυρίαρχων και κυριαρχούμενων.

Η «ελευθερία» σήμαινε ελευθερία να αγοράζεις και να πουλάς (ή να πουλιέσαι). Η «ισότητα» συνέβαλε στη συνοχή της κυριαρχίας, ομογενοποιώντας. Και η «αδελφοσύνη», εντάξει, είμαστε όλοι αδέλφια, το αφεντικό και ο εργαζόμενος, ο τσιφλικάς και ο κολίγος, το θύμα και ο θύτης.

Στη συνέχεια, ισχυρίζονταν πως το Εθνικό Κράτος έπρεπε να «ρυθμίσει» το σύστημα, να το προφυλάξει από τις υπερβολές του, καθιστώντας το «δικαιότερο». Οι κρίσεις ήταν το αποτέλεσμα βλαβών της μηχανής και το Κράτος (και ειδικότερα η κυβέρνηση) ήταν ο αποτελεσματικός μηχανικός, έτοιμος πάντα να επιδιορθώσει αυτές τις ατέλειες. Με τον καιρό αποδείχτηκε ότι το Κράτος (και ειδικότερα η κυβέρνηση) αποτελούσαν μέρος του προβλήματος και όχι της λύσης.

Αλλά οι βασικοί πυλώνες αυτού του Έθνους Κράτους (αστυνομία, στρατός, γλώσσα, νόμισμα, δικαιϊκό σύστημα, έδαφος, κυβέρνηση, πληθυσμός, σύνορα, εσωτερική αγορά, πολιτιστική ταυτότητα, κλπ) σήμερα βρίσκονται σε κρίση: οι αστυνομίες δεν προλαμβάνουν το έγκλημα, το διαπράττουν· οι στρατοί δεν υπερασπίζονται τον πληθυσμό τον καταστέλλουν· οι «εθνικές γλώσσες» δέχονται εισβολή και μεταβάλλονται (δηλαδή κατακτώνται) από τη γλώσσα που κυριαρχεί στις συναλλαγές· τα εθνικά νομίσματα αποτιμώνται με βάση την αξία των νομισμάτων που ηγεμονεύουν στην παγκόσμια αγορά· τα εθνικά δικαιϊκά συστήματα υποτάσσονται στους διεθνείς νόμους· τα εδάφη επεκτείνονται και συρρικνώνονται (και κατακερματίζονται) ανάλογα με τον νέο παγκόσμιο πόλεμο· οι θεμελιώδεις αποφάσεις των εθνικών κυβερνήσεων υπόκεινται στις επιταγές του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου· η διαπερατότητα των συνόρων ποικίλει (ανοιχτά για τη μετακίνηση κεφαλαίων και εμπορευμάτων και κλειστά για τους ανθρώπους)· οι εθνικοί πληθυσμοί «προσμειγνύονται» με εκείνους άλλων Κρατών και ούτω καθεξής.

Την ίδια στιγμή που ο καπιταλισμός «ανακαλύπτει» νέες «ηπείρους» (δηλαδή: νέες αγορές για την εξαγωγή και την κατανάλωση εμπορευμάτων), αντιμετωπίζει μια περίπλοκη (στη σύνθεση, την έκταση και το βάθος της) κρίση που ο ίδιος δημιούργησε με τη ληστρική του μανία.

Είναι ένας συνδυασμός κρίσεων:

Η μια είναι η **περιβαλλοντική κρίση** που πλήττει όλα τα μέρη του κόσμου, επίσης απότοκος της καπιταλιστικής ανάπτυξης: οι

περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκβιομηχάνισης, της κατανάλωσης και της λεηλασίας της φύσης είναι τέτοιες, που αλλοιώνουν πλέον αυτόν που ως τώρα γνωρίζαμε ως «πλανήτη Γη». Ο μετεωρίτης «καπιταλισμός» έπεσε και άλλαξε ριζικά την επιφάνεια και τα έγκατα του τρίτου πλανήτη του ηλιακού συστήματος.

Η άλλη είναι η **μετανάστευση**. Φτωχοποιούνται και καταστρέφονται εδάφη ολόκληρα, υποχρεώνοντας τους ανθρώπους να μεταναστεύσουν προς αναζήτηση ζωής. Ο κατακτητικός πόλεμος, που ενυπάρχει στην ίδια τη φύση του συστήματος, πλέον δεν καταλαμβάνει μόνο εδάφη και τους πληθυσμούς τους. Εντάσσει τους δεύτερους στην κατηγορία «σκουπίδια», «ερείπια», «συντρίμμια», που προορίζονται είτε να πεθάνουν είτε να μεταναστεύσουν στον «πολιτισμό» που, ας μη ξεχνάμε, πατά πάνω στην καταστροφή «άλλων» πολιτισμών. Αν αυτοί οι άνθρωποι δεν μπορούν ούτε να παράξουν ούτε να καταναλώσουν, περιττεύουν. Το λεγόμενο «μεταναστευτικό φαινόμενο» δημιουργείται και τροφοδοτείται από το σύστημα.

Μια ακόμα κρίση -σχετικά με την οποία συμφωνούμε με αρκετούς αναλυτές από όλο τον κόσμο- είναι η **εξάντληση των πόρων** που αποτελούν το καύσιμο για να κινηθεί η «μηχανή»: **των ενεργειακών**. Η λεγόμενη τελική «κορύφωση», πχ., στα αποθέματα πετρελαίου και άνθρακα, βρίσκεται ήδη πολύ κοντά. Αυτοί οι ενεργειακοί πόροι εξαντλούνται, δεν επαρκούν, και για να αναπληρωθούν θα πρέπει να περάσουν εκατομμύρια χρόνια. Η προβλέψιμη και επικείμενη εξάντληση έχει ως αποτέλεσμα τα εδάφη με αποθέματα ενεργειακών -ακόμα και περιορισμένα- να θεωρούνται στρατηγικά. Η ανάπτυξη «εναλλακτικών» πηγών ενέργειας προχωρά με υπερβολικά αργό ρυθμό για τον απλούστατο λόγο ότι δεν είναι αποδοτική, δηλαδή, δεν καλύπτεται γρήγορα η επένδυση.

Τα τρία αυτά στοιχεία αυτής της πολύπλοκης κρίσης υπονομεύουν την ίδια την ύπαρξη του πλανήτη.

Πρόκειται για το τελικό στάδιο της κρίσης του καπιταλισμού;

Ούτε κατά διάνοια. Το σύστημα έχει αποδείξει πως είναι ικανό όχι μόνο να ξεπερνά τις αντιφάσεις του αλλά και να λειτουργεί με και μέσα από αυτές.

Απέναντι λοιπόν σε αυτές τις κρίσεις που ο ίδιος ο καπιταλισμός έχει προκαλέσει -στη μετανάστευση, στις φυσικές καταστροφές, στην προσέγγιση των ορίων των αποθεμάτων των βασικών ενεργειακών πόρων (στην περίπτωση αυτή του πετρελαίου και του άνθρακα)- φαίνεται πως το σύστημα δοκιμάζει μια **αναδίπλωση προς τα μέσα, σαν μια αντιπαγκοσμιοποίηση**, για να μπορέσει να προστατευθεί από τον ίδιο τον εαυτό του, και χρησιμοποιεί τη δεξιά πολιτική ως εγγυήτρια αυτής της αναδίπλωσης.

Αυτή η φαινομενική αντίφαση του συστήματος θυμίζει ελατήριο που συμπιέζεται για να επιμηκυνθεί αργότερα. Στην πραγματικότητα, το σύστημα προετοιμάζεται για ένα πόλεμο. Άλλης μορφής πόλεμο. Έναν ολοκληρωτικό: παντού, ακατάπαυστα και με όλα τα μέσα.

Χτίζει τείχη νόμιμα, τείχη πολιτισμικά και τείχη υλικά, στην προσπάθειά του να αμυνθεί απέναντι στη μετανάστευση που το ίδιο προκάλεσε. Επιδιώκει τον επανασχεδιασμό του χάρτη του κόσμου, των πόρων και των καταστροφών του -διασφαλίζοντας τη λειτουργία του κεφαλαίου με τη διαχείριση των πρώτων και προφυλάσσοντας τα κέντρα Εξουσίας από τις επιπτώσεις των δεύτερων.

Πιστεύουμε ότι αυτά τα τείχη θα συνεχίσουν να πολλαπλασιάζονται, μέχρι να δημιουργηθεί ένα είδος αρχιπελάγους των «από πάνω» όπου τα αφεντικά, οι κάτοχοι του πλούτου, θα ζουν μέσα σε προστατευμένα «νησιά» και όλοι οι υπόλοιποι θα βρισκόμαστε απ’ έξω. Ένα αρχιπέλαγος με άλλα νησιά για τα αφεντικά και άλλα, διαφορετικά, για συγκεκριμένες εργασίες -όπως τα τσιφλίκια. Και κάπου πολύ μακριά, τα χαμένα νησιά για τους αναλώσιμους. Και στην ανοιχτή θάλασσα, εκατομμύρια μαούνες να βολοδέρνουν από το ένα νησί στο άλλο, αναζητώντας ένα αγκυροβόλι.

Επιστημονική φαντασία ζαπατιστικής παραγωγής; Γκουγκλάρετε «Πλοίο Aquarius» και θα καταλάβετε την απόσταση που υπάρχει ανάμεσα σε αυτό που περιγράφουμε και την πραγματικότητα. Πολλά έθνη της Ευρώπης αρνήθηκαν τον ελλιμενισμό του Aquarius. Ο λόγος; Το φονικό φορτίο που μετέφερε: εκατοντάδες μετανάστες από χώρες που είτε «απελευθερώθηκαν» από τη Δύση μέσω πολέμων κατοχής είτε κυβερνώνται από τυράννους με τις ευλογίες της Δύσης.

Η «Δύση», το σύμβολο του πολιτισμού, όπως αυτοαποκαλείται, πηγαίνει, καταστρέφει, αφανίζει, αναδιπλώνεται και κλείνει τις πόρτες της, την ίδια στιγμή που το μεγάλο κεφάλαιο συνεχίζει τις μπίζνες του: κατασκευάζοντας και πουλώντας, πρώτα τα όπλα καταστροφής, και στη συνέχεια τον μηχανικό εξοπλισμό για την ανοικοδόμηση.

Σε πολλά μέρη η αναδίπλωση αυτή στηρίζεται από την πολιτική Δεξιά. Δηλαδή, τους «αποτελεσματικούς» διαχειριστές, εκείνους που μπορούν να ελέγξουν την εργατιά και να εξασφαλίσουν τα κέρδη του τσιφλικά… -κι ας είναι και κάποιοι, κάποιες, που κλέβουν μερικά από τα δαμάλια και τους ταύρους- αλλά και να «μαστιγώνουν» αφειδώς τον υποτακτικό πληθυσμό του.

Όσοι περισσεύουν: ή καταναλώνουν ή εξοντώνονται. Πρέπει να εκτοπιστούν. Είναι -όπως λέμε εμείς- οι αναλώσιμοι. Δεν μετρούν ούτε καν ως «παράπλευρα θύματα» σε αυτό τον πόλεμο.

Δεν είναι ότι κάτι αλλάζει. Έχει ήδη αλλάξει.

Και το παραλληλίζουμε με τους ιθαγενείς λαούς, γιατί εδώ και πολύ καιρό, στο προηγούμενο στάδιο της καπιταλιστικής ανάπτυξης, ήταν οι αγνοημένοι. Παλαιότερα, χρησιμοποιούσαμε το παράδειγμα των ιθαγενών βρεφών, τα οποία ήταν τα αγέννητα, γιατί έρχονταν στον κόσμο και πέθαιναν, περνώντας εντελώς απαρατήρητα. Και αυτά τα αγέννητα κατοικούσαν σε αυτές τις περιοχές, σε αυτά τα βουνά πχ. που, πριν, τους ήταν παντελώς αδιάφορα. Οι καλές γαίες (οι «πεδιάδες», που λέμε εμείς) είχαν καταληφθεί από τα τσιφλίκια, από τους μεγαλοϊδιοκτήτες, που

είχαν απωθήσει τους ιθαγενείς προς τα βουνά. Τώρα φαίνεται πως σ' αυτά τα βουνά υπάρχει πλούτος, υπάρχουν εμπορεύματα που επιβουλεύεται το κεφάλαιο κι έτσι δεν θα απομείνει κανένα μέρος για τους αυτόχθονες λαούς.

> *Ή αγωνίζονται και υπερασπίζονται, και μέχρι θανάτου ακόμα, αυτά τα εδάφη, ή δεν τους μένει άλλη επιλογή. Γιατί δε θα υπάρχει καράβι να τους περισυλλέξει όταν θα πλέουν, μες στην αντάρα, στις θάλασσες και τις στεριές του κόσμου.*

Ένας νέος πόλεμος κατάκτησης εκτυλίσσεται στα εδάφη των ιθαγενών, και η σημαία του στρατού των εισβολέων μερικές φορές φέρει και τα χρώματα της θεσμικής Αριστεράς.

Αυτή η αλλαγή στη λειτουργία της μηχανής που παρατηρείται στην ύπαιθρο, ή στις «αγροτικές ζώνες» παρουσιάζεται και στις πόλεις, ή τις «αστικές ζώνες», όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε εύκολα ακόμα και με μια επιφανειακή ανάλυση. Οι μεγαλουπόλεις αναδιοργανώθηκαν, ή βρίσκονται σε αυτή τη διαδικασία -κατόπιν ή μεσούντος ενός ανελέητου πολέμου εναντίον των περιθωριοποιημένων κατοίκων τους. Κάθε πόλη περιλαμβάνει πολλές άλλες στο εσωτερικό της, όμως μόνο μια είναι η κεντρική: αυτή του κεφαλαίου. Τα τείχη που την περιβάλλουν αποτελούνται από νόμους, σχέδια αστικοποίησης, αστυνομίες και ομάδες κρούσης.

Ολόκληρος ο κόσμος κατακερματίζεται. Τα τείχη πολλαπλασιάζονται. Η μηχανή προχωρά στον νέο της πόλεμο για την κατάληψη εδαφών. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι ανακαλύπτουν πως το νέο σπίτι που τους υποσχέθηκε ο εκσυγχρονισμός δεν είναι παρά μια βάρκα στα ανοιχτά της θάλασσας, η άκρη κάποιου δρόμου, ή ένα ασφυκτικά γεμάτο κέντρο κράτησης για μετανάστες «χωρίς χαρτιά». Εκατομμύρια γυναίκες μαθαίνουν ότι ο κόσμος είναι ένα γιγαντιαίο κυνηγετικό κλαμπ όπου το θήραμα είναι εκείνες. Τα παιδιά μορφώνονται σαν σεξουαλικά και εργατικά προϊόντα. Και η φύση, με τη ισορροπία της στο κόκκινο, παραδίδει το λογαριασμό με τη μακρά λίστα των

χρεών που έχει συσσωρεύσει ο καπιταλισμός κατά τη διάρκεια της σύντομης ιστορίας του ως κυρίαρχο σύστημα.

Φυσικά, λείπει ο λόγος των γυναικών που αγωνίζονται, των άλλων [2] από τα κάτω (για τους οποίους, υπάρχει περιφρόνηση, διώξεις και θάνατος, αντί για το γκλάμουρ των «μισο-αποκαλύψεων» της σεξουαλικότητας των από πάνω), όσων κοιμούνται στα λαϊκά προάστια και περνούν τη μέρα τους δουλεύοντας στην πόλη του κεφαλαίου, των μεταναστών και μεταναστριών που θυμούνται πως αυτό το τείχος δεν υπήρχε πάντα εκεί, των συγγενών των εξαφανισμένων, δολοφονημένων και φυλακισμένων που δεν ξεχνούν ούτε συγχωρούν, των αγροτικών κοινοτήτων που αντιλαμβάνονται ότι εξαπατήθηκαν, των ταυτοτήτων που ανακαλύπτουν τον εαυτό τους και αντικαθιστούν τη ντροπή με περηφάνια και όλων των αναλώσιμων που συνειδητοποιούν ότι το πεπρωμένο τους δεν χρειάζεται να είναι η σκλαβιά, η λήθη ή ο ολέθριος θάνατος.

Γιατί η άλλη κρίση, που περνά απαρατήρητη, αφορά στην επιτακτικότητα και τον πολλαπλασιασμό των εξεγέρσεων, των οργανωμένων ανθρώπινων πυρήνων που προκαλούν όχι μόνο την Εξουσία, αλλά και τη διεστραμμένη και απάνθρωπη λογική της. Με ποικίλες ταυτότητες, δηλαδή, ιστορίες, αυτή η εισβολή εμφανίζεται ως ανωμαλία του συστήματος. Αυτή η κρίση δεν μετρά για τους νόμους των πιθανοτήτων. Οι πιθανότητες διατήρησης και εμβάθυνσής της είναι ελάχιστες, σχεδόν εξωπραγματικές. Γι’ αυτό και δεν περιλαμβάνονται στους υπολογισμούς των από πάνω.

Η μηχανή δεν ανησυχεί για τις εξεγέρσεις. Είναι λίγοι, λίγες, λίγοιες. Μόλις που φτάνουν τους 300.

***

Αυτή η θεώρηση του κόσμου, η δική μας, είναι, σίγουρα, ελλιπής και, πολύ πιθανόν, εσφαλμένη. Αλλά έτσι βλέπουμε εμείς το σύστημα παγκοσμίως. Και από αυτή την ανάλυση θα περάσουμε σε αυτό που παρατηρούμε σε επίπεδο ηπείρου, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό.

***«300»* – Μέρος 2ο:**

ΜΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ ΩΣ ΠΙΣΩ ΑΥΛΗ, ΜΙΑ ΧΩΡΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ, ΜΙΑ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΩΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ & ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ, ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ, ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Από τον κόσμο περνάμε στην ήπειρο.

Ας στρέψουμε το βλέμμα μας προς τα πάνω…

Βλέπουμε τα παραδείγματα του Εκουαδόρ, της Βραζιλίας και της Αργεντινής, όπου οι υποτιθέμενες προοδευτικές κυβερνήσεις όχι μόνο απομακρύνονται, αλλά και διώκονται ποινικά, ενώ τη θέση τους καταλαμβάνουν άλλοι που έχουν εκπαιδευτεί να γίνουν καλοί, δηλαδή υπάκουοι στο κεφάλαιο, διαχειριστές (αν και, ας είμαστε δίκαιοι, ακόμα και στον κυνισμό τους είναι αρκετά άγαρμποι) που θα αναλάβουν τη νέα αναδιάταξη του παγκόσμιου τσιφλικιού. Διαχειριστές όπως ο Temer στη Βραζιλία, ο Macri στην Αργεντινή και στο Εκουαδόρ, εκείνος που υποτίθεται πως ήταν καλός -αφού είχε επιλεγεί από τον τώρα διωκόμενο Correa (τον ηγέτη της «επανάστασης των πολιτών», «τον αριστερό», σύμφωνα με το μάρκετινγκ της προοδευτικής διανόησης) και που τώρα αποδεικνύεται πως ανήκει στη Δεξιά, για τον Lenin Moreno μιλάω -παραδόξως ονομάζεται και Lenin.

Υπό την επιτήρηση του Κράτους που έχει καταστεί σε αστυνόμο της περιοχής -Κολομβία- εκτοξεύουν απειλές, αποσταθεροποιούν και σχεδιάζουν προκλήσεις που θα αποτελέσουν το έναυσμα για μια επικείμενη εισβολή των «ειρηνευτικών δυνάμεων» σε ολόκληρη τη Νότια Αμερική, η οποία επιστρέφει στους βίαιους καιρούς της Αποικιοκρατίας, τώρα με τη μορφή ενός «νέου» εξορυκτισμού, που στην πραγματικότητα είναι η παλιά λεηλασία των φυσικών πόρων που χαρακτηρίζονται ως «πρώτες ύλες», και η οποία στηρίζεται και προωθείται από τις προοδευτικές κυβερνήσεις της περιοχής ως «**αριστερός εξορυκτισμός**». Υποτίθεται πως είναι κάτι σαν αριστερός καπιταλισμός ή καπιταλιστική αριστερά ή ποιος ξέρει τι άλλο, καταστρέφει, δηλαδή, και λεηλατεί με τον ίδιο τρόπο, αλλά πλέον για «καλό σκοπό» (;).

Οποιαδήποτε κριτική ή κίνημα αντίθετο στον αφανισμό των εδαφών των αυτόχθονων χαρακτηρίζεται ως «υποκινούμενο από την Κυριαρχία», «καθοδηγούμενο από τη Δεξιά» και άλλα ισοδύναμα του «πρόκειται για συνωμοσία της μαφίας της Εξουσίας».

Εν ολίγοις, στην ήπειρο, η «πίσω αυλή» του Κεφαλαίου εκτείνεται μέχρι το Ακρωτήρι Χορν.

Αλλά αν στρέψουμε προς τα κάτω το βλέμμα μας…

Βλέπουμε εξεγέρσεις και αντιστάσεις, πρωτίστως των ιθαγενών λαών. θα ήταν άδικο να προσπαθήσω να τους κατονομάσω όλους, γιατί πάντα υπάρχει ο κίνδυνος να παραλείψω κάποιους. Αλλά η ταυτότητά τους αναδεικνύεται στον αγώνα τους. Εκεί όπου η ληστρική επέλαση της μηχανής συναντά αντίσταση, η εξέγερση φορά νέα -αλλά και τόσο αρχαία- χρώματα και μιλά γλώσσες «περίεργες».

Η υφαρπαγή, η οποία με τη σειρά της μεταμφιέζεται σε ενοικίαση της γης, προσπαθεί να επιβάλλει την κερδοσκοπική λογική της σε όλους όσους έχουν μάνα τους τη γη.

Αυτές οι αντιστάσεις πλαισιώνονται από ομάδες, συλλογικότητες και οργανώσεις που, χωρίς να είναι καθαρά ιθαγενικές, μοιράζονται με τους ιθαγενείς τη δέσμευση και τον προορισμό,

δηλαδή, την καρδιά. Και γι’ αυτό, υφίστανται συκοφαντίες, διώξεις, φυλακίσεις και, ουκ ολίγες φορές, τον θάνατο.

Για τη μηχανή, οι αυτόχθονες είναι αντικείμενα -ανίκανοι να σκεφτούν, να αισθανθούν και να αποφασίσουν. Γι’ αυτό είναι οικεία στην αυτοματοποιημένη λογική της η σκέψη πως αυτές οι ομάδες στην πραγματικότητα «κατευθύνουν», «χρησιμοποιούν» και «παραπλανούν» αυτά τα «αντικείμενα» (τους ιθαγενείς) που αρνούνται να αγκαλιάσουν την ιδέα πως τα πάντα είναι εμπόρευμα. Τα πάντα, ακόμα και η ιστορία, η γλώσσα, η κουλτούρα τους.

Για το σύστημα, το πεπρωμένο των ιθαγενών βρίσκεται στα μουσεία, στις ειδικότητες της ανθρωπολογίας, στις αγορές ειδών χειροτεχνίας και στην εικόνα με το απλωμένο χέρι που ζητιανεύει.

Θα πρέπει να είναι απελπιστικός, για τους θεωρητικούς και δικηγόρους της μηχανής, αυτός ο αναλφαβητισμός που δεν καταλαβαίνει τις λέξεις: «κατανάλωση», «κέρδος», «πρόοδος», «τάξη», «εκσυγχρονισμός», «κομφορμισμός», «αγοραπωλησία», «υποταγή», «παράδοση». Για την κατάρτιση αυτών των απρόθυμων να εκπολιτιστούν, επιστρατεύουν τα προγράμματα παροχών που προκαλούν διχασμό και συγκρούσεις, τα κάγκελα της φυλακής, το μολύβι και την εξαφάνιση. Και σίγουρα, υπάρχουν εκείνοι που ξεπουλιούνται και παραδίδουν τους δικούς τους ανθρώπους στα χέρια του εκτελεστή, υπάρχουν όμως και οι κοινότητες που συνεχίζουν ακλόνητες την εξέγερση γιατί ξέρουν ότι γεννήθηκαν για να ζήσουν και ότι αυτές οι υποσχέσεις για «πρόοδο» κρύβουν τον χειρότερο θάνατο: τον θάνατο της λήθης.

Προχωράμε στην Κεντρική Αμερική (όπου στη Νικαράγουα ξαναζωντανεύει ο Σαίξπηρ, και το ζεύγος Macbeth, Daniel και Rosario αναρωτιούνται «Ποιος να φανταζόταν ότι ο γέρος (ο Santino [3]) θα είχε ακόμα τόσο αίμα μέσα του;» προσπαθώντας μάταια να σκουπίσουν τα χέρια τους σε μια μαυροκόκκινη σημαία), που αρχίζει να μετατρέπεται, από ένα έδαφος λησμονημένο (ύστερα από μια ανελέητη λεηλασία) σε πρόβλημα για

το μεγάλο κεφάλαιο ως βασικός προμηθευτής και εφαλτήριο μεταναστών. Αυτό σημαίνει πως το Μεξικό, και συγκεκριμένα το νοτιοανατολικό Μεξικό, αναλαμβάνει τον ρόλο του τείχους.

Αποφασίσαμε να συμπεριλάβουμε το Μεξικό στην Κεντρική Αμερική γιατί η ιστορία του το καλεί στην Λατινική Αμερική και, ακόμα και στους παγκόσμιους χάρτες, η Κεντρική Αμερική είναι ο τεντωμένος βραχίονας εκείνων που είναι αδέλφια στον πόνο και την οργή.

Αλλά για τις διάφορες κυβερνήσεις, που υπέστη και συνεχίζει να υπομένει αυτή η χώρα, και την πολιτική της τάξη, η ξένη προοπτική τους ωθεί να θαυμάζουν, να αντιγράφουν, να υπηρετούν και να εξασφαλίζουν «την προσάρτηση των λαών της Αμερικής μας στον άστατο και βίαιο Βορρά που τους περιφρονεί» (José Martí, «Γράμμα στον Manuel Mercado», 18 Μαΐου 1895).

Όταν ο Donald Trump δηλώνει πως θέλει να κατασκευάσει τείχος, όλοι σκέφτονται τον ποταμό Río Bravo, το κεφάλαιο όμως αναφέρεται στους ποταμούς Suchiate [4], Usumancita [5] και Hondo [6]. Στην πραγματικότητα το τείχος βρίσκεται μέσα στο Μεξικό προκειμένου να ανακόψει τους μετανάστες που έρχονται από την Κεντρική Αμερική. Ίσως αυτό μας βοηθήσει να καταλάβουμε γιατί ο Donald Trump την 1η Ιουλίου έσπευσε να χαιρετίσει τη νίκη του Juanito Trump [7], στις εκλογές του Μεξικού.

Ένα τείχος αποκτά νόημα μόνο όταν αντιτάσσεται σε «κάτι». Όλα τα τείχη ανεγείρονται ενάντια σε αυτό το «κάτι».

θέλετε να το πείτε ζόμπι, εξωγήινοι, εγκληματίες, μετανάστες, «χωρίς χαρτιά», παράνομοι, ξένοι. Τα τείχη μοιάζουν με την πόρτα και τα παράθυρα ενός σπιτιού που είναι ερμητικά κλειστά προκειμένου αυτό να προστατευθεί από το ξένο, το περίεργο, το alien, που η διαφορετικότητά του φέρει την υπόσχεση της τελικής αποκάλυψης. Μια από τις ρίζες της λέξης «εθνοτική ομάδα» παραπέμπει στο «ξένοι».

Σύμφωνα με τα σχέδια του κεφαλαίου, το τείχος ενάντια στη

Λατινική Αμερική θα έχει τη μορφή του ανέφικτου κέρατος της Αμάλθειας και θα ονομάζεται «Μεξικό».

Όπως είπαμε το πρώτο τμήμα του τείχους του Trump θα κατασκευαστεί στη νοτιοανατολική περιφέρεια. Το «εθνικό» Γραφείο Μετανάστευσης θα συνεχίσει να λειτουργεί ως υπάλληλος της Border Patrol. Η Γουατεμάλα και η Μπελίζ είναι η τελευταία στάση πριν την είσοδο στο τελωνείο της Βόρειας Αμερικής. Αυτό καθιστά το νοτιοανατολικό Μεξικό σε μια από τις προτεραιότητες για κατάκτηση και διαχείριση.

Για τον λόγο αυτόν, στα νέα «γεωπολιτικά» σχέδια, προβλέπεται η δημιουργία ενός «μαξιλαριού», ενός «αμορτισέρ», ενός φίλτρου που θα μειώνει δραστικά τη μετανάστευση. Έτσι, για την ανακούφιση από τον εφιάλτη του κεφαλαίου προσφέρεται ένα πλασέμπο: μια ορδή ζόμπι (δηλαδή, μεταναστών) στη βάση των τειχών του, που απειλούν τον τρόπο ζωής και «χαράσσουν», πάνω στην αδιάφορη επιφάνεια από σίδερο και μπετόν, το γκράφιτι που υπενθυμίζει με έμφαση:

«Η ευημερία σου έχει χτιστεί πάνω στη δική μου δυστυχία».

***

Σε αυτή τη χώρα, που επίσης ονομάζεται «Μεξικανική Δημοκρατία», οι προηγούμενες ομοσπονδιακές εκλογές κατάφεραν να αποκρύψουν… προς στιγμήν την πραγματικότητα: την οικονομική κρίση, την κοινωνική αποσύνθεση (με τη μακρά αλυσίδα των γυναικοκτονιών) και την ενίσχυση (παρά τα υποτιθέμενα «θανατηφόρα χτυπήματα» στα καρτέλ των ναρκωτικών) των παράλληλων (ή άρρηκτα συνδεδεμένων με το Εθνικό) Κρατών του ονομαζόμενου «οργανωμένου εγκλήματος». Αν και μόνο για λίγο, οι δολοφονίες, οι απαγωγές και οι εξαφανίσεις γυναικών όλων των ηλικιών πέρασαν σε δεύτερο πλάνο, όπως και η φτώχεια και η ανεργία. Αλλά, τώρα που καταλάγιασε πια ο ενθουσιασμός για το εκλογικό αποτέλεσμα, η πραγματικότητα επιστρέφει λέγοντας «είμαι εδώ, λείπει η ψήφος… και το δρεπάνι μου».

Για τη φρίκη που μετέτρεψε το Μεξικό σε νεκροταφείο, σε

προθάλαμο της κόλασης, **σε μη-τόπο**, τις εξαφανίσεις, δεν θα πούμε πολλά. Αρκεί να παρακολουθήσετε τα ΜΜΕ για να αποκτήσετε έστω και μια αμυδρή ιδέα. Μια βαθύτερη περιγραφή, ανάλυση και εκτίμηση μπορείτε να βρείτε στις τοποθετήσεις των Jacobo Dayán, Mónica Meltis, Irene Tello Arista, Daniela Rea, Marcela Turati, Ximena Antillón, Mariana Mora, Edith Escareño, Mauricio González González και John Gibler, από το σπορείο του φετινού Απρίλη, «Βλέμματα, Ακούσματα και Λόγια: Απαγορεύεται η σκέψη;» που πραγματοποιήθηκε στο CIDECI του San Cristóbal de las Casas της Chiapas, καθώς και στα κείμενα, τα ρεπορτάζ και τις στήλες τους. Αλλά ακόμα κι έτσι, είναι άλλο να διαβάζεις και να ακούς για την καθημερινή φρίκη και τελείως διαφορετικό να τη βιώνεις ως καθημερινότητα.

Το μεγάλο κεφάλαιο δεν ενδιαφέρεται για τις εξαφανίσεις, τις απαγωγές και τις γυναικοκτονίες. Νοιάζεται μόνο για την ασφάλεια τη δική ΤΟΥ και των προγραμμάτων ΤΟΥ. Η διαφθορά το ενοχλεί μόνο όταν περιορίζει το κέρδος του. Αυτός είναι ο λόγος που του παρουσιάζονται ως εξής: «Εγώ θα γίνω ένας καλός διαχειριστής, θα διατηρώ ήσυχους και ευχαριστημένους τους εργάτες, θα αποκτήσεις ξανά την ασφάλεια που σου στέρησαν οι προηγούμενες κυβερνήσεις, θα κερδίσεις όσα θέλεις κι εγώ δεν πρόκειται να σου κλέψω τίποτε».

Το σύστημα εξακολουθεί να ενοχλείται από ένα πράγμα, κι αυτό είναι το Εθνικό Κράτος. Θα του αναθέτει λοιπόν όλο και περισσότερο το μοναδικό καθήκον για το οποίο γεννήθηκε οποιοδήποτε Κράτος: τη δια της βίας διασφάλιση της σχέσης μεταξύ κυρίαρχων και κυριαρχούμενων.

Τα αναπτυξιακά σχέδια των νέων κυβερνήσεων σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου δεν είναι παρά κηρύξεις ιδιωτικού πολέμου στα εδάφη, όπου αυτά θα εφαρμοστούν.

Αν δεν αναλώνονταν σε μια κενή φλυαρία, θα έλεγαν ότι προτείνουν άγονη γη και έρημο. Παράλληλα, βέβαια, χτίζουν το άλλοθι ώστε να μην αναλάβουν την ευθύνη γι’ αυτή την καταστροφή: «σε αφανίσαμε, αλλά ήταν για το καλό όλων».

***

Έκανα λάθος. Είχαμε προβλέψει πως επρόκειτο να γίνει εκλογική νοθεία (έγινε αλλά υπό άλλη έννοια). Είχαμε προβλέψει πως ο López Obrador θα κέρδιζε, αλλά πιστεύαμε ότι το σύστημα θα του στερούσε το θρίαμβο με τεχνάσματα. Σκεφτόμασταν, λοιπόν, τις επιλογές που θα είχε το σύστημα μετά από αυτή τη νοθεία. Σύμφωνα με την ανάλυσή μας, δεν τους ανησυχούσε ένα ακόμα σκάνδαλο˙ είχαν ήδη επιβιώσει από αυτό του Λευκού Οίκου [8], της Ayotzinapa, της Αριστοτεχνικής Απάτης [9], της διαφθοράς των πολιτειακών κυβερνήσεων, έτσι λοιπόν ένα ακόμα για νοθεία δεν θα έκανε τη διαφορά. Θεωρήσαμε ότι το σύστημα θα αντιμετώπιζε το δίλημμα να επιλέξει μεταξύ του Meade [10] και του Anaya [11], διαλέγοντας εκείνον που θα ήταν περισσότερο δεξιός, αποτελεσματικός για τα σχέδιά τους και καλύτερος διαχειριστής.

Οι δυνατότητες του τότε υποψηφίου, που επρόκειτο να εξαπατηθεί, για μια σταθερή και ριζοσπαστική αντίσταση ήταν ελάχιστες, οπότε δεν θα υπήρχε κανένας κίνδυνος για το σύστημα. Οι διαμαρτυρίες ωστόσο θα ήταν αναπόφευκτες. Σας ζητώ συγνώμη λοιπόν, γιατί αργήσαμε να καλέσουμε συνέλευση των δικτύων, θεωρώντας πως επρόκειτο να γίνουν διαμαρτυρίες, αποκλεισμοί δρόμων και τα συναφή, και ίσως να κολλάγατε οπουδήποτε στη διαδρομή. Γι’ αυτό και η καθυστέρηση, συγνώμη.

Εμείς οι ζαπατίστας, πάντα προετοιμαζόμαστε για το χειρότερο, οπότε είτε συμβεί είτε όχι είμαστε έτσι κι αλλιώς έτοιμοι.

Σήμερα λοιπόν σκεφτόμαστε ότι τελικά δεν κάναμε λάθος, ότι στην πραγματικότητα το σύστημα επέλεξε, μεταξύ των τεσσάρων υποψηφίων, τον πιο χρήσιμο, τον κύριο López Obrador. Και ανάμεσα στις αποδείξεις αγάπης αυτού του κυρίου προς το μεγάλο κεφάλαιο, δηλαδή τον τσιφλικά, είναι και η παράδοση των εδαφών των αυτόχθονων λαών. Τα προγράμματα που προορίζονται για το νοτιοανατολικό Μεξικό, για τον Ισθμό, τις πολιτείες Chiapas, Tabasco, Yucatán και Campeche -για να αναφέρουμε κάποια- είναι στην πραγματικότητα σχέδια υφαρπαγής.

Το βασικό που απασχολεί μια απερχόμενη κυβέρνηση είναι η ατιμωρησία και όχι τα ποσοστά δημοτικότητάς της. Η κυβερνητική «ψήφος» λοιπόν έπρεπε να κατευθυνθεί στο άτομο που θα της εγγυούνταν πως δεν θα διωχθεί ποινικά. Ότι η νέα κυβέρνηση δεν είναι απαραίτητο να προσφύγει σε μέσα όπως η εξορία ή η φυλακή για να νομιμοποιηθεί. **Ο νέος διαχειριστής έπρεπε να υποσχεθεί (και να αποδείξει) πως δεν θα ποινικοποιήσει τον προηγούμενο.**

Αλλά μην νομίζετε πως η καινούργια κυβέρνηση θα μοιάζει με οποιονδήποτε άλλο διαχειριστή. Μαζί της φέρει τη «νέα» μια και μοναδική σκέψη.

Υπάρχει ένα νέο είδος θρησκείας που κυοφορείται. Σαν να μην είναι πλέον αρκετή η θρησκεία της αγοράς, που ξεπροβάλλει παντού όπου οι κυβερνήσεις της Δεξιάς καταλαμβάνουν την εξουσία, επιβάλλεται και ένα είδος νέας ηθικής με το ποσοτικό επιχείρημα (του αριθμού των ψήφων) να επιτίθεται στο επιστημονικό έργο, στην τέχνη και στον κοινωνικό αγώνα.

Οι αγώνες που διεξάγονται δεν αφορούν πια κάποια διεκδίκηση. Υπάρχουν οι καλοί και οι κακοί αγώνες. Για να το τοποθετήσω στη γλώσσα που καταλαβαίνουν: έχουμε τους καλούς αγώνες και τους άλλους που εξυπηρετούν τη μαφία της εξουσίας˙ την «ορθή» τέχνη και την τέχνη που υπηρετεί τη μαφία της εξουσίας˙ το «σωστό» επιστημονικό έργο και εκείνο που υπηρετεί τη μαφία της εξουσίας. Ό,τι δεν καθοδηγείται από τη νέα μια και μοναδική σκέψη που τυποποιείται, ανήκει στο στρατόπεδο του εχθρού. Και η πίστη, ή η νέα πίστη που κυοφορείται σήμερα, χρειάζεται από τη μια μεριά έναν εκλεκτό, και από την άλλη μια μάζα που θα τον ακολουθεί.

Αυτό που έχει συμβεί παλιότερα σε άλλες περιόδους της παγκόσμιας ιστορίας, θα αρχίσει τώρα να συμβαίνει κι εδώ. Γι' αυτό οι όποιες κριτικές και παρατηρήσεις που θα κάνετε εσείς ή θα κάνουμε εμείς, δεν θα απαντώνται με επιχειρήματα αλλά με κατηγορίες του τύπου: είσαστε αγενείς ή ζηλεύετε.

Δεν αμφιβάλλουμε πως υπάρχουν άνθρωποι που πίστεψαν,

ειλικρινά, πως η αλλαγή που τους υποσχέθηκαν, εκτός από ανέξοδη (το μόνο που χρειαζόταν να κάνουν ήταν να σταυρώσουν ένα ψηφοδέλτιο), ήταν πραγματική ή «αληθινή». Θα έπρεπε να τους ενοχλεί το γεγονός ότι, στο πανόραμα των από πάνω, επαναλαμβάνονται τα ονόματα των ίδιων εγκληματιών του παρελθόντος, καίτοι τώρα δείχνουν προτίμηση στο χρώμα του κερασιού [12].

Αλλά η έφεση των δεξιών της νέας κυβερνητικής ομάδας είναι εμφανής. Και το «πνευματικό» και κοινωνικό τους περιβάλλον επικαλείται ανερυθρίαστα την αυταρχική τους τάση. Το σενάριο το οποίο είχαμε περιγράψει πριν από 13 χρόνια, το 2005, ακολουθείται κατά γράμμα. Όποιος ήταν ποταπός στην ήττα θα είναι και στη νίκη. Το να λέμε ότι η επερχόμενη κυβέρνηση είναι είτε αριστερή είτε προοδευτική δεν είναι παρά δυσφήμιση. Είχαμε χρησιμοποιήσει, τότε, την παρομοίωση του **αυγού του φιδιού**. Υπάρχει μια ταινία του Ingmar Bergman με αυτό τον τίτλο. Σε μια σκηνή της, ένας γιατρός (που, παρεμπιπτόντως, τον υποδυόταν ο ηθοποιός του Kung Fu, David Carradine) εξηγεί πως αυτά που συνέβαιναν στη Γερμανία, τότε -προτού αυτή εξελιχθεί σε φασιστική- μοιάζουν με το αυγό του φιδιού: αν το κρατάς κόντρα στο φως μπορείς να δεις τι υπάρχει στο εσωτερικό του. Κι εμείς τότε βλέπαμε, αυτό που συμβαίνει σήμερα.

Ξέρετε πως όλη η προσπάθεια του Κόμματος MORENA (Κίνημα για την Εθνική Αναγέννηση) και του López Obrador και της ομάδας του, από την 1η Ιουλίου, επικεντρώνεται, στο να κερδίσει την εύνοια της άρχουσας τάξης και του μεγάλου κεφαλαίου. Δεν υπάρχει καμία ένδειξη (και κανείς δεν μπορεί να μιλήσει για εξαπάτηση) πως πρόκειται για μια προοδευτική κυβέρνηση, καμία. Τα σημαντικότερα προγράμματά της πρόκειται να καταστρέψουν τα εδάφη των αυτόχθονων λαών: το ένα εκατομμύριο εκτάρια στη Lacandona [13], το Τραίνο Maya [14] ή τον διάδρομο του Ισθμού [15], μεταξύ άλλων. Η ειλικρινής συναισθηματική του ταύτιση με την κυβέρνηση του Donald Trump έχει ήδη ομολογηθεί δημοσίως. Αυτός ο «μήνας του μέλιτος» του με τους επιχειρηματίες και τα μεγάλα κεφάλαια ενσαρκώνεται στα πρόσωπα που θα καταλάβουν τις

κύριες θέσεις στο υπουργικό συμβούλιο και στα σχέδιά τους για τον «τέταρτο μετασχηματισμό» [16].

Είναι ξεκάθαρο, πιστεύουμε, πως η ικανοποίηση της Εξουσίας και του Χρήματος για τον «θρίαμβο» του López Obrador, υπερβαίνει την απλή αναγνώριση. Στο μεγάλο κεφάλαιο επικρατεί πραγματικός ενθουσιασμός για τις ευκαιρίες κατάκτησης που παρουσιάζονται με το πρόγραμμα της κυβέρνησης του López Obrador.

Υπάρχουν στη διάθεσή μας κάποια εξακριβωμένα στοιχεία αλλά και πολλά κουτσομπολιά (τα οποία είναι αδύνατο να επαληθευτούν) σχετικά με τα όσα συνέβησαν κατά τη διάρκεια της τελευταίας εκλογικής διαδικασίας. Δεν πρόκειται να τα αποκαλύψουμε γιατί από αυτά θα μπορούσε κάποιος να οδηγηθεί στο συμπέρασμα πως υπήρξε νοθεία, και το τελευταίο που θέλουμε είναι να χαλάσει αυτή η ευφορία που κατακλύζει τα «30 εκατομμύρια».

Αλλά αυτό που κανείς δεν ήθελε να σχολιάσει ήταν ότι υπήρξε ένα είδος «προαναγγελίας από τα μίντια», όπως είχε συμβεί και στις προηγούμενες εκλογές (με την επικράτηση του Calderón και του Peña Nieto).

Με άλλα λόγια, δεν ήταν οι «θεσμοί» εκείνοι οι οποίοι ανακοίνωσαν το όνομα του νικητή, αλλά τα ΜΜΕ.

Όταν ξεκινούσε σχεδόν η καταμέτρηση από το Πρόγραμμα των Προκαταρκτικών Εκλογικών Αποτελεσμάτων (PREP), τα τηλεοπτικά κανάλια Televisa και TvAzteca είχαν ήδη μεταδώσει το όνομα του νικητή. Λίγα λεπτά αργότερα, και με λιγότερο από το 1% των ψήφων καταμετρημένο, ερχόταν η υποστήριξη των Meade, Anaya και Calderona [17]. Μετά από κάποιες ώρες, ο «σύντροφος» Trump χαιρέτιζε τη νίκη του AMLO ενώ το ξημέρωμα της επομένης, ο, όχι πια ακατανόμαστος, Carlos Salinas de Gortari, προσέθετε και τα δικά του συγχαρητήρια. Πριν καν γίνουν γνωστά τα επίσημα αποτελέσματα, ξεκινά το χειροφίλημα που το PRI έχει αναγάγει σε εθνική κληρονομιά. Και το Εθνικό Εκλογικό Ινστιτούτο να εκπληρώνει τον ρόλο για τον οποίο δημιουργήθηκε: αυτόν του κομπάρσου της «εκλογικής δημοκρατίας». Οι υπεύθυνοι

για την εκλογική διαδικασία «θεσμοί» περιορίστηκαν να ακολουθήσουν τη μιντιακή χιονοστιβάδα.

Η προοδευτική διανόηση που, αν δεν αφορούσε τον αρχηγό της θα το είχε καταγγείλει ως «μιντιακό πραξικόπημα», τώρα προσυπογράφει εντελώς κυνικά, το «έγινε όπως έγινε»: «κερδίσαμε, το πώς δεν έχει πια καμία σημασία». Το θέμα είναι ότι τα πάντα δείχνουν πως το αποτέλεσμα είχε συζητηθεί και προσυμφωνηθεί μακράν των καλπών και του εκλογικού ημερολογίου. Αλλά πλέον όλα αυτά είναι εντελώς ασήμαντα, ο μεγάλος νικητής αποφάσισε: «Habemus Διαχειριστή, ας προχωρήσουν οι μπίζνες».

Αυτή η νέα μια και μοναδική σκέψη αντικαθιστά το επιχείρημα της λογικής με το ποσοτικό: «30 εκατομμύρια δεν είναι δυνατό να κάνουν λάθος», αυτό που είχε χρησιμοποιήσει εκείνος ο πάτερ -δεν θυμάμαι το όνομά του, Solaline; αυτός (συγνώμη αλλά ποτέ δεν προφέρω σωστά το όνομά του και ο SubMoi πάντα με διορθώνει)- και το ακούμε διαρκώς: «γιατί εναντιώνεστε στα 30 εκατομμύρια; Εσείς είστε δεν είστε 300 και όχι μόνο. Είστε βρώμικοι, άσχημοι, κακοί και αγροίκοι». Καλά, αυτοί οι χαρακτηρισμοί από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναφέρονται σε σας, εγώ είμαι μόνο αγροίκος.

Με αυτή τη νέα μορφή πίστεως (απέναντι στην οποία εμείς επιμένουμε ότι η ψήφος που πραγματικά αξίζει, η ψήφος της πραγματικότητας, απουσιάζει) είναι σαν να αρχίζει η λογική της ποσότητας να επικρατεί της ανάλυσης και της λογικής των επιχειρημάτων στο συλλογικό φαντασιακό.

Και η ιστορία ξαναγράφεται και εμφανίζεται ως νέα επίσημη Ιστορία, όπου όλα τα κοινωνικά και πολιτικά κινήματα του παρελθόντος στην πραγματικότητα αποσκοπούσαν στην ανάδειξη του López Obrador στην προεδρία. Διαβάσαμε ήδη πως το κίνημα του ’68 δεν ήταν παρά το προοίμιο του «τέλους των καιρών», 50 χρόνια μετά. Διαβάσαμε ήδη ότι εξαγνίζονται λοιπόν ο Manuel Bartlett [18] και παρεμφερείς εγκληματίες γιατί βρίσκονται στο πλευρό του νικητή. Διαβάσαμε ήδη ότι ο Alfonso Romo [19] είναι ένας έντιμος επιχειρηματίας και το μόνο που τον ενδιαφέρει

είναι να βοηθήσει τον πλησίον του.

Διαβάσαμε ότι, εκείνοι που μέχρι χθες ανήκαν στο PRI, στο PAN, στο PRD, στο Πράσινο Οικολογικό Κόμμα, ή εκπαιδεύτηκαν ως μέλη μέσα από τον χώρο της σόου μπιζ, τώρα είναι διαπρεπείς ηγέτες του IV μετασχηματισμού. Διαβάσαμε επίσης, ότι η ζαπατιστική εξέγερση του 1994 ήταν το πρελούδιο της εξέγερσης «των πολιτών» του 2018. Ο ηγέτης παράγγειλε ήδη την εκπόνηση ενός θεωρητικού πλαισίου που θα εξηγεί την ανέλιξή του στην Εξουσία. Δεν θα αργήσουμε να δούμε την αλλαγή των βιβλίων της ιστορίας από τους φίλα προσκείμενους ιστορικούς.

Σας προειδοποιούμε. Επίκειται μια χιονοστιβάδα, ένα τσουνάμι από επιπόλαιες και χυδαίες αναλύσεις, νέες λαϊκές θρησκείες, κατώτερους -πολύ κατώτερους- προφήτες, αφού πλέον υπάρχει το πεδίο για να το κάνουν. Με λίγη καλή θέληση, υπάρχουν πολλά ακόμα για να καταπιεί κάποιος. Και αφού μιλάμε για νέα θρησκεία, θα υπάρχουν θαύματα για όλα τα γούστα.

Θα εμφανιστούν οι καινούργιοι «πρόσκοποι», οι μικροί εξερευνητές έτοιμοι να πράξουν το καλό -ξέρουμε καλά τίνος.

Οι «αντιπρόσωποι των πολιτών» προωθώντας τον εξαστισμό: αυτό που επιθυμούν οι «αυτόχθονες» (μου φαίνεται πως έτσι μας αποκαλούν) είναι να μοιάσουν σε αυτόν που τους λεηλατεί. Να είναι «ίσοι», έστω κι αν αφορά μόνο τη φευγαλέα στιγμή της κάλπης, και «ελεύθεροι» την ώρα που θα υπογράφουν την εκχώρηση της γης τους στο ορυχείο-ξενοδοχείο-σιδηρόδρομο, τη σύμβαση «εργασίας», την πληρωμή με δόσεις, «την αμετακίνητη στήριξη στον πρόεδρό μας», την αίτηση για «το κυβερνητικό βοήθημα».

Θα υπάρξει μια αναμενόμενη ακμή των διοικητικών υπηρεσιών, κατά την οποία ωστόσο αντί για οικονομικούς πόρους, θα προσφέρεται διάλογος. Κι αυτό κάτι είναι, ακόμα κι αν δεν πρόκειται ποτέ να δείτε χρήματα. Αφού το μοντέλο των «γκισέ των ταμείων» θα αποκεντρωθεί. Δεν θα χρειάζεται πλέον να πηγαίνετε στα γραφεία κάποιας υπηρεσίας, να στήνεστε στην απέραντη ουρά και, μετά από ώρες να συνειδητοποιείτε πως

λείπει το ροζ αντίγραφο. Τώρα το γκισέ έρχεται στον χώρο σας: «ζητήστε, κι εμείς θα έρθουμε αμέσως. Και ως απόδειξη, θα παραλάβετε μια υπόσχεση».

Και αν υπάρχει κάποιος που δεν έχει τίποτε, είναι πιθανόν να τρέφει ελπίδες. Οι νέοι απατεώνες θα αναλάβουν τη διαχείριση της ελπίδας, τη χορήγηση της απαιτούμενης δόσης ανάσας και τη μετατροπή της σε μια χίμαιρα που προσφέρει παρηγοριά αλλά όχι λύση.

> *θα ανακυκλωθεί το επιχείρημα που χρησιμοποιείται από συγκεκριμένη μερίδα του κοινωνικού αγώνα, που διατείνεται ότι είναι αδύνατο να αλλάξουμε το σύστημα, ότι το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να το διαχειριστούμε ή να λιμάρουμε τις λεπίδες του ώστε να μην είναι πολύ κοφτερές.*

Με άλλα λόγια, μπορούμε να τους μετατρέψουμε σε καλούς διαχειριστές, ακόμα και να πιστέψουμε σε ένα καλό καπιταλισμό, και ότι είναι εφικτό να αλλάξουμε το σύστημα από μέσα.

Μπορούμε πλέον να μαντέψουμε τι κρύβεται κάτω από το κέλυφος: απαιτείται η υποταγή της λογικής και της κριτικής σκέψης· η εξύμνηση του εθνικισμού που στηρίζεται σε έναν «καλοπροαίρετο» αυταρχισμό· η δίωξη του διαφορετικού· η νομιμοποίηση που κατακτιέται με ουρλιαχτά· η νέα λαϊκή θρησκεία· η επιβαλλόμενη ομοφωνία· η συμμόρφωση της κριτικής· το νέο εθνικό έμβλημα: «Απαγορεύεται η σκέψη».

Εν ολίγοις: η ηγεμονία και η ομογενοποίηση που τρέφουν τους φασισμούς, που αρνούνται να αναγνωρίσουν τους εαυτούς τους ως τέτοιους.

***

Είναι έννοιες που επιτρέπουν την κατανόηση (και δράση) αυτών που παρουσιάζονται; Όροι όπως «πολίτες», «νεολαία», «γυναίκες», «πρόοδος», «ανάπτυξη», «εκσυγχρονισμός», «εκλογική δημοκρατία» ως συνώνυμο της δημοκρατίας;

Ο όρος «πολίτης» είναι ανεπαρκής ως έννοια για να καταλάβουμε αυτό που συμβαίνει: «Πολίτες» είναι και ο Carlos Slim [20], και ο αγρότης του οποίου η γη λεηλατείται από το νέο αεροδρόμιο της Πόλης του Μεξικού· είναι και ο Ricardo Salinas Pliego [21] κι εκείνος που ζει στον δρόμο μετά το σεισμό του Σεπτεμβρίου του 2017· και ο Alfonso Romo και τα μέλη της κοινότητας *tzeltal* που θα εκτοπιστούν από τη γη τους προκειμένου να περάσει ένα τρένο με τουρίστες που θα βγάζουν "selfies".

Άλλος: «νεολαία». «Νέες» είναι και οι κόρες του Peña Nieto και οι δολοφονημένες εργαζόμενες και φοιτήτριες.

Άλλος: «γυναίκες». «Γυναίκες» είναι και η Aramburuzavala [22], η Gonda [23], η Sánchez Cordero [24], η González Blanco Ortiz Mena [25], η Merkel και η May και οι δολοφονημένες της πόλης Juárez, οι γυναίκες που βιάζονται σε κάθε γωνιά του κόσμου, οι κακοποιημένες, οι εκμεταλλευόμενες, οι διωκόμενες, οι φυλακισμένες, οι εξαφανισμένες.

Όλες οι έννοιες που εξαλείφουν ή μας εμποδίζουν να αντιληφθούμε την ταξική διαίρεση μεταξύ κυρίαρχων και κυριαρχούμενων, είναι ψεύτικες και επιτρέπουν τη συνύπαρξη των μεν και των δε, σε ένα. Αυτή η εγκαρσιότητα -όπως την ονομάζουν- ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία, είναι παντελώς άχρηστη, δεν εξηγεί τίποτε και φέρει μια διεστραμμένη συμβίωση μεταξύ του εκμεταλλευτή και του εκμεταλλευόμενου που, προς στιγμήν, μοιάζουν να είναι το ίδιο πράγμα αν και δεν είναι.

Επιχειρείται επίσης η επιστροφή στο σύστημα των προηγούμενων περιόδων, αυτό το ανέφικτο άλμα προς τα πίσω, στο «Κράτος Πρόνοιας», στο «Κράτος Αρωγό» του Keynes, στο παλιό PRI (γι' αυτό και κάποιος αστειευόμενος έλεγε πως ο πρώτος μετασχηματισμός ήταν το PNR [26], ο δεύτερος το PRM [27], ο τρίτος το PRI και τώρα ο τέταρτος είναι το PRIMOR [28]).

Και συνάμα έρχεται και η παμπάλαια διαμάχη μεταξύ

μεταρρύθμισης και επανάστασης.

Οι «δημόσιες αντιπαραθέσεις» ανάμεσα στους «ριζοσπάστες» που πάλευαν για την επανάσταση και τους «φλώρους» που ήταν υπέρ μιας σταδιακής αλλαγής, μιας διαδικασίας κλιμακωτών μεταρρυθμίσεων που θα μας οδηγήσουν στο βασίλειο της ευτυχίας. Αυτές οι συζητήσεις παλαιότερα γίνονταν στα καφενεία. Η αγορά του σήμερα είναι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και μπορείτε να παρακολουθήσετε αυτή την άσκηση αυτοερωτισμού μέσω των "influencers" (ή όπως αλλιώς λέγονται).

Εμείς πιστεύουμε πως δεν χρειάζεται καν να εμπλακούμε σε αυτή τη συζήτηση αφού η μεταρρύθμιση πια είναι ανέφικτη. Αυτό που κατέστρεψε ο καπιταλισμός δεν μπορεί πλέον να διασωθεί, δεν μπορεί να υπάρξει καλός καπιταλισμός (εμείς βέβαια πιστεύουμε πως ποτέ δεν υφίστατο αυτή η δυνατότητα), πρέπει να τον καταστρέψουμε ολοσχερώς.

Και παραφράζοντας τα λόγια των γυναικών ζαπατίστας στη Συνάντηση των Γυναικών που Αγωνίζονται: δεν φτάνει να ανάψουμε φωτιά στο σύστημα, πρέπει να σιγουρευτούμε πως θα το καταπιούν εντελώς οι φλόγες και δεν θα μείνουν παρά μόνο στάχτες.

Αλλά σχετικά με αυτό θα μιλήσουμε σε άλλη ευκαιρία. Προς το παρόν θέλουμε μόνο να επισημάνουμε ότι είναι πιθανή μια κοινωνική αντεπανάσταση. Και όχι μόνο είναι πιθανή, αλλά θα καραδοκεί συνεχώς, καθώς θα επιχειρήσουν να εξαφανίσουν οποιονδήποτε αγώνα δεν εντάσσεται σε αυτή τη διαδικασία εξημέρωσης που θα ακολουθήσει. Θα επιχειρηθεί η ισοπέδωση του, κυρίως με τη βία. Όχι μόνο περιθωριοποιώντας και συκοφαντώντας τον, αλλά και με παραστρατιωτικές, στρατιωτικές, αστυνομικές επιθέσεις.

Για εκείνον που θα αψηφήσει αυτούς τους νέους νόμους -που στην πραγματικότητα είναι τόσο παλιοί- δεν θα υπάρξει ούτε αμνηστία, ούτε συγχώρεση, ούτε άφεση αμαρτιών, ούτε αγκαλιές, ούτε φωτογραφίες. Θα τον περιμένει μόνο ο θάνατος και η καταστροφή.

Η καταπολέμηση της διαφθοράς (που δεν είναι άλλο από την πάλη για μια καλή διαχείριση της κυριαρχίας) όχι μόνο δεν συμπεριλαμβάνει τον αγώνα για την ελευθερία και τη δικαιοσύνη, αλλά βρίσκεται σε ρήξη με αυτόν, γιατί με το άλλοθι της καταπολέμησης της διαφθοράς παλεύουν για έναν κρατικό μηχανισμό πιο αποτελεσματικό όσον αφορά τη σχεδόν μοναδική λειτουργία που διατηρεί το Εθνικό Κράτος: την καταστολή. Σύντομα ούτε αυτή.

Η κυβέρνηση δεν θα είναι πια ο απατεώνας διαχειριστής που κρατά για τον εαυτό του μερικά δαμάλια και ταύρους. Ο νέος διαχειριστής δεν κλέβει, παραδίδει εξ ολοκλήρου τα κέρδη στο αφεντικό.

θέλουν να αποκαταστήσουν τις πραγματικές λειτουργίες του Εθνικού Κράτους -στην περίπτωση αυτή του Μεξικού. Όταν δηλαδή αναφέρονται στην αναγκαιότητα της ασφάλειας, εννοούν την ασφάλεια του κεφαλαίου, τη δημιουργία και τελειοποίηση του νέου αστυνομικού κράτους: «θα τα κάνω σωστά γιατί θα ελέγχω τα πάντα». Η ασφάλεια που απαιτούν «οι πολίτες» είναι, στην πραγματικότητα, η αναδιάρθρωση ενός αστυνομικού συστήματος, ενός εκσυγχρονισμένου και επαγγελματικού τείχους που να ξέρει να διακρίνει τους «καλούς» από τους «κακούς».

Η αστυνομία της πόλης του Κεφαλαίου θα γίνει επαγγελματική. Εκεί θα μειωθεί ο δείκτης εγκληματικότητας και θα υπάρχουν «όμορφοι/ες» αστυνομικοί που θα βοηθούν τους/τις ηλικιωμένους/ες να διασχίσουν τον δρόμο, θα ψάχνουν τα χαμένα κατοικίδια και θα φροντίζουν ώστε η κυκλοφορία να είναι φιλική σε αυτούς που πρέπει: στα οχήματα.

Έξω, στην περιφέρεια, θα συνεχιστεί η συμπαιγνία ανάμεσα σε εκείνον που οφείλει να αποτρέπει και να διώκει το έγκλημα και σε εκείνον που το διαπράττει.

Αλλά, για αντιστάθμισμα, θα προωθηθεί ο ακραίος τουρισμός: στη πόλη του Κεφαλαίου θα οργανώνονται «τουρ» και «σαφάρι» ώστε να γνωρίσουν οι τουρίστες αυτά τα περίεργα πλάσματα που κατοικούν

στις σκιές. θα μπορούν να βγάλουν μια «selfie» με τον νεαρό που έχει συλληφθεί-ξυλοκοπηθεί-δολοφονηθεί, με το αίμα του να μπερδεύεται με τα χρώματα των τατουάζ , σκοτώνοντας τη λάμψη από τα piercings και τα καρφιά, βρωμίζοντας το πράσινο-μωβ-γαλάζιο-κόκκινο-πορτοκαλί των μαλλιών τους. Ποιος ήταν; Ποιος νοιάζεται. Σε μια «selfie» οτιδήποτε δεν είναι «εγώ», υπάρχει απλά ως φόντο, ως ανέκδοτο, σαν μια «δυνατή» συγκίνηση που θα εντυπωσιάσει στο facebook, στο instagram, στα chats, στις αυτοβιογραφίες.

Και, από το μεγάφωνο του θωρακισμένου οχήματος, ο ξεναγός προειδοποιεί ευγενικά: «σας υπενθυμίζουμε πως η κατανάλωση τάκος, σάντουιτς και λοιπών φαγητών του δρόμου γίνεται με δική σας ευθύνη και ρίσκο. Η εταιρία δεν ευθύνεται για δυσπεψίες, γαστρίτιδες και στομαχικές λοιμώξεις. Για όσους αποβιβάστηκαν, υπάρχει αντιβακτηριδιακό τζελ».

Η νέα κυβέρνηση υπόσχεται να ανακτήσει το μονοπώλιο της χρήσης βίας (που της είχε αφαιρεθεί από το λεγόμενο «οργανωμένο έγκλημα»). Πλέον όχι μόνο με τις αστυνομίες και τους παραδοσιακούς στρατούς, αλλά και με τους «νέους» προστάτες: τους νέους «φαιοχίτωνες» ή πορφυροχίτωνες [29], που θα μετεξελιχθούν σε ενορίτες της νέας λαϊκής θρησκείας, τη μάζα που θα επιτίθεται στα κοινωνικά κινήματα που δεν ενσωματώνονται. Τα ανακυκλωμένα «κόκκινα τάγματα» [30] (τώρα «πορφυρά», λόγω του IV μετασχηματισμού) θα πρέπει να ολοκληρώσουν την «κάθαρση» από τους βρώμικους, άσχημους, κακούς και αγροίκους, και από όλους όσοι αντιστρατεύονται την τάξη, την πρόοδο και την ανάπτυξη.

***

Συνεχίζουμε την πορεία μας προς τα κάτω, λοιπόν, για να δούμε τον τρόπο που αντιστέκονται (μαζί με άλλες οργανώσεις, ομάδες και συλλογικότητες), οι κοινότητές μας. Βρίσκεται εδώ μαζί μας ένα μέρος από τη συλλογική διοίκηση του EZLN, 90 διοικήτριες και διοικητές. Είναι περισσότεροι, αλλά αυτοί ορίστηκαν για να μας συνοδεύσουν αυτή τη φορά και για να τιμήσουν την επίσκεψη

σας (των δικτύων).

> *Εμείς συνεχίζουμε να βαδίζουμε και με τα δύο πόδια: την εξέγερση και την αντίσταση, το όχι και το ναι,* ***το όχι στο σύστημα και το ναι στην αυτονομία μας****, το οποίο σημαίνει πως πρέπει να χαράξουμε το δικό μας δρόμο προς τη ζωή.*

Τα θεμέλια του βρίσκονται σε κάποιες από τις ρίζες των αυτόχθονων (ή ιθαγενών) κοινοτήτων: στο συλλογικό, στην αλληλοβοήθεια, στην αγάπη για τη γη, στην καλλιέργεια των τεχνών και των επιστημών και στην ακούραστη επαγρύπνηση ενάντια στην συσσώρευση πλούτου. Αυτά μαζί με τις επιστήμες και τις τέχνες είναι ο οδηγός μας. Αυτός είναι ο δικός μας «τρόπος».

Πιστεύουμε ωστόσο, ότι για άλλες ιστορίες και ταυτότητες, θα είναι διαφορετικός. Γι’ αυτό λέμε ότι ο ζαπατισμός δεν γίνεται να εξαχθεί, ούτε καν εντός του εδάφους της Chiapas. Αντίθετα, κάθε ημερολόγιο και γεωγραφία πρέπει να προχωρήσουν σύμφωνα με τη δική τους λογική.

Τα αποτελέσματα της πορείας μας είναι ορατά σε όποιον θέλει να κοιτάξει, να αναλύσει και να ασκήσει κριτική. Αν και η εξέγερσή μας είναι, βέβαια, τόσο, μα τόσο μικρή που θα χρειαζόταν μικροσκόπιο, ή ακόμα καλύτερα, αντεστραμμένο περισκόπιο για να την εντοπίσετε.

Και δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική άσκηση: οι πιθανότητές μας είναι ελάχιστες.

Σε καμία περίπτωση, δεν φτάνουμε τα 30 εκατομμύρια.

Ίσως να είμαστε μόνο 300.

«*300*» – 3ο και τελευταίο μέρος:

ΜΙΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ, ΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ, ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ, ΑΡΚΕΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ «300»

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Moisés & Εξεγερμένος Υποδιοικητής Galeano

Τι έπεται;

Να πάμε κόντρα στο ρεύμα. Τίποτα το καινούριο για εμάς τις, τους, τουις ζαπατίστας.

Θέλουμε να επαναλάβουμε (το συζητήσαμε ήδη με τους λαούς μας) ότι: θα συγκρουστούμε με οποιονδήποτε διαχειριστή, με οποιονδήποτε˙ και δεν εννοούμε μόνο εκείνον που προτείνει μια καλή διοίκηση και μια σωστή καταπίεση -δηλαδή, την καταπολέμηση της διαφθοράς και το πρόγραμμα για την ασφάλεια που βασίζεται στην ατιμωρησία- αλλά και αυτούς που, πίσω από τα όνειρα για πρωτοπορία, προσπαθούν να επιβάλλουν την ηγεμονία τους και να μας ομογενοποιήσουν.

Δεν θα αλλάξουμε την ιστορία μας, τον πόνο μας, την οργή μας, τον αγώνα μας, για τον προοδευτικό κομφορμισμό και την πορεία του πίσω από τον ηγέτη.

Μπορεί οι υπόλοιποι να το ξεχνούν, αλλά εμείς δεν ξεχνάμε πως είμαστε ζαπατίστας.

Σχετικά με την αυτονομία μας -και με όλη αυτή τη συζήτηση που γίνεται για το αν θα αναγνωριστεί ή όχι- εμείς σκεφτήκαμε τα εξής: υπάρχει η επίσημη αυτονομία και η πραγματική αυτονομία.

Επίσημη είναι αυτή που αναγνωρίζουν οι νόμοι. Η λογική της είναι η εξής: έχεις μία αυτονομία, την αναγνωρίζω με νόμο, και τότε η αυτονομία σου αρχίζει να εξαρτάται από αυτόν τον νόμο, παύει να διατηρεί τις δομές της. Αργότερα, όταν θα πρέπει να αλλάξει η κυβέρνηση, εσύ θα αναγκαστείς να υποστηρίξεις την «καλή» κυβέρνηση, ψηφίζοντας ή προωθώντας την ψήφο προς όφελός της, αφού αν έρθει μια άλλη κυβέρνηση θα καταργήσει τον νόμο που σε προστατεύει. Κι έτσι γινόμαστε δούλοι των πολιτικών κομμάτων, όπως έχει συμβεί με κοινωνικά κινήματα σε όλον τον κόσμο. Και πια δεν έχει σημασία η πραγματική άσκηση και υπεράσπισή της αυτονομίας, αλλά η αναγνώρισή της από τον νόμο.

Ο αγώνας για την ελευθερία, μετατρέπεται σε αγώνα για την νομική αναγνώριση του ίδιου του αγώνα.

***

Μιλήσαμε με τις και τους αρχηγούς μας. Ή καλύτερα, μιλήσαμε με τους λαούς που μας καθορίζουν το βήμα, την πορεία και τον προορισμό. Με το βλέμμα τους κοιτάζουμε αυτό που έρχεται.

Συζητήσαμε και είπαμε: λοιπόν, αν τα πούμε αυτά, τι μας περιμένει;

Θα μείνουμε μόνοι, θα πουν ότι είμαστε περιθωριακοί, ότι μένουμε έξω από τη μεγάλη επανάσταση… από τον τέταρτο μετασχηματισμό, ή από τη νέα θρησκεία (ή όπως αλλιώς θέλουν να την ονομάσουν), και θα χρειαστεί να πάμε κόντρα στο ρεύμα για

μια ακόμη φορά.

Αλλά για μας, το να μείνουμε μόνοι, μόνες, δεν είναι κάτι καινούργιο.

Αναρωτηθήκαμε λοιπόν: ωραία, φοβόμαστε να μείνουμε μόνοι; Φοβόμαστε να μείνουμε πιστοί στις πεποιθήσεις μας και να αγωνιστούμε γι' αυτές; Φοβόμαστε, μήπως, όσοι μας υποστήριζαν, στραφούν εναντίον μας; Φοβόμαστε να μην υποταχθούμε, να μην ξεπουληθούμε, να μην παραδοθούμε; Και καταλήξαμε πως εν τέλει αναρωτιόμασταν αν φοβόμαστε να είμαστε ζαπατίστας.

Δεν φοβόμαστε να είμαστε ζαπατίστας, κι αυτό θα συνεχίσουμε να είμαστε.

Σκεφτόμαστε πως από κοινού, με σας (τα δίκτυα στήριξης), που είχατε τα πάντα εναντίον σας, αφού δεν είχατε ούτε τα μέσα, ούτε την αποδοχή, ούτε ήσασταν στη μόδα, ούτε διαθέτατε χρήματα -χρειάστηκε ακόμα και να βάλετε από την τσέπη σας- πλαισιώνοντας μια συλλογικότητα αυτοχθόνων και μια γυναίκα μικροκαμωμένη, κοντούλα, μελαχρινή, που έχει το χρώμα της γης, καταγγείλαμε ένα σύστημα ληστρικό, και υπερασπιστήκαμε την πίστη σε έναν αγώνα.

Ψάχνουμε, λοιπόν, κι άλλους ανθρώπους που δεν φοβούνται. Γι' αυτό, ρωτάμε εσάς (τα δίκτυα): φοβάστε;

Δείτε το και, εάν όντως φοβάστε, τότε θα πρέπει να ψάξουμε αλλού.

***

Πιστεύουμε ότι πρέπει να συνεχίσουμε να βαδίζουμε μαζί με τους αυτόχθονες λαούς.

Ίσως, κάποιοι από τα δίκτυα να νομίζετε ακόμα ότι εμείς είμαστε αυτοί που στηρίζουν τους ιθαγενείς λαούς. Θα καταλάβετε, με την πάροδο του χρόνου, πως συμβαίνει το αντίθετο: αυτοί μας στηρίζουν με την εμπειρία τους και τις οργανωτικές τους δομές, με άλλα λόγια, εμείς μαθαίνουμε. Γιατί

αν κάποιοι είναι ειδικοί στις θύελλες, αυτοί είναι οι αυτόχθονες λαοί -βάλλονται από παντού, κι εκείνοι είναι ακόμα εδώ, είμαστε ακόμα εδώ.

Όμως, επίσης σκεφτόμαστε -και σας το λέμε ξεκάθαρα συντρόφισσες και σύντροφοι- ότι δεν αρκεί, ότι πρέπει να ενσωματώσουμε τις πραγματικότητες μας, με τον πόνο και την οργή που εμπεριέχουν, στον ορίζοντά μας, δηλαδή, ότι πρέπει να πορευτούμε προς το επόμενο στάδιο:

τη δημιουργία ενός Συμβουλίου, που θα περιλαμβάνει τους αγώνες όλων των καταπιεσμένων, των αναλώσιμων, των εξαφανισμένων και δολοφονημένων γυναικών, των πολιτικών κρατουμένων, των κακοποιημένων γυναικών, της εκπορνευμένης παιδικής ηλικίας, των ημερολόγιων και των γεωγραφιών που χαράζουν αυτόν τον χάρτη, τον αδιανόητο για τους νόμους των πιθανοτήτων, τις δημοσκοπήσεις και τις ψηφοφορίες: **τον σύγχρονο χάρτη των εξεγέρσεων και των αντιστάσεων σε όλον τον πλανήτη.**

Αν, από κοινού, εσείς κι εμείς, αψηφήσουμε τον νόμο των πιθανοτήτων, που λέει πως δεν υπάρχει ουδεμία περίπτωση επιτυχίας, τις δημοσκοπήσεις, τα εκατομμύρια στις ψηφοφορίες, τη Numeralia [31] που διαθέτει η Εξουσία για να μας υποτάξει και να μας αποθαρρύνει, πρέπει να διευρύνουμε το Συμβούλιο.

Μέχρι τώρα είναι απλά μια σκέψη που εκφράζουμε εδώ. θέλουμε, ωστόσο, να χτίσουμε ένα Συμβούλιο που δεν θα απορροφά, ούτε θα εκμηδενίζει τις διαφορετικότητες, αντίθετα θα τις ενθαρρύνει στον κοινό βηματισμό τους με άλλους, άλλους και άλλες, με τους/τις οποίες μοιραζόμαστε την ίδια δέσμευση.

Με το ίδιο σκεπτικό, αυτοί οι παράμετροι δεν θα πρέπει να περιορίζονται από τη γεωγραφία που μας έχουν επιβάλει τα σύνορα και οι σημαίες: θα πρέπει να στοχεύουν να γίνουν παγκόσμιοι.

Αυτό που προτείνουμε είναι, να πάψει το Ιθαγενικό Συμβούλιο Διακυβέρνησης (CIG) να είναι όχι απλά μόνο ιθαγενικό, αλλά και εθνικό.

Γι’ αυτό, εμείς, ως ζαπατίστας που είμαστε, προτείνουμε να συζητηθεί, μαζί με όλες τις υπόλοιπες προτάσεις που έχουν κατατεθεί σε αυτή την συνάντηση, το ακόλουθο:

1ο. – Να επαναβεβαιώσουμε την υποστήριξή μας στο Εθνικό Ιθαγενικό Κογκρέσο, και στο Ιθαγενικό Συμβούλιο Διακυβέρνησης.

2ο. – Να δημιουργηθούν και να διατηρηθούν δίαυλοι επικοινωνίας, ανοιχτοί και διαφανείς, ανάμεσα σε όσους γνωριστήκαμε στην πορεία του Ιθαγενικού Συμβουλίου Διακυβέρνησης και της εκπροσώπου του.

3ο. – Να ξεκινήσουμε ή να συνεχίσουμε την ανάλυση -αποτίμηση της πραγματικότητας μέσα στην οποία κινούμαστε, και να μοιραστούμε αυτές τις αναλύσεις και αποτιμήσεις, όπως και τις προτάσεις για συντονισμένες δράσεις που θα προκύψουν.

4ο. – Προτείνουμε το πλάτεμα των Δικτύων Στήριξης στο CIG ώστε, χωρίς να εγκαταλείψουν την υποστήριξη τους στους ιθαγενείς, να ανοίξει η καρδιά στις εξεγέρσεις και τις αντιστάσεις που αναδύονται και παραμένουν εκεί όπου ζει και κινείται ο καθένας, στον αγρό ή στην πόλη, ανεξάρτητα από σύνορα.

5ο. – Να ξεκινήσει ή να συνεχιστεί ο αγώνας που στοχεύει στον εμπλουτισμό των αιτημάτων και του χαρακτήρα του Ιθαγενικού Συμβουλίου Διακυβέρνησης, με τρόπο ώστε να μην περιορίζεται στους ιθαγενείς λαούς, και να εντάσσει τους εργαζόμενους στον αγρό και στην πόλη, και τους αναλώσιμους που έχουν τον δικό τους αγώνα και τη δική τους ιστορία, δηλαδή ταυτότητα.

6ο. – Να ξεκινήσει ή να συνεχιστεί η ανάλυση και η συζήτηση, με στόχο τη γέννηση ενός Συντονισμού ή μιας Ομοσπονδίας Δικτύων, που θα αποκλείει την κεντρική και κάθετη καθοδήγηση και θα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την προώθηση της αλληλέγγυας στήριξης και της αδελφοσύνης όσων τον/την απαρτίζουν.

7ο και τελευταίο. – Να διοργανώσουμε μία παγκόσμια συνάντηση

των δικτύων, ή όπως αλλιώς τα ονομάσουμε -εμείς προτείνουμε να ονομαστούμε Δίκτυο Αντίστασης και Εξέγερσης… και ο καθένας με το όνομά του, τον Δεκέμβριο αυτού του έτους- αφού γίνουν γνωστές, αναλυθούν και αξιολογηθούν οι αποφάσεις και προτάσεις του Εθνικού Ιθαγενικού Κογκρέσου και του Ιθαγενικού Συμβουλίου Διακυβέρνησης (στη συνέλευσή του, αυτόν τον Οκτώβριο) – οπότε και θα μάθουμε τα αποτελέσματα της διαβούλευσης που θα συγκαλέσει η συνέλευση, που βρισκόμαστε τώρα. Για την υλοποίηση της, προσφέρουμε, εάν θέλετε, χώρο σε κάποιο από τα Ζαπατιστικά Καρακόλ.

Το κάλεσμά μας, λοιπόν, δεν απευθύνεται μόνο στους ιθαγενείς, αλλά σε όλουες, όλες και όλους όσοι εξεγείρονται και αντιστέκονται σε κάθε γωνιά του κόσμου. Σε όσους αψηφούν τα σχήματα, τους κανόνες, τους νόμους, τις διαταγές, τα νούμερα και τα ποσοστά.

***

Ανέκδοτο πρώτο. – Τις πρώτες μέρες του Γενάρη του 1994, η κατασκοπία του Ομοσπονδιακού Στρατού υπολόγιζε τη δύναμη του αυτοαποκαλούμενου εσεταελενε (EZLN) σε 300 παραβάτες του νόμου, «μόνο».

Ανέκδοτο δεύτερο. – Την ίδια χρονιά, κι ενώ οι Ernesto Zedillo Ponce de León και Esteban Moctezuma Barragán [32] μαγείρευαν την προδοσία του Φεβρουαρίου του 1995 [33], η Ομάδα Nexos [34] (η οποία προηγουμένως είχε επιδοθεί στον εκθειασμό του Salinas de Gortari, και στη συνέχεια του Zedillo) απελπισμένη εξέφραζε, με τη φωνή του Héctor Aguilar Camín [35], περίπου τα εξής: «Γιατί δεν τους εξολοθρεύουν; Είναι μόνο 300».

Ανέκδοτο τρίτο. – Από την αναφορά από το γραφείο εγγραφών στη Συνάντηση των Δικτύων Στήριξης στο CIG και την εκπρόσωπό του, που πραγματοποιήθηκε στο ζαπατιστικό καρακόλ «Ανεμοστρόβιλος των Λόγων μας», στις 3-5 Αυγούστου 2018: «παρόντες: 300»

Ανέκδοτο τέταρτο. – Τα κέρδη των 300 πιο ισχυρών επιχειρήσεων στον πλανήτη: δεν έχουμε ιδέα, αλλά μπορεί να είναι 300, ή

οποιοδήποτε άλλο νούμερο, ακολουθούμενο από έναν τόνο μηδενικά, κι έπειτα «εκατομμύρια δολάρια».

Ανέκδοτο πέμπτο. — «Ενθαρρυντικά» ποσά και ποσοστά:

— Η ποσοτική διαφορά μεταξύ του 300 και του 30.113.483 (που είναι οι ψήφοι που πήρε ο AMLO — Andrés Manuel López Obrador, σύμφωνα με το INE — Εθνικό Εκλογικό Ινστιτούτο) είναι τριάντα εκατομμύρια, εκατό δεκατρείς χιλιάδες, εκατό ογδόντα τρία.

— 300 είναι το 0,00099623% από αυτούς τους πάνω από τριάντα εκατομμύρια.

— 300 είναι το 0,00052993% του συνόλου των εκπεφρασμένων ψήφων (56.611.027)

— 300 είναι το 0,00033583% του εκλογικού σώματος (89.332.032)

— 300 είναι το 0,00022626% του συνολικού μεξικανικού πληθυσμού (132.593.000 μείον 7 γυναίκες που, κατά μέσο όρο, σκοτώνονται καθημερινά — την τελευταία δεκαετία στο Μεξικό, ένα κορίτσι, μια νέα, μια ενήλικη ή μια γυναίκα της τρίτης ηλικίας, κατά μέσο όρο, δολοφονείται κάθε 4 ώρες)

— 300 είναι το 0,00003012% του πληθυσμού της αμερικανικής ηπείρου (996.000.000 το 2017)

— Η ποσοστιαία πιθανότητα να καταστρέψουμε το καπιταλιστικό σύστημα είναι 0,000003929141%, το οποίο είναι το ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού (7.635.255.247 στις 19:54 ώρα Μεξικού, στις 20 Αυγούστου 2018) που ισοδυναμεί με τους 300 (προφανώς, αν αυτοί οι υποτιθέμενοι 300 άνθρωποι δεν ξεπουλιούνται, δεν υποκύπτουν, δεν παραδίνονται)

Ω! Το ξέρω, ούτε η χελώνα να νικούσε τον Αχιλλέα δεν θα ήταν παρηγοριά.

Και ένα καρακόλ;

Και η μάγισσα Σκάρλετ;

Και το γατόσκυλο;

Αφήστε τα εσείς αυτά. Εκείνο που μας κρατά ξάγρυπνους, εμάς τους ζαπατίστας, δεν είναι η πρόκληση που θέτει αυτή η απειροελάχιστη πιθανότητα, αλλά πώς θα είναι ο κόσμος που θα ακολουθήσει• αυτός που θα αρχίσει να αναδύεται, πάνω από τις στάχτες του συστήματος που ακόμα θα καπνίζουν.

Ποιες θα είναι οι μορφές του;

Θα μιλάνε τα χρώματα;

Ποιο θα είναι το μουσικό του θέμα; (Ε; Το «la del moño colorado»; Ούτε να το σκέφτεστε).

Ποια θα είναι η σύνθεση της ομάδας, συμπληρωμένης επιτέλους, της Ζαπατιστικής Άμυνας; Μπορεί το αρκουδάκι της Ζαπατιστικής Ελπίδας να ενταχθεί στην ομάδα και να συνεργαστεί με τον Pedrito; Θα αφήσουν τον Pablito να φορέσει το καουμπόικο καπέλο του, και τον Αγαπημένο Ζαπατίστα [36] την πλεκτή του κάσκα; Γιατί δεν σφυρίζει το ξεκάθαρο οφσάιντ του γατόσκυλου αυτός ο καταραμένος διαιτητής;

Και πάνω απ’ όλα, κι αυτό είναι καθοριστικό, πώς θα χορεύει αυτός ο κόσμος;

Γι’ αυτό, όταν μας ρωτάνε, εμάς, τους και τις ζαπατίστας «τι έπεται;»… λοιπόν, πώς να το πω;… Δεν απαντάμε αμέσως, αργούμε να απαντήσουμε.

Γιατί, βλέπετε, το να χορεύεις έναν κόσμο, φέρνει λιγότερα προβλήματα από το να τον φανταστείς.

Ανέκδοτο έκτο. — Α, σκεφτόσασταν ότι το «300» προέρχεται από την ομώνυμη ταινία, και από την μάχη των θερμοπυλών, και έχετε ήδη ντυθεί ως Λεωνίδας ή Γοργώ [37] (ο καθένας όπως τον βολεύει), έτοιμοι να φωνάξετε «This is Sparta» την ώρα που αποδεκατίζετε τα στρατεύματα των «Αθανάτων» του Πέρση βασιλιά Ξέρξη; Δεν σας το είπα; Αυτοί/ες οι ζαπατίστας, ως συνήθως, βλέπουν διαφορετική ταινία. Ή ακόμα χειρότερα, βλέπουν και

αναλύουν την πραγματικότητα. Τι να κάνουμε. Έτσι έχουν τα πράγματα.

Αυτά… προς το παρόν.

Από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Moisés & Εξεγερμένος Υποδιοικητής Galeano

Μεξικό, Αύγουστος 2018

Σημειώσεις:

[1] Mozos (μόσος)» ονομάζονταν όσοι δούλευαν και διέμεναν μόνιμα στα τσιφλίκια -άντρες και γυναίκες αλλά και τα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία. Η εργασία τους ξεκινούσε καθημερινά πριν το ξημέρωμα και τελείωνε με τη δύση του ηλίου. Δεν μπορούσαν ούτε να φύγουν ούτε να πάνε σε άλλο τσιφλίκι, εργάζονταν χωρίς μισθό και αναγκάζονταν να συσσωρεύουν κληρονομικά χρέη που έδεναν τη ζωή τη δική τους και των επόμενων γενιών στην κυριαρχία των αφεντικών και στις δραστηριότητες του ίδιου του τσιφλικιού. Κάποιοι από τους απογόνους τους δεν διστάζουν να τους αποκαλέσουν σκλάβους.

[2] Otroas στο κείμενο, αναφερόμενος στο τρίτο φύλο.

[3] Cesar Augusto Sandino (1893-1934). Ηγέτης της επανάστασης και εθνικός ήρωας της Νικαράγουα από τον οποίο πήρε το όνομά του το κίνημα των Σαντινίστας.

[4] Ο ποταμός Suchiate βρίσκεται στα νοτιοδυτικά σύνορα μεταξύ Μεξικού και Γουατεμάλας.

[5] Ο ποταμός Usumancita εκτείνεται από τη νοτιοδυτική

Γουατεμάλα (Totonicapán) ως τον κόλπο του Μεξικού, διασχίζοντας την οροσειρά της Sierra Madre.

[6] Ο ποταμός Hondo βρίσκεται στα σύνορα Μεξικού και Μπελίζ και εκβάλλει στην Chetumal του Μεξικού.

[7] Πρόκειται για το παρατσούκλι που έβγαλε ο ίδιος ο Trump για τον υποτιθέμενο αριστερό νικητή των προεδρικών εκλογών της 1ης Ιουλίου 2018, Andrés Manuel López Obrador, προσθέτοντας ότι «ο Andrés Manuel López Obrador ίσως ήρθε για να μείνει».

[8] Το σκάνδαλο του «Λευκού Οίκου» έγινε γνωστό το 2014. Η θυγατρική της εταιρίας Grupo Higa (που την εποχή εκείνη είχε σημαντικές συμβάσεις με το μεξικανικό κράτος) δωροδόκησε τον τότε κυβερνήτη της πολιτείας του Μεξικού και νυν πρόεδρο της χώρας Peña Nieto, με την κατασκευή πολυτελούς κατοικίας αξίας 7 εκατομμυρίων δολαρίων στην πλούσια συνοικία, Lomas de Chapultepec. Όταν ο Peña Nieto έγινε πρόεδρος οι συμβάσεις αυτές πολλαπλασιάστηκαν.

[9] «Αριστοτεχνική Απάτη» (Estafa Maestra) ονομάστηκε η έρευνα που δημοσιοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2017 και διεξήχθη από τη δημοσιογραφική ιστοσελίδα Animal Político σε συνεργασία με την οργάνωση Μεξικανοί ενάντια στη διαφθορά και την ατιμωρησία, αποκαλύπτοντας ένα σκάνδαλο μεγατόνων. Περισσότερα από 450 εκατομμύρια δολάρια υπεξαιρέθηκαν (από το 2010) από την ομοσπονδιακή μεξικανική κυβέρνηση μέσω 128 εταιριών φάντασμα. Στο σκάνδαλο εμπλέκονται 11 κρατικές υπηρεσίες, 8 πανεπιστημιακά ιδρύματα, διάφορες ιδιωτικές επιχειρήσεις και πάνω από 50 υψηλόβαθμοι κρατικοί αξιωματούχο. Τα χρήματα που «εξαφανίστηκαν» προορίζονταν για το κυβερνητικό πρόγραμμα καταπολέμησης της φτώχειας.

[10] José Antonio Meade Kuribreña, υποψήφιος για την προεδρία του Μεξικού στις εκλογές του 2018 με τον συνασπισμό «Όλοι για το Μεξικό» που αποτελούνταν από το κεντροδεξιό θεσμικό Επαναστατικό Κόμμα (PRI), το Πράσινο Οικολογικό Κόμμα (PVEM) και τη Νέα Συμμαχία (PANAL).

[11] Ricardo Anaya Cortés, υποψήφιος για την προεδρία του Μεξικού στις εκλογές του 2018 με τον συνασπισμό «Μπροστά με το Μεξικό» που αποτελούνταν από το δεξιό Κόμμα Εθνικής Δράσης (PAN), το κεντροαριστερό Κόμμα Δημοκρατικής Επανάστασης (PRD) και το Κίνημα Πολιτών (MC).

[12] Πρόκειται για το χρώμα του κόμματος του López Obrador, MORENA.

[13] Πρόκειται για πρόγραμμα αναδάσωσης ενός εκατομμυρίου εκταρίων της ζούγκλας Lacandona με μη γηγενή δέντρα. Η εταιρία που πρόκειται μάλλον να αναλάβει το έργο ανήκει στον Alfonso Romo, επικεφαλής του υπουργικού συμβουλίου του López Obrador.

[14] Το Τραίνο Maya είναι ένα τουριστικό πρόγραμμα που αφορά στην κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου 1500 χιλιομέτρων το οποίο θα συνδέει 5 πολιτείες του νότιου Μεξικού.

[15] Ο Διάδρομος του Ισθμού είναι ένα πρόγραμμα που αφορά στη σιδηροδρομική σύνδεση των λιμανιών Coatzacoalcos, στον κόλπο του Μεξικού (πολιτεία Veracruz) και Salinas Cruz, στον ειρηνικό (πολιτεία Oaxaca) . Το πρόγραμμα αυτό, θα αποτελέσει τον κύριο εμπορικό δίαυλο, τη σπονδυλική στήλη των «ειδικών οικονομικών ζωνών» του νοτιοανατολικού Μεξικού, φιλοδοξώντας να παίξει το ρόλο ενός μίνι Καναλιού του Παναμά.

[16] Πρόκειται για τη λεγόμενη επανίδρυση του κράτους, κεντρικό άξονα της πολιτικής πρότασης του Andrés Manuel López Obrador, η οποία παρουσιάζεται ως συνέχεια των τριών προηγούμενων στην ιστορία της χώρας: της Ανεξαρτησίας, της Μεταρρύθμισης και της Επανάστασης του 1910. Ο «IV μετασχηματισμός» καθόλα αόριστος, και όσον αφορά το πρόγραμμα, τα χαρακτηριστικά του, τους στόχους του, δεν περιλαμβάνει ούτε αναθεώρηση του συντάγματος, ούτε αλλαγές στην Carta Magna (Χάρτη των Δικαιωμάτων).

[17] Calderona ή αλλιώς Margarita Zavala. Σύζυγος του πρώην προέδρου Felipe Calderón Hinojosa (PAN) και πρώην πρώτη κυρία του Μεξικού κατά την εξαετία 2006-2012. Υπήρξε βουλευτής του

(PAN) από το οποίο παραιτήθηκε τον Οκτώβριο του 2017. Συμμετείχε στις προεδρικές εκλογές του 2018 ως η μοναδική ανεξάρτητη υποψήφια, ως τις 16 Μαΐου 2018 οπότε και παραιτήθηκε.

[18] Ο Manuel Bartlett υπήρξε πολιτικός του PRI, ο οποίος μεταπήδησε στο Κόμμα Εργασίας (το οποίο ανήκει στον συνασπισμό κομμάτων υπό την ηγεσία του López Obrador) και πρόκειται να αναλάβει τη θέση του προέδρου της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Ηλεκτρισμού (CFE) στην νέα κυβέρνηση. Το όνομά του είναι συνώνυμο της νοθείας (ως υπουργός διακυβέρνησης ήταν ο εμπνευστής και κύριος υπεύθυνος της νοθείας στις εκλογές του 1988) και της διαφθοράς αφού έχει πολλάκις κατηγορηθεί για επαφές με το οργανωμένο έγκλημα (στενοί του συνεργάτες εμπλέκονται σε αρκετές δολοφονίες και εκτίουν πολυετείς ποινές φυλάκισης). Μαζί με τον Cevallo, ηγετικό στέλεχος του PAN, είχαν συντάξει και προωθήσει την αντιμεταρρύθμιση για τα δικαιώματα των ιθαγενών το 2001, η οποία τελικά και υπερψηφίστηκε από όλα τα κόμματα του μεξικανικού κογκρέσου.

[19] Ο Alfonso Romo Garza, είναι επικεφαλής της ομάδας που επεξεργάστηκε και συνέταξε το Εθνικό Σχέδιο του συνασπισμού κομμάτων υπό τον López Obrador ενώ συμμετέχει ως υπεύθυνος του οικονομικού τομέα της ομάδας για την κυβερνητική μετάβαση. Ως ένας από τους πλουσιότερους επιχειρηματίες του Μεξικού τη δεκαετία του ’90 προώθησε πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης των τραπεζών, ενώ υπήρξε πρόεδρος της Seminis, μιας από τις ισχυρότερες εταιρίες βιοτεχνολογίας και παραγωγής μεταλλαγμένων σπόρων παγκοσμίως (την οποία πούλησε στην Monsanto μετά από τις έντονες αντιδράσεις και καταγγελίες από περιβαλλοντικές οργανώσεις). Συνεργάστηκε με τον δικτάτορα Pinochet, ξεπλένοντας ένα σημαντικό κομμάτι της περιουσίας του, καθώς και με τους προέδρους Salinas (PRI) και Fox (PAN) ενώ διατηρεί σχέσεις με τις ακροδεξιές συντηρητικές θρησκευτικές οργανώσεις Opus Dei και Legionarios del Cristo.

[20] Ο Carlos Slim Helú, λιβανικής καταγωγής, είναι ο πλουσιότερος επιχειρηματίας της Λατινικής Αμερικής και 6ος

παγκοσμίως. Είναι ιδιοκτήτης, μεταξύ άλλων, του ομίλου εταιριών Grupo Carso καθώς και της Telmex (του μεξικανικού οργανισμού τηλεπικοινωνιών) την οποία αγόρασε όταν ιδιωτικοποιήθηκε από την κυβέρνηση Salinas.

[21] Ο Ricardo Benjamín Salinas Pliego είναι πρόεδρος του τηλεοπτικού καναλιού TvAzteca καθώς και του ομίλου εταιριών Grupo Salinas που ειδικεύονται στις τηλεπικοινωνίες, τα ΜΜΕ, τις μεταφορές, τις χρηματιστηριακές υπηρεσίες και το εμπόριο. Εμπλέκεται σε διάφορα σκάνδαλα ενώ το όνομά του φιγουράρει στα Panama Papers.

[22] Η María Asunción Azamburuzabala Larregui είναι μια από τις ισχυρότερες επιχειρηματίες του Μεξικού (και όχι μόνο), με τεράστια επιρροή στους πολιτικούς και οικονομικούς κύκλους της χώρας.

[23] Η Eva Gonda Rivera είναι αντιπρόεδρος της πολυεθνικής μεξικανικής εταιρίας FEMSA.

[24] Η Olga Sánchez Cordero, νομικός, ήταν μέλος του Ανώτατου Δικαστηρίου της Δικαιοσύνης του Έθνους στο Μεξικό, η οποία θα αναλάβει το υπουργείο Διακυβέρνησης στη νεοεκλεγείσα κυβέρνηση του López Obrador.

[25] Η Josefa González-Blanco Ortiz Mena, οικολόγος, θα αναλάβει το υπουργείο Περιβάλλοντος στην νεοεκλεγείσα κυβέρνηση του López Obrador. Κόρη του πρώην κυβερνήτη της Chiapas την περίοδο της διακυβέρνησης του Salinas, Patrocinio González-Blanco, έχει δημιουργήσει με τον πατέρα της μια ΜΚΟ η οποία διαχειρίζεται ένα από τα μεγαλύτερα οικολογικά πάρκα της Chiapas το Ecopark Aluxes στο Palenque.

[26] PNR (Partido Nacional Revolucionario). Το Εθνικό Επαναστατικό Κόμμα ιδρύθηκε το 1929 από τον Plutarco Elías Calles. Έχοντας μια ιδεολογία εθνικιστική και λαϊκιστική προσπάθησε να ενσωματώσει τις διάφορες ομάδες που είχαν αναδυθεί από τη Μεξικανική Επανάσταση. Το PRI αποτελεί την Τρίτη μετεξέλιξη του PNR.

[27] PRM (Partido de la Revolución Mexicana). Το Κόμμα της Μεξικανικής Επανάστασης ιδρύθηκε το 1938 από τον Lázaro Cárdenas del Río. Πρόκειται για τη μετεξέλιξη του PNR και πρόγονος του PRI. Οι ιδεολογικές του αρχές ήταν μια μίξη νεοφιλελεύθερων και σοσιαλιστικών ιδεών εφαρμόζοντας ένα πρόγραμμα κρατικού καπιταλισμού. Το 1938 μετεξελίχθηκε σε PRI.

[28] Λογοπαίγνιο με τα ακρωνύμια των κομμάτων PRI και MORENA.

[29] Το χρώμα του κόμματος MORENA.

[30] Τα Κόκκινα τάγματα, στρατιωτικές ομάδες εργατών που συγκροτήθηκαν το 1915, πολέμησαν στο πλευρό της κυβέρνησης του Venunstiano Carranza εναντίον των επαναστατικών στρατευμάτων των Emiliano Zapata και Francisco Villa.

[31] Λατινικά στο κείμενο. Αριθμητικά στοιχεία.

[32] Ο Esteban Moctezuma Barragán υπήρξε υπουργός διακυβέρνησης και κοινωνικής ανάπτυξης στην κυβέρνηση του Ernesto Zedillo Ponce de León (Δεκέμβριος 1994 – Νοέμβριος 2000). Στη νέα κυβέρνηση του Andrés Manuel López Obrador θα αναλάβει το υπουργείο Παιδείας.

[33] Το Φεβρουάριο του 1995, κατά τη διάρκεια του διαλόγου μεταξύ του EZLN και της ομοσπονδιακής κυβέρνησης του Μεξικού, ο Ernesto Zedillo Ponce de León και ο τότε υπουργός διακυβέρνησης Esteban Moctezuma Barragán εξαπέλυσαν σφοδρή στρατιωτική επίθεση εναντίον των ζαπατιστικών κοινοτήτων και της ηγεσίας του EZLN.

[34] Η ομάδα και το περιοδικό Nexos ήταν και είναι από τους κυριότερους πολέμιους του EZLN και πρωταγωνιστής της καμπάνιας ενάντια στην εξέγερση του 1994 μέσω άρθρων και βιβλίων που βρίθουν από ψέματα, συκοφαντίες, ανακρίβειες και μίσος για τους εξεγερμένους ζαπατίστας.

[35] Ο Héctor Aguilar Camín, δημοσιογράφος και συγγραφέας, υπήρξε διευθυντής του περιοδικού Nexos από το 1983 έως το 1995

και από το 2007 μέχρι σήμερα. Βασικός πολέμιος του EZLN, συνεχίζει να επιτίθεται στους ζαπατίστας, ενώ παράλληλα δεν έχει κρύψει τις σχέσεις του με τον Salinas και τον Zedillo. Έχει ταχθεί υπέρ της ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης, καθώς και του λεγόμενου νόμου Ley Televisa που προωθούσε τα συμφέροντα των ιδιωτικών τηλεοπτικών καναλιών ο οποίος όμως καταργήθηκε ως αντισυνταγματικός.

[36] Η Ζαπατιστική Άμυνα, η Ζαπατιστική Ελπίδα, ο Pedrito, ο Pablito, ο Αγαπημένος Ζαπατίστα ονομάζονται τα παιδιά που πρωταγωνιστούν στις ιστορίες του SupGaleano. Όπως και το γατόσκυλο.

[37] Σύζυγος του βασιλιά Λεωνίδα.

Η Βαβυλωνία για τις εξορύξεις πετρελαίου στην Ήπειρο (audio)

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ.
Κάθε Παρασκευή 18:00-19:00 στο Ραδιόφωνο του The PressProject.

Ο Γιώργος Καραθανάσης και ο Στέφανος Μπατσής συζητούν με μέλος της Ανοιχτής Συνέλευσης στα Γιάννενα ενάντια στις εξορύξεις πετρελαίου για τα σχέδια κράτους και εταιρειών που θέτουν σε κίνδυνο το φυσικό τοπίο της Ηπείρου, για τις αντιστάσεις κατοίκων και αλληλέγγυων αλλά και για το μύθο της ανάπτυξης που δεν λέει να μας εγκαταλείψει.

Tracklist: Pulp – Sorted For E’s and Wizz

Big Star – Thirteen
The Smiths – Half a Person
Belle and Sebastian – Another Sunny Day

Τα Κοινά Αγαθά και οι Αγώνες Υπεράσπισής τους

Νίκη Δημητριάδη*

Δεν είναι λίγα τα παραδείγματα στην Ελλάδα, όπου κράτος και κεφάλαιο προχωρούν στην καταστροφή και ιδιοποίηση των κοινών αγαθών, θυσιάζοντας το φυσικό περιβάλλον και τη ζωή των κοινοτήτων, με μοναδικό σκοπό την κερδοσκοπία των λίγων. Η λίστα είναι μεγάλη, είτε πρόκειται για την κατασκευή καταστροφικών έργων, την εξόρυξη μεταλλευμάτων και λιγνίτη, την αποψίλωση δασών ή την εμπορευματοποίηση και το ξεπούλημα των φυσικών κοινών.

Τα μεταλλεία χρυσού στη ΒΑ Χαλκιδική, ένα απ’ τα πιο γνωστά παραδείγματα, προκαλούν την υποβάθμιση και μόλυνση του νερού, του αέρα και του εδάφους της περιοχής, την καταστροφή της τοπικής οικονομίας και της υγείας των κατοίκων, και τελικά θέτουν σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη των τοπικών κοινοτήτων.

Το φαραωνικό φράγμα του Αχελώου στη Μεσοχώρα, θα καταποντίσει μεγάλο τμήμα του οικισμού της Μεσοχώρας, και θα προκαλέσει ανυπολόγιστες συνέπειες στο τοπικό οικοσύστημα αλλά και στις κοινότητες που εξαρτώνται απ’ αυτό. (Να υπενθυμίσουμε εδώ ότι η περιβαλλοντική αδειοδότηση του ΥΗΕ υπογράφηκε από την Κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ πολύ πρόσφατα, μόλις στις 2 Αυγούστου). Η ιδιωτικοποίηση των δικτύων ύδρευσης σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, σε συνδυασμό με τη λεηλασία από τις εταιρίες εμφιάλωσης, της κατασκευής μεγάλων φραγμάτων σε πολλά ποτάμια, της υπερ-

άντλησης για τις ανάγκες της μονοκαλλιέργειας και της μόλυνσης του υδροφόρου ορίζοντα από τη βαριά βιομηχανία και τα φυτοφάρμακα οδηγούν αναπόδραστα στη μετατροπή του νερού από **κοινό αγαθό σε εμπόρευμα**. Φυσικά, αυτή η εικόνα δεν αποτελεί ιδιαιτερότητα της Ελλάδας, αλλά τον κανόνα σε παγκόσμιο επίπεδο, όπου κυριαρχεί η λογική της απεριόριστης ανάπτυξης και προόδου.

Λατινική Αμερική

Ένα παράδειγμα που θέλω να αναφέρω, λόγω κάποιας ομοιότητας με την ελληνική περίπτωση (παρ' όλες τις πολλές διαφορές), είναι εκείνο της Λατινικής Αμερικής. Η ιδιαιτερότητα του είναι ότι τα τελευταία 10-15 χρόνια, το μοντέλο εξορυκτισμού, μονοκαλλιέργειας και εξαγωγής πρώτων υλών επιβάλλεται σε μεγάλο βαθμό από τις αυτοαποκαλούμενες «προοδευτικές κυβερνήσεις». Είτε πρόκειται για **επιφανειακές εξορύξεις,** για άντληση **πετρελαίου και υδρογονανθράκων** για **βιομηχανίες αγροτικών προϊόντων** (πχ. μονοκαλλιέργεια σόγιας), για να μην αναφέρουμε την εντατική **αποψίλωση του Αμαζονίου**, οι συνέπειες είναι καταστροφικές: υποβάθμιση και καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, υπονόμευση της ζωής των τοπικών κοινοτήτων (συνήθως ιθαγενικών κοινοτήτων), εκτεταμένος κοινωνικός αποκλεισμός και όξυνση της φτώχειας και της κοινωνικής ανισότητας, περιθωριοποίηση και εκτοπισμός όλο και μεγαλύτερων ομάδων του πληθυσμού.

Σωστά αυτό το αναπτυξιακό μοντέλο ονομάστηκε από πολλούς «συσσώρευση μέσω λεηλασίας» ή πόλεμος εναντίον των λαών.

Για να μπορέσουν οι αριστερές κυβερνήσεις να επιβάλλουν αυτή την πολιτική, έπρεπε να καταφύγουν σε αντισταθμιστικά κοινωνικά προγράμματα, προσπαθώντας να εξουδετερώσουν ή να μειώσουν τις αναπόφευκτες κοινωνικές συγκρούσεις και αντιδράσεις. Ήταν μία προσπάθεια του κράτους να μετριάσει την φτώχεια, που αναπόφευκτα δημιουργεί **ο κύκλος του εξορυκτισμού.**

Οι προοδευτικές κυβερνήσεις κατάφεραν να χρηματοδοτήσουν τα

κοινωνικά αυτά προγράμματα, τα κρατικά επιδόματα και τις παροχές χάρη στην πρωτοφανή παγκόσμια ζήτηση σε πρώτες ύλες (πετρέλαιο, σόγια, μεταλλεύματα, κλπ.) και στις εκπληκτικά υψηλές τιμές τους που επικρατούσαν στην παγκόσμια αγορά. Όμως, δεν προχώρησαν σε δομικές αλλαγές του συστήματος ούτε άγγιξαν τα προνόμια του πλουσιότερου 10%. Βλέπουμε, λοιπόν, τις ίδιες αυτές κυβερνήσεις που στήριξαν τις εκλογικές τους νίκες στη δυναμική των κοινωνικών κινημάτων ενάντια στη νεοφιλελεύθερη λαίλαπα και την βορειοαμερικάνικη εξάρτηση, να προχωρούν στην διαιώνιση του νεοφιλελεύθερου μοντέλου, μεταμφιεσμένου από μία επαναστατική-αντιιμπεριαλιστική ρητορική και συνοδευόμενου από μία επιφανειακά κοινωνική πολιτική.

Τώρα που οι τιμές των πρώτων υλών φαίνεται να πέφτουν, βλέπουμε την κρίση να οξύνεται, και το δομικό αδιέξοδο του συστήματος να αποκαλύπτεται.

> *Οι προοδευτικές κυβερνήσεις, δεν κατάφεραν (ή δεν θέλησαν) να απεμπλακούν από την εξορυκτική και εξαγωγική εξάρτηση, ούτε να αμφισβητήσουν το αναπτυξιακό φαντασιακό του καπιταλισμού.*

Παρ’ όλες τις διαφορές, δεν μπορούμε παρά να διαπιστώσουμε τις ομοιότητες με την ελληνική πραγματικότητα τα τελευταία δύο χρόνια, όπου η «αριστερή» κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, από τις Σκουριές ως τον Αχελώο και από τις ιδιωτικοποιήσεις του νερού ως το ξεπούλημα της ενέργειας συνεχίζει την ίδια πολιτική των προηγούμενων κυβερνήσεων, καταστρέφοντας τα κοινά στον βωμό του κέρδους των εταιριών.

Αποανάπτυξη

Το πρόβλημα είναι πολύ πιο βαθύ και δεν έχει να κάνει με το ποιος διαχειρίζεται την εξουσία, ποιας ιδεολογικής παράταξης ή ποιου χρώματος είναι. Το ζήτημα είναι ότι δεν έχει αμφισβητηθεί η κυρίαρχη ιδεολογία της απεριόριστης ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης. Η λογική της όλο και μεγαλύτερης παραγωγής και κατανάλωσης παρουσιάζεται από τον κυρίαρχο λόγο

σαν μονόδρομος.

Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι τα παραμύθια της «πράσινης» ανάπτυξης ή ενός βιώσιμου, πιο ανθρώπινου καπιταλισμού, δεν δίνουν καμιά πραγματική εναλλακτική. Αν δεν αλλάξουμε πολύ γρήγορα κατεύθυνση, προς μία πολιτική της *αποανάπτυξης*, το μέλλον για όλον τον πλανήτη, και του ανθρώπου συμπεριλαμβανομένου, είναι δυσοίωνο.

Δεν αρκεί να τεθεί το ερώτημα, «σε ποιον ανήκουν τα μέσα παραγωγής». Πρέπει να θέσουμε τα ερωτήματα του τί παράγουμε, πώς το παράγουμε, πόσο και για ποιον, ποιες σχέσεις θέλουμε να αναπτύξουμε κατά τη διαδικασία αυτή; Είναι απαραίτητος ένας επαναπροσδιορισμός των αναγκών, προς μία κατεύθυνση της λιτής, αυτάρκους ζωής, άξιας να τη ζεις. Λιτή και αυτάρκης ζωή δεν σημαίνει φυσικά να γυρίσουμε πίσω στον πρωτογονισμό. Πρέπει να δώσουμε έμφαση στην ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών, όπως θα τις ορίζει η ίδια η κοινωνία, σε ισορροπία με το φυσικό περιβάλλον και συναίσθηση των ορίων που τίθονται, και όχι επιδιώκοντας την κυριάρχηση πάνω σ’ αυτό.

> *Για να το πούμε αλλιώς, το ζήτημα δεν είναι να «μεγαλώσουμε την πίτα» αλλά να γίνει δίκαιη ανακατανομή της.*

Το επιχείρημα ότι η ανάπτυξη θα είναι η μόνη σωτηρία που θα μας βγάλει από τη λιτότητα και θα αντιμετωπίσει το πρόβλημα του υπερπληθυσμού και της παγκόσμιας φτώχειας, μπάζει από παντού. Η αποανάπτυξη είναι στην πραγματικότητα αντιμετρικά αντίθετη από την επιβεβλημένη λιτότητα, όπως την βιώνουμε τα τελευταία χρόνια και στην Ελλάδα. Τα μέτρα λιτότητας που μας επιβάλλονται, στοχεύουν στις περικοπές από τις κοινωνικές ανάγκες, με στόχο τη μεγέθυνση της ανάπτυξης, ενώ η αποανάπτυξη αποτελεί μια συνειδητή επιλογή, με προτεραιότητα στις κοινωνικές ανάγκες, σε ισορροπία με το φυσικό περιβάλλον, με συνειδητό αυτοπεριορισμό και συναίσθηση της θνητότητάς μας.

Όσο για την παγκόσμια φτώχεια, που δήθεν μόνο η μεγέθυνση της ανάπτυξης θα μπορέσει να ανατρέψει, πρόκειται για καταφανές

ψέμα. Από το 1980, η παγκόσμια οικονομία έχει μεγαλώσει κατά 380%, αλλά ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν στα όρια της φτώχειας (με λιγότερα από 5 δολάρια την ημέρα) έχουν αυξηθεί κατά 1,1 δισεκατομμύριο.

Τελικά, η αλλαγή για την οποία μιλάμε και προτάσσουμε δεν είναι μόνο οικονομική, αλλά βαθιά πολιτική και πολιτισμική. Το ζήτημα είναι να σταματήσει η οικονομική σφαίρα να κυριαρχεί πάνω στις υπόλοιπες σφαίρες και δραστηριότητες της ζωής, όπως συμβαίνει σήμερα. Ας θυμηθούμε ότι ο καπιταλισμός αποτελεί μόνο το πολύ πρόσφατο σύστημα οργάνωσης των ανθρώπινων κοινωνιών στον πλανήτη, και η ιστορία έχει αποδείξει ότι μπορούν να υπάρξουν πολλοί άλλοι τρόποι οργάνωσης που δεν τοποθετούν τα οικονομικά κίνητρα και τον ανταγωνισμό στο επίκεντρο της ζωής των ανθρώπων.

Την αλλαγή για την οποία μιλάμε, φυσικά, δεν μπορούμε να την περιμένουμε από εκλεγμένους αντιπροσώπους, οικονομικούς ολιγάρχες ή άλλες ιεραρχικές δομές. Η ίδια η κοινωνία πρέπει να βγει στο προσκήνιο και να προχωρήσει άμεσα στην υλοποίησή τους, με ενεργή συμμετοχή όλων, μέσω αμεσοδημοκρατικών θεσμών, αδιαμεσολάβητα και από τα κάτω.

Αγώνες Υπεράσπισης – Καταστολή

Η πραγματικότητα διαφαίνεται δυσοίωνη. Το ενθαρρυντικό όμως είναι ότι οι προσπάθειες κράτους και κεφαλαίου που επιβάλλουν τέτοια καταστροφικά έργα και λεηλατούν τη φύση και τις ζωές των ανθρώπων, έχουν να αντιμετωπίσουν την αντίδραση των από τα κάτω. Από τη Χαλκιδική ως το Στάντινγκ Ροκ, και από τη Μεσοχώρα ως τα εξορυκτικά έργα της Λατινικής Αμερικής, εμφανίζονται κινήματα αντίστασης και αγώνα που στέκονται ανάχωμα ενάντια στα σχέδια εταιρειών και πολυεθνικών. Και πάντα αυτά τα κινήματα δέχονται άγρια καταστολή απ’ την αστυνομία και τον κρατικό μηχανισμό με τις κυβερνήσεις να υπερασπίζονται πιστά τα επιχειρηματικά συμφέροντα. Αντιμετωπίζουν ξύλο, δακρυγόνα, στημένες δίκες, φυλακίσεις, αποσιώπηση ή συκοφάντηση από τα ΜΜΕ, και πολλές φορές ακόμα

και νεκρούς.

Το ξέρουμε καλά, και από τον αγώνα ενάντια στην εξόρυξη χρυσού στη Χαλκιδική, όπου εκτός από την εξορυκτική, στήθηκε και μία ολόκληρη βιομηχανία διώξεων ενάντια σε κατοίκους και αλληλέγγυους.

> *Στις 20 και 21 Σεπτέμβρη θα λάβουν χώρα στα δικαστήρια της Θεσσαλονίκης, οι δίκες για τις υποθέσεις του Δημαρχείου Ιερισσού και του Λάκκου Καρατζά αντίστοιχα. Υπάρχει κάλεσμα αλληλεγγύης και θα πρέπει να είμαστε όλοι εκεί.*

Μπορεί κάποιες φορές να φαίνεται ότι δεν υπάρχουν περιθώρια αντίστασης ενάντια στην παντοδυναμία του συστήματος. Αλλά εμείς ξέρουμε όσο κι αν προσπαθούν να μας πείσουν για το αντίθετο ότι υπάρχει εναλλακτική στον σημερινό τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας. Δεν υπάρχουν βεβαιότητες και εγγυήσεις για το μέλλον, αλλά εξαρτάται από μας, απ’ το σύνολο δηλαδή της κοινωνίας, το αν θα ζήσουμε την απόλυτη βαρβαρότητα και τον κανιβαλισμό ή αν θα αρχίσουμε να διανύουμε τα μονοπάτια της χειραφέτησης.

Σίγουρα ο μόνος τρόπος να ανακόψουμε την καταστροφική πορεία της εξουσίας κράτους και πολυεθνικών είναι μέσω αυτόνομων, αδιαμεσολάβητων αγώνων. Και πρέπει να το κάνουμε πριν να είναι πολύ αργά. Πάντως, ένα πράγμα που όλοι πλέον γνωρίζουμε, είναι ότι η ελπίδα που έρχεται «από τα πάνω» είναι κενή ή ακόμα χειρότερα εργαλείο χειραγώγησης και ενσωμάτωσης. Ας παλέψουμε από τα κάτω, αμεσοδημοκρατικά, μακριά από τη λογική της ανάθεσης, για έναν κόσμο αλληλεγγύης, ισότητας, ελευθερίας και αξιοπρέπειας. Ας αγωνιστούμε για τη ζωή και ενάντια στον θάνατο.

*Εισήγηση στο Φεστιβάλ Άμεσης Δημοκρατίας 2017

Planet S.O.S.: Climate Change and Global Poverty

Jason Hickel

I want to use my time this evening to talk about hegemony -the hegemony of economic growth. This single idea governs our world and guides the decisions of our leaders more forcefully than almost any other. It is accepted by the right and left alike -or at least by the traditional left- to the point where it is so taken for granted that we tend not to even recognize it. It is a background assumption of our social imaginary, outside the field of political contestation, beyond the boundaries of our debates. Our politicians rise and fall on their ability to generate growth. We are told that growth is necessary for progress, necessary to improve human well-being and eradicate poverty -and we accept these claims without questioning them. If you challenge the growth narrative, people look at you like you're crazy, like you've literally lost the plot -that's how powerful its hegemony is.

The idea is so powerful that reasonable people rally around it even when it is clear that it makes no sense at all -even when simple math shows it to be contradictory and even absurd.

Here is an example. Two years ago, in 2015, the world's governments gathered together in New York to ratify the Sustainable Development Goals. The SDGs set out to accomplish an incredible feat -the eradication of global poverty by 2030, as measured at $1.25 per day. This sounds like a wonderful goal, and indeed it's about time that we got around to doing it. But if you look at the text of the SDGS, you'll see that the plan is to accomplish this specifically through high rates

of GDP growth.

> *Now, there are a number of reasons to be skeptical about this approach. The first is that there is no direct correlation between GDP growth and poverty reduction.*

It all depends on how the growth is distributed. And right now it is incredibly skewed in favor of the rich. Here is a potent fact to keep in mind. Even during the most equitable period over the past few decades, the poorest 60% of humanity received only 5% of all new income generated by global growth, while the richest 1% received more than 90% of the gains. Suddenly it becomes clear why we've been sold this story about how growth is the only option.

Now, here's some math for you. Because of this horribly skewed distribution, the pace of trickle-down is so slow that it will take approximately 100 years to eliminate global poverty through economic growth, according to recent research published in the *World Economic Review*. And note that this at the standard poverty line of $1.25/day. Most scholars say that this line is far too low for even basic human subsistence, and that a more accurate poverty line is about $5/day. At this level, it will take 207 years to eradicate poverty through growth. And to get there, we will have to grow the global economy to 175 times its present size. Think about it. That's 175 times more extraction, more production, and more consumption than we're already doing. And of course this is absurd, because even if such immense growth were possible, it would drive climate change and resource depletion to catastrophic levels and, in the process, rapidly reverse any gains against poverty.

So it's not just that growth is an inadequate solution to the problem of poverty. It also makes little sense given what we know about our planet's ecological limits. Indeed, even at *existing* levels of economic activity, scientists tell us that

we're already overshooting our planet's biocapacity by about 60% per year, due to excess greenhouse gas emissions and resource overuse. And, crucially, it's important to recognize that the vast majority of this is caused by overconsumption by people in a small handful of rich countries. For example, people in Europe consume on average 2.6 times more than their share of the earth's biocapacity, while people in the US and Britain consume as much as 4 times more. Their excess growth is driving us all to catastrophe.

Rapid climate change is the most obvious symptom of this overshoot, of course; but we can also see it in a number of other registers. Half of our tropical forests have been destroyed in the last 60 years. 90% of fish stocks have collapsed. Agricultural soil is depleting to the point where food yields will begin to decline within our lifetime. And species are dying off so fast that scientists have classed this as the sixth mass extinction in the planet's history, with the last one having occurred 66 million years ago. And all of this has crushing consequences for human beings - particularly in poorer countries.

And remember, all of this is only at our *existing* levels of economic activity. When we start to factor in *growth*, things start to look very bleak indeed.

> *Right now, the world is united around the goal of maintaining global growth at around 3% per year. Anything less, and the economy crashes into crisis.*

3% may sound like a small increment, but keep in mind that this is an exponential curve, so growing at that rate means *doubling* the size of the global economy in 20 years, and then over the next 20 years doubling it again from its already doubled state, and so on until infinity. It is almost too absurd to imagine.

Now, when faced with projections about the dangers of

continued growth, most economists brush them aside. They insist that technological innovations and efficiency improvements will help us “decouple” growth from material throughput, enabling us to grow GDP indefinitely. But unfortunately there is exactly zero evidence for this view. Annual global material throughput has more than *doubled* since 1980, and over the past decade the rate of throughput has *accelerated*, not slowed down. Right now we’re consuming around 70 billion tonnes of stuff per year, and by 2030 that figure is expected to breach 100 billion.

Similar false promises are wheeled out in the face of global warming projections. Some insist that we can continue to grow the economy indefinitely without causing catastrophic climate change. All we need is to shift as fast as we can to renewable energy, and rely on negative-emissions technology. This bit about negative emissions technology is important to understand. The dominant proposal out there is called BECCS: “bio-energy carbon capture and storage”. According to this proposal, all we have to do is plant enormous tree plantations to suck carbon out of the atmosphere. Then we harvest them, turn them into wood pellets and ship them around the world to power stations where we will burn them for energy. Then we capture the carbon emissions that they produce and store the gases deep under the ground. Voila -an energy system that sucks carbon out of the air. What’s not to love?

In fact, this plan is at the very center of the Paris Agreement on climate change. When the world’s government signed the Paris Agreement, promising to keep global warming under 2 degrees, everyone heaved a huge sigh of relief. But if you look closely at the agreement, you’ll see that the emissions reductions it promises don’t actually get us there. Even if all the world’s countries meet their targets -which is very unlikely, since the targets are non-binding- we’ll still be hurtling toward about 3.7 to 4 degrees of global warming -way over the threshold.

What might our planet look like if it warms by 4°C?

Projections show that it is likely to bring about heatwaves not seen on Earth for 5 million years. Southern Europe will turn into a desert. Sea levels will rise by 1.2 metres, drowning cities like Amsterdam and New York. 40% of species will be at risk of extinction. Our rainforests will wither away. Crop yields will collapse by 35%, triggering famine in the global South. So why is nobody sounding the alarm about this? Why is nobody freaking out? Because the Paris Agreement assumes that BECCS will work to pull carbon down out of the atmosphere. Instead of committing to the emissions reductions we need, it presupposes that technology will save us.

There's only one small problem. Engineers and ecologists are very clear that BECCS won't work. The technology has never been proven at scale. And even if it did work, it would require that we create plantations equivalent to three times the size of India, without taking away from the agricultural land that we need to feed the world's population -and that's just not physically possible. In other words, BECCS is a myth, the Paris Agreement has sold us a lie, and yet we're hanging our future on it.

If we can't rely on BECCS to save us, that means we have to commit to much more demanding emissions reductions. Kevin Anderson, one of Britain's leading climate scientists, argues that to have a decent shot at keeping below 2 degrees, industrialized countries will have to cut emissions by 10% per year until net zero in 2050. And here's the problem: even if we throw everything we have into efficiency improvements and renewable technologies, they will help us reduce emissions by *at most* 4% per year. That means that in order to bridge the rest of the gap, rich countries will have no choice but to downscale their economic activity by 6% per year.

In other words, climate science itself recognizes a clear de-growth imperative. It's time for us to face up to this reality

-yet our leaders are doing everything they can to avoid this uncomfortable fact.

Now, I want to say a few things about de-growth. First of all, degrowth is not the same as austerity. Austerity means cutting social spending in order to -supposedly- keep the economy growing. De-growth is exactly the opposite. It is a process of investing in social goods in order to render growth unnecessary. Let me explain. Right now, our politicians see growth as a substitute for equality. They don't want to redistribute resources, so instead their plan is to grow the size of the economy, while hoping that a little bit trickles down to keep the masses acquiescent. But we can turn this equation around. If growth is a substitute for equality, then equality can be a substitute for growth. In other words, instead of growing the economy and intensifying our exploitation of the earth, we can share what we already have more fairly.

> *The good news is that there is plenty of data showing that it's possible to downscale production and consumption at the same time as increasing human development indicators like happiness, well-being, education, health, and longevity.*

All it takes is investing in things like universal education, healthcare, and public housing. In other words, the commons are an antidote to growth. Consider the fact that Costa Rica has better human development indicators than the United States, but with only one-fifth of its GDP per capita and one third of its ecological footprint per capita. That's real ecological efficiency. How do they do it? With universal social policy and strong protections for the commons that have been in place for nearly 70 years.

There are other important steps that would enable de-growth. We could stop measuring progress with GDP, and focus on human well-being instead, and indeed this is the first step we

should take. We could ban advertising in public spaces, which would reduce pressures for needless consumption. A universal basic income, by allowing us to walk away from bullshit jobs, would reduce pressures for unnecessary production.

But there are a few deep challenges we need to confront. One of the reasons that the economy *has* to grow is because our system is completely shot through with debt. And debt comes with interest. If we don't grow the economy fast enough to meet interest payments, then we have a financial crisis. Because of debt, we are slaves to growth -we are all forced to churn our planet and our bodies into money and feed it to our creditors. Greece knows this fact better than anyone else. One solution, of course, is to cancel the debt -or to refuse to pay it. Yes, creditors will lose out, and some of them will collapse, but this is a small price to pay to liberate our system from the growth imperative.

> *As Thomas Sankara, the revolutionary president of Burkina Faso put it, "If we don't pay the debts, no one will die. If we do pay the debts, people will surely die." And we could add that the ecosystem on which we depend will surely die as well.*

But the problem goes even deeper than this, since our money system itself is based on debt. This is often surprising for people to hear. Most of us think that it is central banks that create money. But in fact more than 90% of money is created by private commercial banks. When commercial banks make loans, they are not lending money out of their reserves in the vault. Rather, they simply invent the money out of thin air. In other words, nearly every dollar or Euro that is circulating in our economy represents debt. And because debt necessitates growth, we might say that every new dollar that is created is effectively heating up the planet.

If we want to embark on a de-growth trajectory, then, we need

more than debt resistance -we need to abolish debt-based currency and invent a new money system altogether. There are lots of ways we can do this. We could have the state retake control over the creation of money, so it would be free of debt, and restrict commercial banks so they can only lend out of their own reserves. This is known as a positive money system, or a full-reserve banking system. Or instead of relying on the state we could invent our own complementary currencies. The rise of blockchain technology and the Bancor protocol make this more feasible than ever, and thousands of new currencies are springing up, allowing people to partially opt out of the dominant money system.

But confronting the de-growth imperative is more than just evolving our way toward a different economic system. It is also about radically changing the way that we think about ourselves as humans and our relationship to the rest of the world. We have to get past the mad notion that came from so-called Enlightenment thinkers like Descartes and Bacon, who convinced us that humans are separate from and superior to nature. Real enlightenment resides instead in the realization -preserved today by mystics and many indigenous peoples- that we are a *part* of nature… that the fish and the soils and the forests are our sisters and our brothers, that we share the same substance, or the same spirit. We must realize that the imperative of de-growth is not about bending to obey the laws of some abstract, externally-imposed ecological limits… it is about cultivating a new ontology, one that shifts us from an ethic of domination and extraction to an ethic of interdependence, unity and care.

We're all familiar with the phrase "socialism or barbarism". But I think Janet Biehl is correct when she says that the left's slogan for the 21st century needs to be "ecology or catastrophe."

_____

*The present text is the speech of Jason Hickel at **B-FEST** (International Antiauthoritarian Festival of Babylonia Journal) that was held on 26/05/17 in Athens with the title "**Planet S.O.S.: Climate Change and Global Poverty**".

Jason Hickel is an anthropologist at the London School of Economics and author of *The Divide: A Brief Guide to Global Inequality and its Solutions.*

Η Κλιματική Αλλαγή και η Ανάγκη για ένα Νέο Παράδειγμα

Yavor Tarinski
Μετάφραση: Γεωργία Κανελλοπούλου, Ουλαλούμ

«Παρά τις διεθνείς συσκέψεις, που πραγματεύονται από τη βιοποικιλότητα μέχρι την κλιματική αλλαγή, οι εθνικές πολιτικές ελίτ έχουν κάνει αδύνατο το να έρθουν σε ουσιαστικές συμφωνίες για να αντιμετωπίσουν την περιβαλλοντική κρίση. Μα δεν θα αποφύγουμε το να φανταζόμαστε ένα νέο και διαφορετικό σενάριο από το σημερινό. Ασφαλώς, ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός.»
Δημήτρης Ρουσσόπουλος [1]

Ζούμε σε καιρούς όπου φαίνεται να υπάρχει μια κρίση για το καθετί -από τον λεγόμενο οικονομικό τομέα, μέσω των σύγχρονων μαζικών μεταναστευτικών διεργασιών, μέχρι τη σοβαρή διάβρωση του κοινωνικού ιστού. Οι ηγετικές ελίτ, αφοσιωμένες στο κυρίαρχο δόγμα του οικονομισμού, συνηγορούν στην προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στην οικονομία, πολλοί ακτιβιστές αγωνίζονται για την ανθρώπινη αντιμετώπιση των μεταναστών, ενώ αυξάνεται ο αριθμός νέων μυστικιστών που καλούν σε φυγή και ατομική σωτηρία.

Υπάρχει πάντως μία κρίση, που έχει άνισα παραμεληθεί, σε σύγκριση με τις άλλες αναφερόμενες κρίσεις -η κλιματική. Υπάρχει λόγος που αυτό το σοβαρό πρόβλημα συνεχώς παραμερίζεται από τους έχοντες την εξουσία. Αντίθετα από την οικονομική κρίση, που προσφέρει ένα ευρύ πεδίο για διαφορετικούς οικονομικούς «σαμάνους» που θέτουν τις θεωρίες χωρίς να ξεφεύγουν από τον οικονομισμό, η κλιματική αλλαγή και η συνεχής περιβαλλοντική υποβάθμιση αμφισβητούν τα συμβατικά δόγματα της διαρκούς ανάπτυξης και κυριαρχίας, απαιτώντας λύσεις πέραν αυτών. Βεβαίως, υπάρχουν σύνοδοι και συμφωνίες για την αντιμετώπιση του προβλήματος, αλλά οι αποφάσεις τους είναι μη δεσμευτικές και συχνά παραμελούνται στο όνομα της οικονομικής «ευημερίας».

Η κλιματική κρίση, όπως αποκαλύπτουν όλο και περισσότερες έρευνες, θα μας κάνει να πληρώσουμε ένα ακριβό τίμημα για το σπάταλο και καταστροφικό τρόπο ζωής, που προωθεί ο καπιταλισμός. Και θα επιδεινώσει και τις υπόλοιπες συνεχιζόμενες κρίσεις. Δεν είναι ακόμα ξεκάθαρες οι ακριβείς συνέπειες και οι διεργασίες που θα ενεργοποιηθούν με την κλιματική αλλαγή, αλλά είναι ξεκάθαρο πως τα αποτελέσματα δεν θα μας αρέσουν, εκτός αν αποφασίσουμε να αλλάξουμε το σύγχρονο κυρίαρχο παράδειγμα με ένα καινούριο που θα μας επιτρέπει να αναπτύσσουμε τις δυνατότητες μας μέσα στα όρια του πλανήτη.

Κλιματική Αλλαγή και Παγκόσμια Φτώχεια

Πολλές εκθέσεις [2] υποδεικνύουν ότι η εξελισσόμενη κλιματική αλλαγή θα οδηγήσει σε αυξημένα επίπεδα φτώχειας. Η γεωργία είναι τεράστιας σημασίας για τις χώρες του νότου. Είναι επίσης η βασική πηγή διαβίωσης αμέτρητων αυτόχθονων κοινοτήτων που βλέπουν εχθρικά την ιδιωτική και την κρατική περίφραξη των κοινών αγαθών. Αλλά είναι και πιο ευαίσθητες στην κλιματική αλλαγή λόγω της εξάρτησης τους από τις καιρικές συνθήκες.

Οι ραγδαίες αλλαγές σε αυτές τις συνθήκες θα οδηγήσουν σε τροφικές ελλείψεις. Εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, υπάρχει ήδη μείωση στην απόδοση σιταριού και καλαμποκιού σε τροπικές

περιοχές, όπως και στις καλλιέργειες ρυζιού και σόγιας. Τέτοιες ελλείψεις θα οδηγήσουν σε αυξήσεις τιμών που θα εξοντώσουν τους φτωχότερους, ενώ θα κάνουν πρακτικά αδύνατους τους παραδοσιακούς και αειφόρους τρόπους ζωής που δεν εξαρτώνται από εισαγωγές. Πολλές εκθέσεις [3] λένε ότι μέχρι το 2030 περίπου 100 εκατομμύρια άνθρωποι θα πέσουν κάτω από το όριο της φτώχειας λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Κλιματικοί Πρόσφυγες

Οι αλλαγές του κλίματος στον πλανήτη θα επηρεάσουν επίσης τις μεταναστευτικές διεργασίες [4]. Με την αύξηση της θερμοκρασίας και της στάθμης της θάλασσας (που οφείλεται στο λιώσιμο των πάγων της Ανταρκτικής) πολλοί άνθρωποι (κλιματικοί πρόσφυγες) θα αναγκαστούν να αφήσουν τα σπίτια τους λόγω πλημμύρας ή ξηρασίας.

Ήδη υπάρχουν τέτοια παραδείγματα. Το νησί Bhola στο Μπανγκλαντές καλύφθηκε μερικώς από τη θάλασσα το 1995, αφήνοντας μισό εκατομμύριο κατοίκους άστεγους. Σε μια άλλη περίπτωση, οι κάτοικοι του νησιού Tuvalu έκαναν συμφωνία με τη Νέα Ζηλανδία να δεχτεί τους 11.600 κατοίκους σε περίπτωση που το νησί βυθιστεί κάτω από το νερό. Πολλές παράκτιες πόλεις σε όλο τον κόσμο είναι ευάλωτες στην αύξηση της στάθμης της θάλασσας: Μανχάταν, Λονδίνο, Σαγκάη, Αμβούργο, Μπανγκόγκ, Τζακάρτα, Μανίλα, Μπουένος Άιρες.

Οι ξηρασίες και η επέκταση της ερήμου ενισχύονται επίσης από την κλιματική αλλαγή. Χώρες της βόρειας Αφρικής όπως η Λιβύη, η Τυνησία και το Μαρόκο χάνουν ετησίως πάνω από 1.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα παραγωγικής γης λόγω της ερημοποίησης. Η έρημος Γκόμπι στην Ασία επεκτείνεται πάνω από 3,600 τετραγωνικά χιλιόμετρα κάθε χρόνο, εξαναγκάζοντας τους αγρότες και τους χωρικούς να μεταναστεύουν στις υπερπληθείς αστικές περιοχές της Κίνας.

Αντίθετα από τους πρόσφυγες πολέμου, οι κλιματικοί (περιβαλλοντικοί) πρόσφυγες δεν προστατεύονται από το διεθνές

δίκαιο [5]. Έτσι, οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν όταν μεταναστεύουν σε ξένες περιοχές, είναι πολύ μεγαλύτεροι. Με την αναμενόμενη εντατικοποίηση της κλιματικής αλλαγής, θα δούμε νέα φαινόμενα και ανθρωπιστικές κρίσεις εξαιτίας της ιδιαιτερότητας αυτού του νέου τύπου μεταναστευτικών κυμάτων.

Επιλέγοντας ένα Διαφορετικό Παράδειγμα

Η κλιματική αλλαγή θα βαθύνει τις άλλες υπό εξέλιξη κρίσεις. Έχει τη δυνατότητα να αλλάξει ραγδαία το πρόσωπο του πλανήτη, κάνοντας το μέλλον μας σε αυτόν αβέβαιο. Με μια έννοια, είναι μια ολιστική κρίση. Έτσι η κλιματική κρίση έχει έναν υπαρξιακό χαρακτήρα που μας τοποθετεί σε ένα σταυροδρόμι -να συνεχίσουμε στο δρόμο που είμαστε τώρα, ή να διαλέξουμε ένα διαφορετικό μονοπάτι. Γι’ αυτό οι συμβατικές προσεγγίσεις όπως ο υπεύθυνος κοινοβουλευτισμός και ο πράσινος καπιταλισμός φαίνονται εκτός τόπου και δεν προσφέρουν πραγματική λύση στην κλιματική αλλαγή.

Είναι η λογική της κυριαρχίας που βρίσκεται στη βάση του σύγχρονου δόγματος της ατελείωτης οικονομικής ανάπτυξης, αυτή που κόβει το κλαδί στο οποίο καθόμαστε. Ο Μάρει Μπούκτσιν έχει εμβριθώς αποδείξει στις δουλειές του το πώς η κυριαρχία του ανθρώπου πάνω στον άνθρωπο ενισχύει την κυριαρχία του ανθρώπου πάνω στη φύση, και το αντίστροφο. Για να δραπετεύσει από αυτόν τον φαύλο κύκλο, η κοινωνία πρέπει να εξαλείψει την κυριαρχία σε όλες της τις μορφές, ώστε κρίσεις σαν την κλιματική να μπορέσουν να αποφευχθούν.

Αυτό απαιτεί, πάντως, ένα κίνημα πέραν του στενού περιβαλλοντισμού, που περιορίζεται στον κοινοβουλευτικό λομπισμό και στον πράσινο καταναλωτισμό, γιατί εστιάζει σε συγκεκριμένα προϊόντα, αντί να στοχεύει στη ρίζα του προβλήματος, που είναι η **κυριαρχία**. Αντ΄αυτού, χρειάζεται ένα νέο ολιστικό παράδειγμα, βασισμένο σε αντίθετη λογική και αξίες, που μπορεί να παρέχει απτές φαντασιακές σημασίες που θα αντικαταστήσουν τις σημερινές κυρίαρχες.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το εγχείρημα της κοινωνικής και ατομικής αυτονομίας. Αντιτάσσει στις σύγχρονες οργανωτικές δομές της ιεραρχίας και της κυριαρχίας αυτές της άμεσης δημοκρατίας. Σε αυτό το παράδειγμα είναι οι πολίτες που καθορίζουν δημοκρατικά τους νόμους και τους θεσμούς κάτω από τους οποίους θα ζουν, και όχι κάποιες μικρές ελίτ. Έτσι, θέτει σε αμφισβήτηση την κυριαρχία ανθρώπου σε άνθρωπο, προτείνοντας αντ' αυτής τη συλλογική αυτό-θέσμιση όλων σαν ισότιμοι πολίτες.

Η διαβουλευτική φύση του εγχειρήματος της αυτονομίας απορρίπτει επίσης τη λογική της ατέλειωτης οικονομικής ανάπτυξης. Οι σύγχρονες καπιταλιστικές κοινωνίες δεν αναγνωρίζουν κανένα όριο. Δεν τίθεται κανένα ερώτημα κατά πόσο κάτι πρέπει να γίνει ή να δημιουργηθεί, παρά μόνο πώς και πότε. Το εγχείρημα της αυτονομίας από την άλλη, συνεπάγεται **δημοκρατικό αυτό-περιορισμό**, που ξεπερνάει τη στενή τεχνο-επιστήμη και βάζει μπροστά την πολιτική επιλογή. Είναι δημοκρατική απόφαση των πολιτών ποια κατεύθυνση θα πάρει η κοινωνία τους. Απόφαση αν θα διαπράξουν συλλογική αυτοκτονία ή αν θα ζήσουν άνετα μέσα στους δεδομένους περιορισμούς του πλανήτη. Ο αυτό-περιορισμός δεν σημαίνει επιβολή λιτότητας ή υποχώρηση σε πρωτογονισμό, αλλά αναγνώριση και προσδιορισμό συγκεκριμένων ορίων, περιβαλλοντικών και πολιτικών. Έτσι, το αίσθημα υπεροχής πάνω στη φύση, που προωθείται από το δόγμα της ατέλειωτης οικονομικής ανάπτυξης, αντικαθίσταται από τη συμβιωτική διαχείριση, που υιοθετείται συλλογικά από όλους στην κοινωνία.

Συμπερασματικά

Η εξελισσόμενη κλιματική αλλαγή είναι μια ολιστική κρίση και σαν τέτοια απαιτεί μία ολιστική απάντηση. Δεν μπορεί να επιλυθεί από οικονομικούς ειδικούς, επαγγελματίες περιβαλλοντολόγους ή πολιτικούς αντιπροσώπους. Αυτό που απαιτεί μία τέτοιου μεγέθους κρίση για να ξεπεραστεί είναι η ριζική αλλαγή παραδείγματος.

Η ανάδυση πολιτών ικανών για ατομικό και συλλογικό συνειδητό αυτό-περιορισμό πέρα από κυριαρχία και ιεραρχία, είναι αυτό που μια εναλλακτική προσέγγιση θα έπρεπε να δρομολογεί. Αυτό πάντως μπορεί να γίνει από κοινούς ανθρώπους μέσω ανοιχτών δομών συμμετοχής και χειραφέτησης που μπορούν να εμφυτεύσουν την υπευθυνότητα και την αυτονομία σε κάθε σφαίρα της ανθρώπινης ζωής.

Σημειώσεις:

[1] Dimitrios Roussopoulos in *Political Ecology: Beyond Environmentalism* (2015), New Compass Press, pp 117/131
[2] https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/un-report-climate-change-will-deepen-poverty-hunger/
[3] https://www.google.gr/amp/relay.nationalgeographic.com/proxy/distribution/public/amp/2015/12/151201-datapoints-climate-change-poverty-agriculture
[4] https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/climate-refugee/
[5] https://climate.org/climate-refugees-exposing-the-protection-gap-in-international-law/

*Το παρόν κείμενο αποτελεί την εισήγηση του Yavor Tarinski στο Διεθνές Αντιεξουσιαστικό Φεστιβάλ του Περιοδικού Βαβυλωνία "B-FEST" που έλαβε χώρα στις 26/05/17 με τίτλο «Πλανήτης S.O.S.: Κλιματική Αλλαγή & Παγκόσμια Φτώχεια». Η αγγλική του εκδοχή **εδώ**.

Οι Περιπέτειες του Προτάγματος της Αποανάπτυξης

και της Αλληλέγγυας/Συνεργατικής Οικονομίας στην Ελλάδα της Κρίσης

Γιώργος Λιερός

Με την αποανάπτυξη και την αλληλέγγυα και συνεργατική οικονομία προσπαθήσαμε να σχεδιάσουμε μια απάντηση στην κρίση. Ήδη από το 2010 -με την αρχή των μνημονίων- κατατέθηκε στον δημόσιο διάλογο και περιγράφηκε με μια σχετική επάρκεια το πρόταγμα της αποανάπτυξης, ενώ σκιαγραφήθηκε σε αδρές γραμμές ο ρόλος της αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας στην παραγωγική ανασυγκρότηση και την έξοδο από την κρίση σε μια αντικαπιταλιστική κατεύθυνση. Την περίοδο 2010-12 στοχαστές όπως ο Σερζ Λατούς είχαν μιλήσει σε κατάμεστα αμφιθέατρα, κυκλοφόρησαν βιβλία, καταβλήθηκαν πολλές προσπάθειες να μεταφερθεί η εμπειρία της Λατινικής Αμερικής αλλά και της Ευρώπης, κινητοποιήθηκαν οι πανεπιστημιακοί κ.λπ. Με την ώθηση που έδωσαν οι πλατείες πολλαπλασιάστηκαν οι δομές αλληλεγγύης και τα συνεργατικά εγχειρήματα.

Μέχρι την αρχή του 2012 τα βασικά είχαν λίγο-πολύ ειπωθεί: παραγωγικοί/καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, αυτοδιαχείριση των χρεωκοπημένων επιχειρήσεων, τοπικές κοινωνικά ελεγχόμενες αυτοσυντηρούμενες οικονομίες, οικονομίες εγγύτητας, τροφική κυριαρχία, ενεργειακή αυτάρκεια από τοπικές ανανεώσιμες πηγές, τοπική επεξεργασία της αγροτικής παραγωγής, βιοτεχνικά/βιομηχανικά τοπικά οικοσυστήματα, μια τεχνολογικά προηγμένη μαστορική, τοπικές αγορές, τοπικά νομίσματα, συντονισμός των μικρής κλίμακας οικονομιών σε ευρύτερες βιοπεριφέρειες.

Σήμερα, το 2017, είμαστε πλέον αναγκασμένοι να ομολογήσουμε

ότι αυτές οι ιδέες, και οι πρώτες πειραματικές πρακτικές, δεν έχουν καταφέρει να δημιουργήσουν μια υπολογίσιμη κοινωνική δυναμική, να αποτελέσουν τα πρώτα έστω βήματα σε μια διαδικασία παραγωγικής/κοινωνικής ανασυγκρότησης υπό την ηγεμονία των λαϊκών τάξεων. Γιατί;

– Ούτε καν εμείς δεν μπορούσαμε να φανταστούμε το 2010 ποια ήταν η πραγματική έκταση που είχε πάρει η τραγωδία των κοινών στην Ελλάδα. Το 2010, σε μια μεγάλη έκταση, η καταστροφή των τοπικών κοινωνιών είχε ήδη συντελεστεί, περισσότερο βέβαια όσον αφορά τις γειτονιές των μεγάλων αστικών κέντρων, λιγότερο στις επαρχιακές πόλεις και χωριά. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στη χώρα μας μόνο το 7% των αγροτών είναι συνεταιρισμένοι, ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά της Ευρώπης, όπου συνήθως συνεταιρισμένοι είναι το 50-80% των αγροτών, οι ενεργοί αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα δεν ξεπερνούν τους 150[1]. Ήδη πριν ξεκινήσει η κρίση είχε εξανεμιστεί το «κοινωνικό κεφάλαιο», οι δυνατοί κοινωνικοί δεσμοί, που θα επέτρεπαν την ρωμαλέα ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας, ένα μαζικό κίνημα συλλογικής αυτοαπασχόλησης κ.λπ.

– Τα κόμματα της Αριστεράς -συμπτώματα και ενεργοί συντελεστές της τραγωδίας των κοινών- ήταν αδιάφορα (ΣΥΡΙΖΑ) ή και εχθρικά (ΚΚΕ, ΑΝΤΑΡΣΥΑ) σ’ αυτές τις ιδέες και πρακτικές και η έχθρα τους δεν ερχόταν από το παρελθόν, η συλλήβδην απόρριψη των συνεταιρισμών δεν θα μπορούσε καν να περάσει από το μυαλό των παλαιότερων σταλινικών. Ο ίδιος ο ΣΥΡΙΖΑ δεν υιοθέτησε ποτέ, και μάλιστα ως κύριο μέρος του προγράμματος του, τις απόψεις της αυτοδιαχείρισης, των αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών, της κοινωνικοποίησης (αντί της κρατικοποίησης) όπως το ΠΑΣΟΚ το 1974-81. Αλλά ακόμα κι αν ο ΣΥΡΙΖΑ ήθελε, δεν θα μπορούσε -κάτι τέτοιο προϋποθέτει σιδερένια γιακωβινική θέληση και όχι τιποτένιους απατεώνες- να μετασχηματίσει τις σκόρπιες θεωρητικές ιδέες σε συνεκτικές κρατικές πολιτικές στην κατεύθυνση της «κατασκευής του κατασκευαστή[2]» της παραγωγικής ανασυγκρότησης (του κατασκευαστή που εξέλειπε λόγω της τραγωδίας των κοινών). Το 2012-15 η διεκδίκηση μιας

κυβέρνησης που θα έσκιζε τα μνημόνια, θα έπρεπε να συμβαδίζει με την προετοιμασία ενός καλοδουλεμένου σχεδίου το οποίο θα επέτρεπε στην κυβέρνηση της Αριστεράς να δράσει ως θεσμικός καταλύτης -ο όρος είναι της Ε. Όστρομ- για να απελευθερώσει μπλοκαρισμένες κοινωνικές δυναμικές. Μα τι πάμε και τους ζητάμε τώρα! Τρία χρόνια στην κυβέρνηση και ακόμη δεν έχουν καταφέρει να σχεδιάσουν μια στοιχειώδη πολιτική για την κοινωνική οικονομία!

Η ουτοπία της Αριστεράς -και εδώ συμφωνούν όλες οι τάσεις- είναι ένα κράτος στο οποίο όλοι είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Ο κρατισμός της Αριστεράς είναι η ιδεολογία, η ψευδής συνείδηση που συνοδεύει την κοινωνική αναβάθμιση των ανθρώπων της, οι οποίοι από τη δεκαετία του 1980 και μετά ανέρχονται κοινωνικά, χάνουν την επαφή τους με τα υπόγεια της κοινωνίας και υιοθετούν ατομικές στάσεις ζωής που συνάδουν με τον πολιτισμικό φιλελευθερισμό. Δεν είναι μόνο μια αναλογία με το «παράδοξο» των νεοφιλελεύθερων πολιτικών που η εφαρμογή τους τις τελευταίες δεκαετίες οδήγησε στη γιγάντωση των κρατικοδίαιτων επιχειρηματικών συμφερόντων. Αυτός ο κρατισμός και μάλιστα συνδυασμένος με μια κούφια επαναστατική φρασεολογία, έναν αφόρητα κουραστικό βερμπαλισμό για την εργατική τάξη, την επανάσταση, την ταξική μεροληψία, τα ταξικά πρόσημα και άλλα τέτοια που δεν δεσμεύουν πρακτικά σε τίποτα, λειτουργεί σαν ψευδής συνείδηση, σαν ιδεολογία, μια διπλή γλώσσα που συγκαλύπτει βαθιά φιλελεύθερες πρακτικές και στάσεις ζωής.

– Τις ιδέες της αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας και της αποανάπτυξης τις υιοθέτησαν οι οικολόγοι, αντιεξουσιαστές, μέλη του ΣΥΡΙΖΑ, άνθρωποι των κινημάτων κ.ά. οι οποίοι λειτουργήσαμε μάλλον σαν μια εσωτερική αντιπολίτευση στις ιδέες της Αριστεράς και όχι σαν προπομπός ενός πραγματικού κοινωνικού κινήματος. Επτά χρόνια μετά, είμαστε ακόμη κυρίως ένας πολιτικοϊδεολογικός χώρος, δεν είναι τυχαίο το ότι οι πρωτοβουλίες για τον συντονισμό των εγχειρημάτων είναι ίσως περισσότερες από τα ίδια τα εγχειρήματα. Ως επί το πλείστον

μοιραζόμαστε το ίδιο κοινωνικό έδαφος με την Αριστερά, μερικές φορές απλώς είμαστε πιο ειλικρινείς, άλλοτε πάλι -ευτυχώς όχι πια τόσο συχνά- δίνουμε το στίγμα ενός χιπισμού μεσηλίκων. Σε κάθε περίπτωση οι ώμοι μας αποδείχτηκαν αδύναμοι για τα βαριά καθήκοντα της περιόδου.

Μιλώντας για την τραγωδία των κοινών στη χώρα μας ουσιαστικά αναφερόμαστε στον κίνδυνο να χαθεί η σπουδαία ελληνική παράδοση ανεξαρτησίας, ανεξαρτησία σε επίπεδο ατομικό, οικογενειακό, κοινοτικό, πολιτικό (όχι ότι αυτή η παράδοση είναι η μόνη στην περιοχή, η Ροζάβα είναι μόνο ένα επεισόδιο μιας άλλης εξίσου παλιάς και σπουδαίας παράδοσης στην άλλη πλευρά του Αιγαίου).

Ο νεότερος ελληνισμός κυοφορήθηκε στις κοινότητες των ελληνικών βουνών και των νησιών οι οποίες όχι μόνο ήταν πρακτικά κοινωνίες έξω από το κράτος, αλλά επίσης ήταν στενά συνδεδεμένες με τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της εποχής τους: Παρίσι, Βιέννη, Μόσχα, Κωνσταντινούπολη, Κάιρο, Βαγδάτη. Εδώ ωρίμασαν οι δυνάμεις οι οποίες διεξήγαγαν με επιτυχία τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, το 1821. Έκτοτε γνωρίσαμε τρεις γύρους καταστροφής των κοινών.

Τον πρώτο γύρο τον επιχείρησε το αρτιγέννητο ελληνικό έθνος-κράτος. Και όμως όχι μόνο άντεξαν οι παλαιότερες κοινοτικές δομές αλλά ήδη από τα τέλη του 19ου αι. αναδύεται μια ιδιαίτερα πλούσια συλλογική ζωή με νέες μορφές και περιεχόμενα: συνεταιρισμοί αγροτικοί και αστικοί, «συντεχνίες», σωματεία, ταμεία αλληλοβοήθειας, αυτασφάλισης, μορφωτικοί και εκπαιδευτικοί όμιλοι κ.ά. Όλος αυτός ο κοινωνικός και πολιτιστικός πλούτος υποστρώνει μια έντονη δημόσια ζωή και θα κορυφωθεί με την ελεύθερη Ελλάδα των βουνών, την Ελλάδα του ΕΑΜ, ένα κοινοτικό κράτος, μια πραγματική κοινοτική δημοκρατία όπως την είχε ονειρευτεί ο Καραβίδας.

Ο δεύτερος γύρος καταστροφής των κοινών ήταν υπόθεση της αντεπανάστασης και του μετεμφυλιακού κράτους που οικοδόμησε.

Ο τρίτος και πιο αποφασιστικός γύρος, δεν χρησιμοποίησε τόσο τη βία αλλά τα ευρωπαϊκά κονδύλια. Ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του 1980 με την «πρώτη φορά Αριστερά» (το ΠΑΣΟΚ) και ολοκληρώνεται στις μέρες μας στο καθεστώς της κρίσης με την «δεύτερη φορά Αριστερά» (τον ΣΥΡΙΖΑ). Ό,τι δεν κατάφερε με την καταστολή το μετεμφυλιακό κράτος, το πέτυχαν τα ευρωπαϊκά προγράμματα.

Ήδη από την αρχή της κρίσης -και αυτό σήμερα γίνεται περισσότερο καθαρό από ποτέ- δεν ήταν δυνατή κανενός είδους παραγωγική ανασυγκρότηση έξω από ένα ευρύτερο κίνημα κοινωνικής, πολιτισμικής και πολιτικής αναγέννησης, τέτοιου που να ανοίγει δρόμους και για όλους τους άλλους λαούς της περιοχής. Το πρόταγμα της αποανάπτυξης -και μαζί εκείνο της άμεσης δημοκρατίας- παραπέμπει σε ένα τέτοιο πολυεπίπεδο κίνημα. Είμαστε σε θέση να αναδείξουμε πρακτικά αυτό το πρόταγμα σε όλο τον πλούτο των περιεχομένων του;

Σημειώσεις:

[1] Σύμφωνα με την Ματίνα Κανάκη, 5η συνεδρία της 4ης Μαΐου 2017 του 1ου Πανελλήνιου Διεπιστημονικού Συνεδρίου για τα Κοινά και την Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία, ΑΠΘ.

[2] Πρόκειται για μια φράση με την οποία ο Α. Γκράμσι αναφέρεται στην πολιτική του Ιταλού πρωθυπουργού Φ. Κρίσπι (1818-1901) ο οποίος ασκώντας την εξουσία με σιδερένιο χέρι βοήθησε στην ανάδυση της βιομηχανικής αστικής τάξης της Β. Ιταλίας, II Risorgimento, ελλ. Εκδ. Στοχαστής 1987, σ. 130.

**Το παρόν κείμενο έχει σαν βάση την εισήγηση στη συζήτηση με θέμα «Το πρόταγμα της Αποανάπτυξης-Τοπικοποίησης-Μετάβασης ως απάντηση στην καταστροφή του περιβάλλοντος και των τοπικών κοινωνιών» που έγινε στα πλαίσια του πρόσφατου «4ου Πανευρωπαϊκού Συνεδρίου Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας» (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο, 9-11 Ιουνίου, Αθήνα).*

Ένας Πλανήτης Εν Κινήσει

Γιώργος Παπαχριστοδούλου

Τι καταγράφει η παγκόσμια κοινωνική κίνηση; Ας την αντικρίσουμε ως εκείνο που συμβαίνει, ως δρώντα υποκείμενα - όχι ως τουρίστες ή άτομα ενός άλλου πλανήτη. Άλλωστε, η εξωπλανητική πιθανότητα δεν διαφέρει από το μεταφυσικό ψεύδος. Πολλοί κόσμοι συγκρούονται, διαπλέκονται, συνθέτουν έναν κόσμο πολύπλοκο στον οποίο η απλότητα στον βίο καταδικάζεται ως κάτι το εκτός εποχής.

Εντούτοις, κάθε φορά που η καθημερινή ζωή ακολουθεί τις δαιδαλώδεις διαδρομές του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, όποτε οι κληρονόμοι ενός μεγιστάνα αναζητούν τους μεταθανάτιους καρπούς ενός προκλητικού πλούτου που συγκεντρώθηκε επάνω στην εκμετάλλευση χιλιάδων ανθρώπων και φυσικών πόρων, κάθε στιγμή που η γοητεία του χρήματος μας κυριεύει, η ζωή ντύνεται ένα άλλο νόημα.

Νόημα πέρα από το αυτεξούσιο του υποκειμένου, νόημα με ελαφρύ περιεχόμενο και βαρύ πορτοφόλι, νόημα όπου η αγορά, με την αμιγώς οικονομική της έννοια, την έννοια της οικονομικής συναλλαγής και της μεγέθυνσης, παίρνει το πάνω χέρι για να χαστουκίσει τα θύματα της.

Είναι όμως η ζωή μετρήσιμο μέγεθος; Μπορεί η Φύση να λειτουργήσει με ποσοστά, όπως σοφά επισημάνθηκε δέκα χρόνια πριν, όταν άνοιξε εκ νέου η υπόθεση της εκτροπής του ποταμού Αχελώου προς τη θεσσαλία και του βυθίσματος της Μεσοχώρας, υπόθεση η οποία απασχολεί εκ νέου το οικολογικό ρεύμα στην Ελλάδα;

Η απάντηση των οικονομολόγων, των πολιτικάντηδων, των δημοσιογράφων, ακόμη και των απλών ανθρώπων που μηρυκάζουν τον

χυλό της τηλεόρασης ή εσχάτως του ίντερνετ, όλων όσοι λατρεύουν την «ξεδοντιάρα» ανάπτυξη είναι ότι ο βίος, η φύση, το σύμπαν είναι μετρήσιμα μεγέθη, μεγέθη σε μια σημαδεμένη μαθηματική εξίσωση, όπου η λύση -πάντοτε- θα έχει ένα αποτέλεσμα. Προδιαγεγραμμένο ή εν πάσει περιπτώσει, με ευνοημένους όσους είχαν μαζέψει χρήμα, προβλέψει γεγονότα, συγκεντρώσει εξουσία και νευρώσεις, με κερδισμένη την περίφημη ιδεολογία της ανάπτυξης -της προόδου παλαιότερα.

Σε μια ζωή χωρίς όρια, άρα χωρίς τη δυνατότητα της δημοκρατίας, άρα χωρίς την αίσθηση του πεπερασμένου.

Πλανώνται πλάνην οικτράν! Και σε αυτή την παγκόσμια πλάνη, της πολιτικής ως επάγγελμα των ειλημμένων αποφάσεων των ελίτ και της κοινωνίας ως θεατή των αποφάσεων αυτών, είναι η ίδια η κοινωνική κίνηση του καθενός και της καθεμιάς που επιδιώκει να επιβεβαιώσει το ρητό ότι «πέτρα που κυλάει δεν χορταριάζει».

Με μικρές, απλές, καθημερινές πράξεις, όπως έλεγε ο αμερικάνος στοχαστής Χαουαρντ Ζιν, τον οποίο φιλοξένησε το 1ο B-Fest, το 2009.

Το αυτοπροσδιοριζόμενο ως κοινωνικό κίνημα, λ.χ. στην Ελλάδα, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ψάχνει να βρει απαντήσεις για το κλίμα συλλογικής απάθειας που έχει κυριαρχήσει -προσωρινά- στη μεταΣυΡιΖΑ εποχή. Δεν αναρωτιέται «τι κάνουμε τώρα». Αναρωτιέται διαρκώς και αυτοαναφορικά, «για ποιον λόγο προδοθήκαμε, ποιοι φταίνε», κτλ.

Η διάψευση των προσδοκιών από την επ-άνοδο της Αριστεράς στην κυβερνητική εξουσία μιας μισο-ευρωπαικής χώρας έχει παράγει περισσότερη μιζέρια, λιγότερη πολιτική.

Η θητεία του Συριζα θα έπρεπε να αποτελεί το βαρόμετρο για το πού οδηγεί η ταύτιση του κρατικού με το δημόσιο, το σημείο αναφοράς για τη σημασία πολιτικών στρατηγικών όπως εκείνη των Ζαπατίστας περί μη κατάληψης της εξουσίας, την απεικόνιση της μεγάλης μάχης που δίνουν καθημερινά υποψιασμένοι άνδρες και

γυναίκες σε όλον τον πλανήτη, από τη Ντακότα έως τις Σκουριές στη Χαλκιδική ενάντια στον οδοστρωτήρα της ανάπτυξης, ενάντια στη λυσσασμένη επιθετικότητα του παγκόσμιου κεφαλαίου. Αντ' αυτού βλέπουμε τον δημόσιο λόγο, με τα πάντοτε πρόθυμα συστημικά μίντια, να κυριαρχείται από την συζήτηση περί «κακών» Γερμανών, περί Άγγλων που πάντοτε μας διαιρούν, περί Αμερικανών που υλοποιούν το σχέδιο Κίσινγκερ και άλλα που θα ήτανε αστεία εάν δεν έριχναν κι άλλο νερό στον μύλο της ανάθεσης, της ενίσχυσης του πατριδοκάπηλου λόγου και της χρυσαυγίτικης νοοτροπίας.

Με άλλα λόγια, το ότι η ελληνική κυβέρνηση θα αποδεικνυόταν ο καλύτερος μαθητής στη υλοποίηση του νεοφιλελεύθερου σχεδίου του θατσερικού There Is No Alternatine (TINA) -δεν υπάρχει εναλλακτική- είναι κάτι το οποίο το αναμέναμε, ενώ πολλοί το εύχονταν ώστε να δικαιωθούν εκλογικά επιβεβαιώνοντας την κλειστότητα του πολιτικού τους λόγου.

Εκείνο που συγκαλύπτουν, όμως, είναι η επιθετική επιστροφή της λατρείας της «ανάπτυξης», σε κάθε της εκδοχή, με πρόσχημα την περίφημη επιβίωση -ποιοι σε βάρος ποιων αραγε, μήπως διάσημοι-άσημοι για να μιλήσουμε με όρους τηλεοπτικής τοξικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, τα ελεύθερα φυσικά αγαθά όπως το νερό βαδίζουν προς πλήρη ιδιωτικοποίηση, η ενέργεια συγκεντρώνεται όλο και περισσότερο σε λίγα χέρια, ο δημόσιος χώρος εμπορευματοποιείται και πωλείται στους χρήστες, όπως επιχειρείται στην περίπτωση του άλσους στη νέα Φιλαδέλφεια, δημόσιοι συλλογικοί πόροι περιφράσσονται και εντάσσονται στη σφαίρα μιας παγκόσμιας παραγωγής η οποία πασχίζει να επιβεβαιώσει ότι διατηρεί κάτι από την παλιά εκείνη αίγλη του μοναδικού, σχεδόν μαγικού προϊόντος. Το παράδειγμα της ΕΡΤ την οποία διαχειρίζεται μια συμμαχία αγοράς και συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, μακριά από τα μάτια της κοινωνίας, είναι χαρακτηριστικό.

Ζούμε την κατάρρευση του φαντασιακού της Δύσης, την καθολίκευση του κινεζικού προτύπου μιας παραγωγικής

διαδικασίας στηριγμένης στην εκμετάλλευση εργοστασιακού τύπου πέρα από τα σύνορα, βιώνουμε εκείνο που στοχαστές περιγράφουν ως το τέλος της εθνικής πολιτικής. Το τελευταίο σίγουρα δεν το υποστηρίζει η παγκόσμια Αριστερά, κομμάτια της οποίας γοητεύτηκαν από τη δήθεν αντισυστημικότητα ενός χυδαίου Τραμπ που κυριάρχησε, εκλογικά, σε βάρος του κυνισμού ενός σκληρού και πολεμοχαρούς μπλοκ συμφερόντων. Η νίκη Μακρόν στη Γαλλία ανατρέπει το σχήμα αδυνατώντας ταυτόχρονα να εξηγήσει τον τρόπο με τον οποίο έχει ήδη δημιουργηθεί ένας παγκόσμιος δημόσιος χώρος, αλλού με αίμα, στερήσεις και διώξεις, αλλού με μια επιστροφή σε σημασίες, κοινωνικά επινοήματα, όπως η άμεση δημοκρατία και η προοπτική μιας συμβιωτικής κοινωνίας που αντιμετωπίζει τη φύση όχι εχθρικά, αλλά ως τον απαραίτητο οικολογικό όρο για μια ελεύθερη κοινωνία.

Σε αυτή την κατεύθυνση το ίντερνετ σε συνδυασμό με μία γνώση, μία συλλογική εμπειρία που διαμοιράζονται, συχνά με μικρό οικολογικό αποτύπωμα, λειτουργούν ως επιταχυντές της κοινωνικής κίνησης, ως τα εργαλεία εκείνα με τα οποία το συλλογικό άτομο του 21ου αιώνα θα προσπαθήσει να συμμετέχει στον δημόσιο χώρο και χρόνο. Το αν, πότε, πώς και με τι όρους θα συμβεί αυτό, ας το αφήσουμε στο ίδιο το άτομο, στην ίδια την κοινωνία. Το B-FEST, όπως πολλές αυτοοργανωμένες, μικρές σε κλίμακα, κοινωνικά χρηματοδοτούμενες απόπειρες, με τη διαδρομή, την ιστορία του, το παρόν και το πιθανό μέλλον του, είναι μια ευκαιρία για αυτό!

*Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο νέο τεύχος του Περιοδικού Βαβυλωνία

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ | Ο Υγροβιότοπος Κολοβρέχτης Λεηλατείται από την “Ανάπτυξη” (audio)

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ.
Κάθε Παρασκευή στις 14:00, στην ERTOPEN.
Αναλύσεις και σχολιασμός… από τα κάτω.

Στη ραδιοφωνική εκπομπή του πολιτικού περιοδικού ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ στην ERTOPEN 106,7 την Παρασκευή 17 Φεβρουαρίου 2017, μίλησε ο οικοπαραγωγός Αποστόλης Σέληνας, μέλος της ομάδας πολιτών για τη διάσωση του υγροβιότοπου του Κολοβρέχτη στην Εύβοια, για τη συστηματική καταστροφή του υγροβιότοπου, τις επιπτώσεις στο νερό, τη γεωργία, την κοινωνία και τη φύση.

Στο στούντιο ο Νίκος Ιωάννου. Δημοσιογραφική επιμέλεια: Γιώργος Παπαχριστοδούλου.

Ραδιοφωνικά στους 106,7 στα FM για την Αττική, στους 96,5 FM μέσω του Εργατικού Κέντρου Εύβοιας και μέσω του Ράδιο Ένωση 97,3 FM στην Βοιωτία.
Διαδικτυακά στο https://www.ertopen.com/radio.

Τα ηχητικά όλων των εκπομπών **εδώ**.

Η Απάτη της Οικονομικής

Ανάπτυξης

Yavor Tarinski
Μετάφραση: Ιωάννα Μαραβελίδη

Η επιμονή στην εργασία και την παραγωγή είναι επιζήμια.
Giorgio Agamben[1]

Μας λένε πως χρειαζόμαστε ακόμα μεγαλύτερη ανάπτυξη ώστε να ξεπεράσουμε την υπάρχουσα πολυεπίπεδη κρίση. Συγκεκριμένα το ακούμε αυτό εδώ και πολύ καιρό. Τόσο οι δεξιές όσο και οι αριστερές, καπιταλιστικές και σοσιαλιστικές κυβερνήσεις προωθούν τις θεωρίες τους για το πόσο πολύ χρειαζόμαστε μεγαλύτερη παραγωγή και κατανάλωση έτσι ώστε οι κοινωνίες μας να εξελιχθούν και να αφήσουν πίσω τις σημερινές δυσκολίες.

Η αφήγηση της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης

Αλλά μία ερώτηση προκύπτει. Δεν είναι ο τομέας της οικονομίας ήδη πολύ μεγάλος; Τα επίπεδα παραγωγής και κατανάλωσης ήδη ξεπερνούν τη βιοχωρητικότητα[2] του πλανήτη κατά 60% κάθε χρόνο[3]. Οι συνεχώς επεκτεινόμενες εξορύξεις πρώτων υλών και η κατανάλωση έχουν φτάσει τους 70 δισεκατομμύρια τόνους ετησίως σε παγκόσμια κλίμακα[4]. Οι τρέχουσες μάλιστα προβλέψεις δείχνουν ότι αυτή η ραγδαία ανάπτυξη θα συνεχιστεί -ως το έτος 2100 αναμένεται πως θα παράγουμε 3 φορές περισσότερα απορρίμματα απ’ όσο σήμερα[5].

Αυτή η συνεχής διαδικασία μεγάλης κλίμακας εξόρυξης και κατανάλωσης πόρων έχει προκαλέσει σοβαρή υποβάθμιση της φύσης. Οι επιστήμονες προειδοποιούν πως είμαστε μάρτυρες της μεγαλύτερης μαζικής εξαφάνισης ειδών εδώ και πάνω από 65 εκατομμύρια χρόνια[6]. Εξαιτίας της σύγχρονης ανθρώπινης οικονομικής δραστηριότητας ξεκίνησε μία κλιματική αλλαγή (με κάθε χρονιά που περνάει να είναι πιο ζεστή απ΄την προηγούμενη) η οποία απειλεί να προκαλέσει μεγάλης κλίμακας μετακίνηση πληθυσμών (*κλιματικοί πρόσφυγες*). Σε πολλά σημεία του πλανήτη η γονιμότητα του εδάφους υποβαθμίζεται από καλλιέργειες

μεταλλαγμένων ενώ το νερό και ο αέρας μολύνονται σε βαθμό επικίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία. Ολόκληρα νησιά, αποτελούμενα από σκουπίδια, σχηματοποιούνται πάνω από τα βαθύτερα σημεία των ωκεανών μας[7]. Και η λίστα συνεχίζεται. Με αυτά τα λεγόμενα μπορούμε να μιλήσουμε για πόλεμο ενάντια στη φύση.

Δεν είναι ξεκάθαρο το πώς θα μπορέσουμε να αντιστρέψουμε την οικολογική κρίση, που προκαλείται απ΄την Ανθρωπόκαινο Εποχή, αν συνεχίσουμε στον ίδιο δρόμο. Οι παγκόσμιοι ηγέτες παραδέχονται το πρόβλημα και καλούν σε χαμηλή διατήρηση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα ώστε να τηρηθεί η συμφωνία για τη μείωση της υπερθέρμανσης του πλανήτη «πέρα από τους δύο βαθμούς Κελσίου»[8], ενώ παραδόξως επιμένουν σε όλο και περισσότερο βιομηχανική παραγωγή, κατανάλωση, εξορύξεις πόρων, μεταφορές μεγάλων αποστάσεων κτλ.

Σύμφωνα με την κυρίαρχη αφήγηση, χρειαζόμαστε την οικονομική ανάπτυξη ακόμα και με κόστος μια μη αναστρέψιμη οικολογική καταστροφή, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ανισότητα και η φτώχεια. Εδώ τίθεται το ερώτημα: δεν θα έπρεπε να έχουμε δει κάποια σημαντική βελτίωση πάνω σε αυτό το θέμα, με την ήδη υπάρχουσα ανάπτυξη;

Αντιθέτως, οι περισσότερες σύγχρονες κοινωνίες, παρά τις συνεχώς αναπτυσσόμενες οικονομίες τους, σημειώνουν αύξηση των ανισοτήτων. Σύμφωνα με τον Jason Hickel, απ’τη Σχολή Οικονομικών του Λονδίνου, το πλουσιότερο 1% του κόσμου έχει αυξήσει τα κέρδη του κατά 60% τα τελευταία 20 χρόνια[9], κατά τη διάρκεια των οποίων η παγκόσμια οικονομική ανισότητα αυξήθηκε ραγδαία –μία περίοδος συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αυτό συμβαίνει διότι η οικονομική ανάπτυξη δεν δηλώνει τη γενική κοινωνική ευημερία. Αν κάποιοι λίγοι τραπεζίτες γίνουν αρκετά πλουσιότεροι ο δείκτης των μέσων εσόδων μπορεί να ανέβει, ακόμα κι αν τα εισοδήματα των πολλών μειώνονται. Ο αυξανόμενος δανεισμός επίσης συμβάλλει δυνητικά στην

οικονομική ανάπτυξη, όπως συνέβη στην περίπτωση της Ιρλανδίας πριν φτάσει στην κρίση. Για παράδειγμα, αν τα εισοδήματα των κατοίκων στις φτωχογειτονιές μιας πόλης αυξηθούν, αυτό θα αποτελέσει ένα ασήμαντο κέρδος για τον οικονομικό τομέα ενώ δεν ισχύει το ίδιο για τα πλουσιότερα στρώματα της κοινωνίας, των οποίων το επεκτεινόμενο κομμάτι της «οικονομικής πίτας» αποτελεί και το μεγαλύτερο της παγκόσμιας οικονομίας.

Οι αρνητικές αυτές επιπτώσεις του δόγματος της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης είχαν ήδη σημειωθεί το 1897 από τον Ερρίκο Μαλατέστα, ο οποίος στο βιβλίο του «*Στο Καφενείο*» γράφει[10]:

«Τα κακά αυτά (κοινωνική ανισότητα, φτώχεια, ανεργία) είναι εν γένει πιο έντονα σε χώρες όπου η βιομηχανία είναι πιο ανεπτυγμένη, εκτός κι αν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι κατάφεραν μέσω της οργάνωσής τους στους χώρους της δουλειάς, της αντίστασης ή της εξέγερσης, να κερδίσουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης».

Η πρόταση της «Δίκαιης Ανάπτυξης»

Σήμερα η ευρωπαϊκή Αριστερά (στο πρόσωπο της ελληνικής κυβέρνησης ΣΥ.ΡΙΖ.Α.[11]) επανέρχεται με την υπόσχεση να μοιράσει την «πίτα» δικαιότερα. Αλλά και πάλι, σαν να μην είναι ήδη μεγάλη, πρέπει να μεγαλώσει κι άλλο. Είναι ασάφες το γιατί *πρέπει* να συμβεί αυτό αντί του να μοιράσουμε απλά την αφθονία που ήδη υπάρχει. Μήπως η κυβερνώσα Αριστερά εξαγοράζει απλά λίγο παραπάνω χρόνο στην εξουσία;

Η ευρωπαϊκή πρόταση της «αριστερής ανάπτυξης» βασίζεται στον λεγόμενο *progressivismo* της Λατινικής Αμερικής. Εκεί οι υποτιθέμενες προοδευτικές κυβερνήσεις διεξάγουν πολιτικές εξορυκτισμού μεγάλης κλίμακας[12] προκειμένου να βελτιώσουν τη γενική ευημερία της κοινωνίας. Εκτός του πασιφανούς οικολογικού κόστους που έχουν τέτοια έργα, αξίζει να σημειωθούν και οι αρνητικές επιπτώσεις που προκαλούν στις αγροτικές και αυτόχθονες κοινότητες[13]. Με την περίφραξη και

την εμπορευματοποίηση των κοινών διαθέσιμων πόρων, που συνοδεύουν τις πολιτικές εξορυκτισμού, ο παραδοσιακός βιώσιμος τρόπος ζωής έχει γίνει πρακτικά αδύνατος. Επομένως, η ανάγκη των μελών τέτοιων κοινοτήτων να αναζητήσουν την επιβίωσή τους στις μεγαλουπόλεις καταλήγει συχνά στα αστικά γκέτο.

Βιώσιμοι τρόποι ζωής, που βασίζονται στην αυτάρκεια, θυσιάζονται προς τέρψιν των μεσαίων και ανώτερων μητροπολιτικών στρωμάτων. Και για ποιον λόγο θυσιάζονται – για μία ζωή αυξημένης εξάρτησης μέσα σε ένα νοσηρό περιβάλλον. Γι'αυτό, ένα μεγάλο μέρος της κριτικής και της αντίστασης ενάντια στην επονομαζόμενη Marea Rosa (Ροζ Παλλίροια)[14] στην Λατινική Αμερική προέρχεται ακριβώς από όσους βρίσκονται στον πάτο της πυραμίδας – τις αυτόχθονες κοινότητες που είναι οι πρώτες που θυσιάζονται στο όνομα της «προόδου».

Συμπεραίνουμε πως η οικονομική ανάπτυξη είναι ασύμβατη με οικολογικούς και αυτάρκεις τρόπους ζωής. Για να συνεχιστεί μία τέτοια μεγέθυνση, η σύγχρονη οικονομία χρειάζεται να απορροφήσει όσο το δυνατόν περισσότερα κοινά αγαθά, κάνοντας έτσι αδύνατες τις ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις έξω από αυτήν. Κάποιες εταιρίες, όπως η Google και το Facebook, οι 2 πιο γρήγορα αναπτυσσόμενες πολυεθνικές στην ιστορία του καπιταλισμού, προχωρούν ακόμα παραπέρα εμπορευματοποιώντας την ίδια μας την ύπαρξη στο ψηφιακό πεδίο και συνθλίβοντας την ώστε να αποκτήσουν υπεραξία[15]. Κάνοντας αυτό, η οικονομική ανάπτυξη ενδυναμώνει ουσιαστικά το καπιταλιστικό σύστημα, το οποίο και φέρει την ευθύνη, μαζί με τον κρατικό μηχανισμό, για την εμβάθυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Επομένως, η αριστερή υπόσχεση της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης που θα μπορούσε να μειώσει τα ισχύοντα επίπεδα ανισότητας και φτώχειας είναι τουλάχιστον μη ρεαλιστική. Πράγματι, δεν είναι τίποτα παραπάνω από μία κίνηση που στοχεύει στη διατήρηση όσων βρίσκονται σε θέση ισχύος, μοιράζοντας ελπίδες. Απ΄τη μία πλευρά, αποτελεί υπόσχεση στα μάτια των πολλών που βρίσκονται σε ανάγκη, χτυπημένοι από την κρίση. Από την άλλη, απέναντι στα πλουσιότερα στρώματα,

υποσχόμενη πως οι υπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες δεν θα διαταραχθούν.

Αλλά ακόμα κι αν υποθέταμε πως η μείωση της φτώχειας και των ανισοτήτων επιτυγχανόταν στο απώτερο μέλλον μέσω της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης, θα γινόταν με το κόστος μη αναστρέψιμων περιβαλλοντικών αλλαγών που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία. Τέτοιες είναι οι περιπτώσεις με τον μη αναπνεύσιμο αέρα στις κινέζικες μεγαλουπόλεις και με το εύφλεκτο νερό στις αμερικανικές πόλεις όπου πραγματοποιείται εξόρυξη σχιστολιθικού αερίου. Εξίσου μεγάλο κόστος θα υπήρχε και σε κοινωνικοπολιτικό επίπεδο. Σε μια τέτοια διαδικασία θα θυσιάζονταν αυτάρκεις και δημοκρατικοί τρόποι ζωής μόνο και μόνο για να απορροφηθούν από ασταθείς καπιταλιστικές οντότητες και από το κράτος, που επιδιώκουν την εμπορευματοποίηση και την γραφειοκρατικοποίηση των πάντων. Συνεπώς, εναλλακτικές προσεγγίσεις και απόψεις θα απομακρυνόντουσαν ακόμα παραπέρα απ' το κοινωνικό φαντασιακό.

Ξεπερνώντας τον οικονομισμό: Προς την άμεση δημοκρατία και την οικολογία

Χρειάζεται να εγκαταλείψουμε συνολικά το δόγμα της ανάπτυξης και να στρέψουμε την προσοχή μας στην ήδη υπάρχουσα τεράστια οικονομική «πίτα». Δεν έχει νόημα να την μεγαλώνουμε ακόμη περισσότερο, αντιθέτως, αν θέλουμε να συνεχίσουμε να έχουμε κάποιο μέλλον σ'αυτόν τον πλανήτη, η ιδέα της αποανάπτυξης είναι αναγκαία. Για να έχει νόημα όλο αυτό χρειάζεται να μοιράσουμε την «πίτα» εξίσου, πράγμα που είναι ανίκανο να κάνει το κράτος ή άλλες ιεραρχικές εξωκοινωνικές δομές αφού η ισότητα απαιτεί ίση συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων από όλους τους πολίτες. Φτάνουμε, επομένως, σε ένα σημείο όπου πρέπει να μιλήσουμε για μία συνολική αλλαγή παραδείγματος: μία ολική εγκατάλειψη του οικονομισμού του *homo economicus* και την υιοθέτηση της κοινωνικής οικολογίας με ενεργούς πολίτες παθιασμένους για τις κοινές υποθέσεις και συνειδητοποιημένους ως προς την συμβιωτική τους σχέση με τη φύση.

Αυτό συνεπάγεται ότι αντί εκλεγμένων αντιπροσώπων, οικονομικών ολιγαρχών ή τεχνητών οικονομικών δεικτών που καθορίζουν το πού θα πρέπει να μοιραστούν τα κομμάτια της «πίτας», αυτό θα πρέπει να γίνει από δικτυομένους αμεσοδημοκρατικούς θεσμούς όπως είναι οι λαϊκές συνελεύσεις και τα συμβούλια ανακλητών εκπροσώπων που δίνουν τη δυνατότητα άμεσης συμμετοχής σε κάθε μέλος της κοινωνίας. Η νομπελίστας Elinor Ostrom στο πεδίο έρευνάς της σε Η.Π.Α., Γουατεμάλα, Κένυα, Τουρκία, Νεπάλ και αλλού, παρατήρησε[16] παρόμοια μοτίβα κοινοτικής διαχείρισης των κοινών, τα οποία όχι μόνο απέφυγαν μία θεωρητική τραγωδία αλλά στην πραγματικότητα φάνηκαν και αρκετά βιώσιμα.

Ετσι οι πραγματικές κοινωνικές, ατομικές και περιβαλλοντικές ανάγκες όπως αντικατροπτίζονται από τους προαναφερθέντες διαβουλευτικούς φορείς μπορούν να ορίζουν το μέγεθος και τον σκοπό της οικονομικής δραστηριότητας. Οι ήδη υπάρχουσες και λειτουργικές τεχνολογίες χρειάζεται να τεθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετούν ανθρώπους και φύση, μειώνοντας τις ώρες εργασίας και αφήνοντας περισσότερο χρόνο για δημιουργία, πολιτική, φιλοσοφία, τέχνη, ψυχαγωγία, κ.τ.λ. Η ενέργεια μπορεί να αποκτηθεί μέσω αποκεντρωμένων και ανανεώσιμων μέσων, ενθαρρύνοντας την τοπική αυτάρκεια και βιωσιμότητα. Τα εργαλεία και οι συσκευές μπορούν να γίνουν μακράς διαρκείας, σχεδιάζοντάς τα έτσι ώστε να αναβαθμίζονται αντί να αντικαθίστανται. Ολα αυτά και ακόμα περισσότερα είναι ήδη δυνατά με την τρέχουσα κατάσταση εξέλιξής μας.

Η απόρριψη της οικονομικής ανάπτυξης δεν σημαίνει την οπισθοχώρηση στον πρωτογονισμό αλλά αντίθετα μία διαφορετική χρήση και κατανόηση του τι ήδη έχουμε και τι θα αποκτήσουμε στο μέλλον. Επιστημονικές έρευνες και πειράματα πάντα θα συνεχίσουν να γίνονται χωρίς όμως να καθοδηγούνται από τον οικονομισμό του βραχυπρόθεσμου κέρδους των ολίγων αλλά απ΄το γενικό καλό ανθρώπων και φύσης. Κάτι τέτοιο εμπεριέχει έναν συνειδητό αυτο-περιορισμό δηλαδή τη δυνατότητα της κοινωνίας να αποφασίζει μόνη της, με διαβουλευτικό τρόπο, προς ποια κατεύθυνση θα προχωρήσει και ποια τεχνολογία (ή γνώση) πρέπει

να αντιμετωπιστεί με προφυλάξεις ή και να περιοριστεί.

Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι η τεχνολογική πρόοδος που εκθειάζεται από τους υποστηρικτές του καπιταλισμού και της οικονομικής ανάπτυξης δεν είναι πιθανότατα το δυνατότερό τους σημείο. Στο βιβλίο του *Utopia of Rules,* ο David Graeber επισημαίνει τις ανεκπλήρωτες λαϊκές ελπίδες των τεχνολογικών θαυμάτων που θα έπρεπε να είχαμε αποκτήσει εώς τώρα. Αντί αυτού, η επιταγή της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης, της γραφειοκρατικής ιεραρχίας και του βραχυπρόθεσμου ανταγωνισμού της αγοράς κάνουν τις εταιρείες και τους επιστήμονες να επιδοθούν κυρίως στην ανάπτυξη τεχνολογιών της πληροφορίας[17], δηλαδή τεχνολογιών της προσομοίωσης ή αυτό που οι Jean Baudrillard και Umberto Eco αποκαλούν «υπερπραγματικότητα» – η ικανότητα του να κάνεις το αντίγραφο πιο ρεαλιστικό από το πρωτότυπο. Ετσι, η πραγματική πρόοδος σε αυτό το πεδίο αντικαταστάθηκε από το θέαμα.

Η *από τα κάτω* αντίσταση στην οικονομική ανάπτυξη

Οπως φαίνεται από τα παραπάνω, το δημοκρατικό παράδειγμα δεν περιορίζεται στην οικονομία. Αντιθέτως, περικλείει όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης ζωής και τη σχέση τους με τη φύση, προσφέροντας ένα ολιστικό και βιώσιμο όραμα για το μέλλον μας που βασίζεται σε συμβιωτικές παρά σε ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και μεταξύ ανθρωπότητας και φύσης. Και δεν μπορεί παρά να εφαρμοστεί από μία «bottom-up» προσέγγιση – με μη-κρατικό, μη-καπιταλιστικό, αμεσοδημοκρατικό, οικολογικό τρόπο.

Μπορούμε ήδη να παρατηρήσουμε πως σε πολλά μέρη του κόσμου τα έργα που στοχεύουν στην εφαρμογή της οικονομικής ανάπτυξης έχουν συναντήσει την εχθρότητα των τοπικών κοινοτήτων. Από τους Ινδούς αγρότες, οι οποίοι καίνε τις γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες που υποβαθμίζουν τη γη τους εώς τις αυτόχθονες και περιβαλλοντικές ομάδες στις Η.Π.Α., οι οποίες κατάφεραν τα δύο τελευταία χρόνια να σταματήσουν φαραωνικά έργα – όπως τους αγωγούς Keystone XL και North

Dakota, που προορίζονταν να μεταφέρουν μεγάλες ποσότητες πετρελαίου πάνω από πηγές πόσιμου νερού, θέτοντας σε κίνδυνο τις ζωές των ντόπιων.

Παρόμοιες αντιδράσεις βλέπουμε ακόμα και σε χώρες που μπορούν να θεωρηθούν ως πρωτοπόροι της έννοιας της «δίκαιης ανάπτυξης». Στη Βολιβία οι *comunarios* (κοινοτικοί χωρικοί)[18] αντιστέκονται στις κυβερνητικές άκρως εξορυκτικές πολιτικές που συμβάλλουν στην υπερθέρμανση του κλίματος και στην ξηρασία που εξαθλιώνει τους ντόπιους αγρότες. Στο Εκουαδόρ αυτόχθονες και περιβαλλοντικά κινήματα έχουν αποκτήσει μια τέτοια ορμή, που η διοίκηση του Κορρέα προχώρησε στην ποινικοποίηση του περιβαλλοντικού ακτιβισμού, κατατάσσοντάς τον ως «τρομοκρατία» [19].

Μπορούμε να καταλήξουμε πως η οικονομική ανάπτυξη, είτε εκ των δεξιών είτε εκ των αριστερών δεν δύναται να λύσει τα σημερινά κοινωνικά προβλήματα. Αντιθέτως ενδυναμώνει τον καπιταλισμό και τις κρατικές ιεραρχίες που μόνο βαθαίνουν τις ρίζες της σημερινής κρίσης. Για την επιτυχή αντιμετώπισή τους χρειάζεται ένα τελείως διαφορετικό παράδειγμα, το οποίο δεν θα στοχεύει σε επιφανειακά «σουλουπώματα» αλλά θα αναμετριέται ολιστικά με τις πραγματικές αιτίες των προβλημάτων μας. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε είναι να στηρίζουμε και να συμμετέχουμε σε τέτοιους αγώνες και κινήματα, συνδέοντάς τα μεταξύ τους και εισάγοντάς τους εναλλακτικές όπως η αποκέντρωση της εξουσίας, η επιστροφή της στις δικτυωμένες τοπικές κοινότητες και η συνειδητότητα της εξάρτησής μας από τη φύση.

Σημειώσεις:

[1] https://www.versobooks.com/blogs/1612-thought-is-the-courage-of-hopelessness-an-interview-with-philosopher-giorgio-agamben
[2] ως τέτοια αναφέρεται η δυνατότητα του πλανήτη να καλύπτει τις ανθρώπινες ανάγκες μέσω της παραγωγής των οικοσυστημάτων και της ικανότητας απορρόφησης αποβλήτων.
[3]

https://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/public_data_package
[4] https://www.intress.info/fileadmin/intress-docs/Perspectives_and_assumptions_for_setting_resource_targets_01.pdf
[5] https://www.nature.com/news/environment-waste-production-must-peak-this-century-1.14032
[6] https://theconversation.com/earths-sixth-mass-extinction-has-begun-new-study-confirms-43432
[7] https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Pacific_garbage_patch
[8] https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris/index_en.htm
[9] https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2013/04/201349124135226392.html
[10] Errico Malatesta: *At the Cafe: Conversations on Anarchism*, Freedom Press 2005, p. 30
[11] https://greece.greekreporter.com/2016/08/23/cabinet-discusses-fair-growth-and-governments-work-ahead-of-tif/
[12] βλ. την περίπτωση του Εκουαδόρ σε συνέντευξη ιθαγενών στη Βαβυλωνία: https://www.babylonia.gr/2015/11/26/ithagenis-tou-ekouador-i-nea-morfi-apikiokratias-ke-exoriktismou-tou-korrea/
[13] Naomi Klein: *This Changes Everything*, Penguin Books 2015, pp 180-182
[14] Το φαινόμενο της γενικότερης νομιμοποίησης-υποστήριξης του κόσμου σε Αριστερές ή Κεντροαριστερές πολιτικές και κυβερνήσεις σε όλες σχεδόν τις χώρες της Λατινικής Αμερικής.
[15] https://roarmag.org/magazine/socialize-the-internet/
[16] Elinor Ostrom: *Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems*, Nobel-Prize Lecture 2009
[17] David Graeber: *The Utopia of Rules*, Melville House 2015,

p. 110
[18]
https://nacla.org/article/new-water-wars-bolivia-climate-change-and-indigenous-struggle
[19]
https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2011/06/201162995115833636.html

---

Πέρα από την αποανάπτυξη

Νίκος Ιωάννου

Η ταύτιση της εξουσίας με το κράτος εγκλωβίζει τη σκέψη των σύγχρονων διανοητών, με αποτέλεσμα την ελλιπή ανάγνωση από μεριάς τους της νέας κοινωνικής κίνησης. Όταν έχεις στο μυαλό σου την εξουσία μόνο ως μια μορφή κράτους και την οικονομία ως έναν ξεχωριστό τομέα όπου το κράτος θα προσπαθεί να την ελέγχει, έστω και με μια αναδιανεμητική γραφειοκρατία, τότε είναι αρκετά δύσκολο να ανιχνεύσεις νέα νοήματα που βρίσκονται έξω από αυτόν τον ταυτοτικό πυρήνα. Ακόμη και στις παραγκουπόλεις των μεγαπόλεων του Νότου, όπου οι άνθρωποι προσπαθούν σε έναν άγριο καπιταλισμό των αποκλεισμών να επαναδημιουργήσουν τον δημόσιο χώρο, οι δέσμιοι της ντετερμινιστικής τυφλότητας βλέπουν μια εναλλακτική οικονομία, και στις δομές που προκύπτουν σε αυτόν τον δημόσιο χώρο βλέπουν ένα νέο κράτος. Η εμμονή σε αυτή την ταύτιση της εξουσίας με το κράτος οδηγεί ακόμη και αυτούς που ξεφεύγουν από τον οικονομισμό, όπως τον Λατούς, σε προτάσεις για ένα διευρυμένο δημοκρατικό κράτος χωρίς να ξεφεύγουν ούτε κατά το ελάχιστο από την κληρονομιά του ηγεμονικού λόγου. Η εμμονή σε μια οικονομία και παραγωγή ως ξεχωριστούς τομείς, όπως η πράσινη οικονομία, η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία ή με οποιοδήποτε πρόσημο θελήσουμε να βάλουμε –αν επικρατούσε– θα

μπορούσε να οδηγήσει σε γραφειοκρατικοποίηση και εν τέλει στη σύνθλιψη των όποιων εγχειρημάτων.

Η αποανάπτυξη, όπως τη διατύπωσε ο Σερζ Λατούς, δεν είναι παρά ένα υποερώτημα ενός σημαντικού πολιτικού ερωτήματος της εποχής μας. Αυτό το πολιτικό ερώτημα ανακύπτει διαρκώς σε κάθε νέα κοινωνική κίνηση και δεν είναι τίποτε άλλο από το πολιτικό ερώτημα της εξουσίας. Ποιος κατέχει την εξουσία; Ποιος έχει τη δύναμη της πολιτικής απόφασης; Σήμερα, σε όλα τα σημεία του πλανήτη, όπου και αν έχουμε τη δημιουργία κοινωνικών κινημάτων επί του συγκεκριμένου, όπου και αν οι άνθρωποι επιχειρούν την οργάνωση της ζωής τους έξω από το καπιταλιστικό ρολόι (όπως το περιέγραφε ο Karl Polanyi), το δικαίωμα στην απόφαση για ό,τι αφορά τις δραστηριότητές τους είναι το κεντρικό πολιτικό διακύβευμα.

Η νέα δηλαδή πολυεπίπεδη κοινωνική κίνηση φέρει νοήματα και σημασίες μπροστά στα οποία η κριτική στην ανάπτυξη μοιάζει με κάτι τετριμμένο. Για να εξηγήσω τι εννοώ με αυτό, θα χρειαστεί να πάμε σαράντα χρόνια πίσω, στη δεκαετία του 1970, την εποχή που σχεδόν ολοκληρώνεται μια περίοδος του καπιταλισμού με το τέλος της χρυσής τριακονταετίας για να περάσουμε σε μια νέα δυναμική φάση, αυτή της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και παραγωγής. Πάμε στην εποχή που η ανάπτυξη έχει ήδη αποδώσει τα μέγιστα και ο υπερκαταναλωτισμός έχει γίνει πλέον τρόπος ζωής. Το ερώτημα που κυριαρχεί στους κύκλους των σοφών είναι αν μπορεί να υπάρξει ένα μοντέλο ανάπτυξης χωρίς τις ολέθριες επιπτώσεις αυτού που ακολουθήθηκε ως τότε. Υπάρχει, για παράδειγμα, σοσιαλιστικό μοντέλο ανάπτυξης; Στη σημερινή εποχή το ερώτημα αυτό γίνεται: Υπάρχει πράσινη ανάπτυξη; Σήμερα βέβαια η ανάπτυξη ψάχνει πρόσημο, κυρίως για να υπάρξει, ενώ τότε έψαχνε τον τρόπο να παγκοσμιοποιηθεί, με τον αντίλογο να περιορίζεται στις εναλλακτικές εκδοχές της. Τότε ο Κορνήλιος Καστοριάδης διατυπώνει την άρνησή της ως την καταστροφή της. Απορρίπτει κάθε είδους ανάπτυξη. Την εντάσσει ως αξία στον ηγεμονικό λόγο του κυρίαρχου συστήματος. Ενός συστήματος που υπερασπίζεται την ορθολογικότητα, εννοώντας την ορθολογικότητα

αυτού του ίδιου του συστήματος. Μια δήθεν αυταπόδεικτη ηγεμονία. Δεν μιλά όμως για κάποια «άλλη» οικονομία ο Καστοριάδης, παρά για τον περιορισμό της και την υποταγή της στις υπόλοιπες δραστηριότητες.

Αυτό που προτείνει δεν είναι απλώς ο αυτοπεριορισμός που ο Λατούς μετονόμασε σε αποανάπτυξη, αλλά μια πολιτική πρόταση ριζικού μετασχηματισμού της κοινωνίας. Προτείνει την Άμεση Δημοκρατία η οποία αποκλείει τη μεταβίβαση των εξουσιών σε εκπροσώπους· προτείνει την άμεση εξουσία των ανθρώπων πάνω σε όλες τις πλευρές της κοινωνικής ζωής και οργάνωσης, αρχής γενομένης από την παραγωγική εργασία.

Η αποανάπτυξη του Λατούς μάς περιγράφει μια εφαρμογή του αυτοπεριορισμού του Καστοριάδη και της συμβιωτικότητας του Ιβάν Ίλιτς σε έναν εντελώς φανταστικό συνδυασμό. Ο αυτοπεριορισμός του Καστοριάδη προϋποθέτει την Άμεση Δημοκρατία την οποία ο Λατούς παραδέχεται θεωρητικά, στην πράξη όμως την προσπερνά ως ανεφάρμοστη. Χρησιμοποιεί τη συμβιωτικότητα του Ίλιτς ως σωσίβιο στην πρότασή του· μια συμβιωτικότητα όμως που αποτελεί περισσότερο ηθικό παρά πολιτικό διακύβευμα. Καταλήγει σε μια ολίγη δημοκρατία με ένα νέο «κοινωνικό συμβόλαιο» χωρίς ανάπτυξη.

Η ανάπτυξη όμως δεν γεννήθηκε στη βάση κάποιου παλαιότερου κοινωνικού συμβολαίου το οποίο συμβόλαιο θα πρέπει τώρα να αλλάξουμε. Η ανάπτυξη είχε καθολική σημασία στον σύγχρονο κόσμο. Όμως σήμερα βιώνουμε την υποχώρηση του φαντασιακού της μέσα από την ανάδυση νέων σημασιών και νοημάτων που φέρουν τα στοιχεία του αυτοπεριορισμού αναζητώντας τον νέο δημόσιο χώρο και χρόνο έξω από το πεδίο της γραμμικής επέκτασης, έξω από το πεδίο της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης.

Ο Καστοριάδης το 1974 πιστεύει ότι σε όλους τους τομείς της ζωής, τόσο στο «αναπτυγμένο» όσο και στο «μη αναπτυγμένο» τμήμα του κόσμου, τα ανθρώπινα όντα βρίσκονται σε μια πορεία διάλυσης των παλιών σημασιών και ίσως σε μια πορεία δημιουργίας καινούργιων. Εντοπίζει καθοριστικές αλλαγές στο

άτομο της εποχής εκείνης μιλώντας για τη χειραφέτηση των νέων, ακόμη και των παιδιών.

Σήμερα παρατηρούμε την αποκαθήλωση όλων των αυθεντιών, είτε μιλάμε για τον ηγεμονικό λόγο στην πολιτική είτε μιλάμε για τον ηγεμονικό λόγο στην επιστήμη. Επίσης, παρατηρούμε την υποχώρηση του φαντασιακού της ανάπτυξης που πολύ εκλεπτυσμένα οι οικονομολόγοι αποκαλούν μείωση της ζήτησης. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας της παραγωγής και η ανάδυση νέων βιομηχανικών χωρών όπως της Κίνας, της Ινδίας και της Βραζιλίας άλλαξε τα χαρακτηριστικά όχι μόνο της παραγωγής αλλά και της κατανάλωσης.

Το παραγωγικό μοντέλο της Κίνας, αυτού του παγκόσμιου εργοστασίου, έγινε το κυρίαρχο μοντέλο της παραγωγής στον κόσμο. Όμως αυτό το μοντέλο θέλει μια παραγωγή για την παραγωγή. Το παραγόμενο προϊόν αποσυνδέεται από τον «μύθο» του. Ο καπιταλισμός δεν αναπαράγεται αλλά ανατυπώνεται σαν ταινία βερσιόν που ξεχνά γιατί έγινε η πρώτη έκδοση. Ο καταναλωτής πλέον δεν αισθάνεται ότι κατακτά έναν καταναλωτικό μύθο όταν αγοράζει ένα ανατυπωμένο προϊόν στην Κίνα. Το ίδιο όμως συμβαίνει και όταν αγοράζει ένα οριτζινάλε προϊόν.

Όμως, ακόμη και στην Κίνα, όπου η βίαιη επιβολή του πιο αχαλίνωτου καπιταλισμού διέλυσε τον κοινωνικό ιστό αυτής της τεράστιας χώρας, αλλά και στην Ινδία που συνέβη ακριβώς το ίδιο, δημιουργούνται κοινοτικές μορφές ζωής που αντιστέκονται σε αυτή την ολέθρια οικονομική επέκταση. Το ίδιο συμβαίνει και στη Λατινική Αμερική με το παράδειγμα της ΟΑΧΑΚΑ και τις σύγχρονες κοινότητες των παρυφών των μεγάλων αστικών κέντρων.

Περιγράφοντας ο Σερζ Λατούς τη νέα αυτή κοινωνική κίνηση στη διευρυμένη της μορφή, δηλαδή στους μεγάλους πληθυσμούς των πόλεων του Νότου όπου «οι άνθρωποι αγωνίζονται να επινοήσουν και να δημιουργήσουν μια επισφαλή αλλά αξιοπρεπή ζωή, χάρη σε στρατηγικές οι οποίες στηρίζονται στην ανάπτυξη ενός δικτύου κοινωνικών σχέσεων και στο πνεύμα του δώρου και της αμοιβαιότητας», επισημαίνει ότι αυτή η «εναλλακτική λύση»

συνίσταται στην αυτοοργάνωση, στην «καπατσοσύνη» και στην παραοικονομία. Το ίδιο όμως συμβαίνει και στον Ευρωπαϊκό Νότο στις νέες κινήσεις των από τα κάτω για την οργάνωση της ζωής τους και φυσικά εδώ η παραοικονομία είναι ένα παλαιό χαρακτηριστικό. Στην Ελλάδα της δεκαετίας του ’80, η παραοικονομία άγγιζε ή και ξεπερνούσε το 60% ενώ ακόμη και την περίοδο του εκσυγχρονισμού δεν κατόρθωσε να περιοριστεί έστω στα μισά. Αποτελεί δε μια πεπατημένη μέθοδο την οποία τα άτομα των νέων δικτύων χρησιμοποιούν για να υπάρξουν. Δεν θα μπορούσε να επινοηθεί κάτι άλλο για την επίτευξη των σκοπών τους. Άλλωστε, αυτό που θέλουν είναι να ξεφύγουν όσο γίνεται από το καθεστώς της οικονομίας. Για να κατανοήσουμε αυτή τη συμπεριφορά, θα φέρω ένα παράδειγμα όπου σε κάποια απομακρυσμένα χωριά της ελληνικής επικράτειας, τα οποία είχαν μια τοπική γεωργική οικονομία την εποχή του μεσοπολέμου, οι πολιτευτές που πήγαιναν να γυρέψουν ψήφους δεν έπαιρναν ούτε μία αν έκαναν το λάθος και έταζαν την οδική σύνδεση με τα αστικά κέντρα. Οι χωρικοί φοβόντουσαν τον «φόρο» και τον έλεγχο που τους έβγαζε από την κανονικότητά τους. Κατά έναν αντίστοιχο τρόπο, τα άτομα που δημιουργούν αυτή τη νέα κοινωνική κίνηση αναζητούν και προσπαθούν να δημιουργήσουν μια άλλη κανονικότητα, έναν άλλον χρόνο. Ξεπερνούν έτσι τους επικριτές της ανάπτυξης για τη διάσωση του πλανήτη αλλά και την ειλικρινή, κατά τα άλλα, θέση της αποανάπτυξης του Λατούς, αφού κανένα είδος κοινωνίας δεν μπορεί να βρει τη δικαιολόγησή του έξω από τον εαυτό του. Οι νέες σημασίες και τα νοήματα που εμπεριέχονται σε μια σημαντική και πολυεπίπεδη κοινωνική κίνηση της εποχής μας προαναγγέλλουν την αρχή ενός μετασχηματισμού της κοινωνίας, θέτοντας τα στοιχεία που θα ορίσουν τον εαυτό της.

Τα στοιχεία αυτά δεν είναι οικονομικά στοιχεία. Θα μπορούσαμε να τα τοποθετήσουμε εν συντομία ως εξής:

- Ανάδυση της συλλογικότητας «δίκτυο ατόμων» όπου το άτομο εκθέτει την πρότασή του σε έναν μικρό πρωτόλειο δημόσιο χώρο χωρίς απαραίτητα να έχει γεωγραφικό προσδιορισμό

(παράδειγμα, οι διαδικτυακές κοινότητες).

- Το χειραφετημένο άτομο του 21ου αιώνα κατευθύνεται προς την αυτονομία του, όχι δημιουργώντας πολιτικό κόμμα ή κίνημα, αλλά θέτοντας σε κίνηση λειτουργίες που αφορούν καθημερινές δραστηριότητες των ανθρώπων.
- Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της κοινωνικής κίνησης είναι μια περιορισμένη οικονομία και η προσπάθεια για υποταγή της στις υπόλοιπες δραστηριότητες.
- Η συλλογικότητα των ατόμων προσπαθεί να δημιουργήσει τον δικό της χρόνο ελέγχοντας η ίδια τη χρονικότητα των δραστηριοτήτων της.
- Η αναζήτηση νέων νοημάτων για την εργασία και τη παραγωγή. Οι άνθρωποι προσπαθούν να τις ενσωματώσουν κατά κάποιον τρόπο στις υπόλοιπες δραστηριότητες. Οι άνθρωποι αναζητούν τον χώρο και τον χρόνο.

Δεν έχουμε να κάνουμε με ένα ολοκληρωμένο εναλλακτικό μοντέλο. Αυτό θα το δούμε μάλλον όταν θα έχει εφαρμοστεί και δεν γνωρίζουμε αν θα είναι ένα ή και κανένα μοντέλο. Μέχρι στιγμής γνωρίζουμε ότι έχουμε σπέρματα του δημόσιου χώρου που δεν είναι παρά η προϋπόθεση της ΑΜΕΣΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Το νέο πολιτικό κίνημα που θα εκφράσει την άνοδο του προτάγματος της ατομικής και συλλογικής αυτονομίας δεν είναι παρά το πράττειν αυτού του ίδιου του προτάγματος.

Εισήγηση στο workshop του Blockupy της Φρανκφούρτης «Degrowth- an anticapitalist perspective?» Βλ. Σχισμένος Αλέξανδρος – Ιωάννου Νίκος: «Μετά τον Καστοριάδη, Δρόμοι της Αυτονομίας στον 21ο αιώνα», Αθήνα 2014, εκδ. Εξάρχεια.